

МЕДИЈСКО СРЕДСТВО ЗА ПРОМОЦИЈУ ПЛАНИНАРСТВА, ОСТАЛИХ СПОРТОВА НА ОТВОРЕНОМ
И СВЕГА ШТО ИМА ВЕЗЕ СА БОРАВКОМ У ПРИРОДИ

ПУТНИК

Број 111, лето 2020.

Медијски средство за промоцију планинарства, осталих спортова на отвореном
и свега што има везе са боравком у природи

ПУТНИК

Лето 2020.

Тираж: неограничен број електронских примерака

Издавач: Планинарски савез Војводине

Уредник: Владимир Банић

Редакција: Миливој Ердељан, Александра Стојиљковић

У овом броју:

страна	Назив текста	аутор текста	илустрација
3	Реч уредника		Милан Мирковић
4 - 24	Сигуран корак 5	Исо Планић	Интернет
25 – 27	О мају о Ђурђевдану	Борислав Стевановић	Интернет
28 – 30	Од Стражилова до Мон Блана	Борислав Стевановић	Интернет
31 – 32	Поново на магнетном северу	Борислав Стевановић	Интернет
33	Вршачка трансверзала	Синиша Петров - Синпе	Синиша Петров - Синпе
34 - 36	У одбрану Старе планине	Мирослав Демајо	Група аутора
37	Копаоник, Семетешко језеро...	Емира Миличевић	Емира Миличевић
38	Чичак трејл	Емира Миличевић	Зорица Кртолица
39 - 40	Баријер језеро 2012-е	Јелена Попржен	Горан Попржен
41 – 42	Хаураки залив и острва залива	Звонко Ђаић	Интернет
43	Велебитске згодације	Емира Миличевић	Емира Миличевић
44	Бељаница за један дан	Јадранка Костовски	Јадранка Костовски
45 - 46	Босна за рођендан	Јадранка Костовски	Јадранка Костовски
47 - 48	Камповање у Бруксу 2011	Јелена Попржен	Горан Попржен
49	Првенствена смјер – Обманули вука	Рајко Поповић	Рајко Поповић
50 – 51	Шумадијски рокенрол	Милан Мирковић	Милан Мирковић
52 – 54	Путопис из Аустралије	Звонко Ђаић	Интернет
55 – 56	Седам дана анти-стрес терапије	Милош Ташковић	Милош Ташковић
57	Хомоље	Мила Миленковић	Мила Миленковић
58 – 59	Маглеш	Мила Миленковић	Мила Миленковић
59 - 60	Загајичка брда	Мила Миленковић	Мила Миленковић
61	Срце куца, ту је	Ивана Ценерић	Група аутора

Следећи број Путника излази у септембру 2020. године

Ваше текстове можете слати на мејл адресу

gorstaci.indjija@gmail.com

Реч уредника

Уби бре ова корона вољу човекову да нормално живи! Тера вас да мењате свакодневне навике и да играте онако како она, својом фрулом самоизолације, свира. Ветеране стиска међ' тесне зидине, сениоре приморава да у својим двориштима трче маратоне а од јуниора прави тихе убице од којих сви заједно треба да страхујемо и да их се клонимо.

Оно мало времена до кућног притвора, користили смо за скакутање од једне до друге апотеке, не би ли пронашли кап асепсола или бар једну распарену хигијенску рукавицу по дисконтним ценама, док су малобројни, који су одолевали овој потрошачкој грозници и у својим шпаизима нису гомилали конзерве за судњи дан, успевали богами и да потрче по градском околишу, на тај начин успоравајући пад своје физичке кондиције.

Беху то не тако давна времена која ће нама, поклоницима боравка у природи, остати у сећању по томе што смо привремено морали обуставити своје ванградске активности и мењати их за досадно чепркање по старудији давно набацаној у дворишту, која је већ годинама чекала тај један слободан викенд, да јој се посветимо. А, признаћете, сређивање кућног дворишта није толико забавна авантура да завређује странице Путника.

Свестан чињенице да у доба короне није страдала само музичка индустрија већ је и планинарство поднело велику жртву, мој ме је послодовац, господин генерални секретар ПС Војводине, пошто је асепсолом обрисао свој мобител, назвао тог поподнева са предлогом да Путник одмори до јесени. Разлог логичан: било је ванредно стање, нико нигде није ишао. Истргнут из поподневне дремке, полу свестан где се налазим ипак се нисам дао збунити. Предлог јесте разуман али без борбе се не треба предати. Договор је да пошаљем мејл читаоцима и сарадницима Путника па ћемо видети, можда неко у штеку има неки не толико бајат текст који се, из ко зна ког разлога, извукао и избегао своје право, дужност и обавезу да се нађе на страницама летњег Путника.

Тако је и било:

„Поштовани корисници и сарадници електронског часописа Путник,

Како смо у протеклих неколико месеци били принуђени да више седимо по кућама и становима а не на некој ливади испред својих шатора, број приспелих текстова за Путник је драстично опао и прети да направимо паузу до јесени. Ја ипак верујем у Вас и ваше маштарије и мислим да заједничким снагама можемо направити можда не најбољи али свакако најоригиналнији примерак Путника, који би уједно био и сведочанство једног времена, немило сећање на оно што нас је задесило.

Пустите машти на вољу, пишите о Вашим виртуелним планинарењима током ванредног стања, или се присетите догОВОДИШТИНА које су се десиле пре вируса а које нису угледале светлост дана на страницама Путника.

Да ли ће Путник отићи на принудни одмор до јесени, хоћемо ли дозволити да и он буде још једна жртва Ковида-19, зависи искључиво и само од вас.

Можемо ли написати довољан број текстова за летњи број Путника?! Ја верујем у Вас.“

Изгледа да сам све време био у заблуди! У свету планинарства се ништа није променило. Људи су редовно обављали своје послове, ходили планинама и записивали све догодовштине. На врата редакције Путника корона није имала храбрости да покуца. Вредни сарадници су само чекали на позив и кренули да шаљу своје текстове.

Летњи Путник доноси исту количину авантура као и сва претходна издања, не само да није изгубио на свом обиму, него постоји и основана нада да ће надмашити неке своје претходнике. Иза њега поново стоји „интернационална“ списатељска екипа чији ће вас текстови одвести на места која можда никада нећете видети уживо. Сви текстови су написани од 100% природног материјала, од стварно доживљених авантура и искустава њихових аутора. Без вештачких арома и виртуелних епских путовања.

Свима који су се одазвали позиву да учествују у креирању летњег Путника, мало више хвала него за било који претходни број јер ово је стварно посебно издање. Овај Путник је важнији од осталих јер је још један корак ка враћању у нормалност и још један показатељ да из те нормалности можда нисмо ни одлазили (осим када кажњавамо сами себе допуштајући да нам мозак меље пропагандна машинерија са националних телевизија).

И, наравно, будите одговорни према себи и другима: дезинфикујте тастатуру, оперите руке, не трљајте очи, не гурајте прсте у нос, држите се прописане социјалне дистанце и препоручите Путник вашим пријатељима, где год се они налазили.

Уживајте у једином планинарском електронском часопису који је успео да се одбрани од короне, без коришћења заштитне опреме!

Владимир Банић

СИГУРАН КОРАК

Поглавље 5

ТЕХНИКА ПЕЊАЊА

Повећањем нагиба стене и дужине експониране деонице планинарење прераста у искључиво пењање. Успони постају веома захтевни и ризични уколико се не примењују посебне технике кретања, поштују процедуре и користи специјализована опрема.

Пењање је техника кретања по стрмом терену у којем се, осим ногама, на већем делу успона за напредовање користимо и рукама. Добро савладана пењачка вештина предуслов је за безбедно бављење спортским пењањем, алпинизмом и спелеологијом. Познавање пењања потребно је и припадницима Горске службе спасавања, планинским водичима и оним планинарима који се упуштају у захтевне подухвате.

Планинарство, високогорство и алпинизам

Планинарство у ширем смислу речи обухвата планинарење у ужем смислу, алпинизам и друге дисциплине планинарског спорта. Границу између планинарства у ужем смислу и алпинизма је можда лакше дефинисати него у практичном смислу повући. Постоји зона додира и преплитања и њу називамо високогорство. Планинарење дефинишемо као технику кретања без употребе руку за напредовање, а планинарење при којем за напредовање повремено примењујемо пењачке технике називамо високогорство. Високогорским успонима сматрамо успоне на високе планине захтевним, нормалним (итал. *Via normale*) стазамакоје су на тежим местима понекад осигуране челичним сајлама и клиновима. Пењачка техника ће на таквом успону послужити планинару да безбедно савлада изазове на стази при чему је такво планинарење блиско алпинизму. Битна разлика је међутим у начину приступа. Планинар високогорац ће током успона ићи обележеним и уређеним путем, а планинар алпиниста пењати и по неуређеном терену (алпинистички смер) користећи при томе пењачку технику и опрему.

Техника пењачких покрета

Док гледамо искусне пењаче како пењу смер без неког напора, можемо помислити да је пењање лаган спорт, који се састоји од једноставних покрета. Ипак, они који се пењањем посвећено баве знају колико је тренинга и времена потребно за врхунски резултат.

Пењање је урођена особина људи, која се тренингом побољшава. Када почнете пењати углавном је то кретање по великим хватиштима за руке и великим ножиштима за ноге. Проблем настаје када су хватишта ван дохвата руке, тј. када треба наместити тело тако да се ухвати хватиште. При пењању требамо погледом одредити најповољни смер напредовања, имајући у виду следећи

најприкладнији покрет на основу постојећих хватишта (пењи главом, па тек онда рукама – погледај, размисли, намести ноге и тек онда тражи хват руком). Када се савладају основна правила и технике слободног пењања, сви покрети и рефлекси постају више или мање аутоматизовани. Техника пењања претпоставља сврсисходан и најекономичнији начин кретања у стени.

Кретати се у стени можемо добро и лоше. Кад то кретање карактерише сврсосходност и што мањи утрошак енергије, тада се добро крећемо. Развијањем правилне технике можете уштедети много снаге. Техника пењања је делотворно управљање покретима властитог тела приликом напредовања у стени.

Учење технике може се радити на природној и на вештачкој стени. Са почетницима је боље вежбати технику на вештачкој стени. Усвајање нових техника ограничава умор и страх, зато се рад на техници никад не ради уморан или уплашен. Основне вежбе технике најбоље је радити на болдеру. Врло је важно при намештању у стени бити опуштен и слушати своје тело. Технику можемо поделити на технику руку и технику ногу.

Хватишта су места за које се држите рукама док напредујете при прењању смери у стени. Могу бити вештачка или природна. Ваши прсти се морају прилагодити облику хватишта како би њихова учинковитост била што већа. Могу бити испружени или стиснути. Са испруженим прстима ваше ће подлактице бити мање уморне, док са стиснутим прстима можете направити теже покрете рукама. Понекад је корисно ставити палац преко кажипрста, да би стисак био јачи. У једном тренингу добро је комбиновати оба хвата, како би се прсти одморили и да би усвојили обе технике држања хватишта. Постоје и разни други начини држања хватишта.

Од хватишта за руке и ноге најчешће срећемо следеће хватове:

Надхват

Надхват је хват који је најлакше држати због величине и облика хватишта. Његов облик је такав да цео стане у шаку. Сличан је хватању за пречку мердевина.

Кримп

Кримп је хоринзонталан хват оштрих ивица, који варира у величини од неколико сантиметара до неколико милиметара ширине. Само први чланци прстију држе хватиште – палац је преко кажипрста што чини стисак јачим!

Слопер

Слопер је потпуно отворени хват где је цели длан у контакту са површином хватишта. За хватање слопера потребно је искуство и снага тетива прстију. Слопер је изузетно захтаван хват.

Штип

Хват штип морате да хватате палцем окренутим супротно од осталих прстију. Чест хват који се среће на кречњачким стенама је популатно назван туба, будући да његов облик подсећа на тубу оргуља.

Подхват

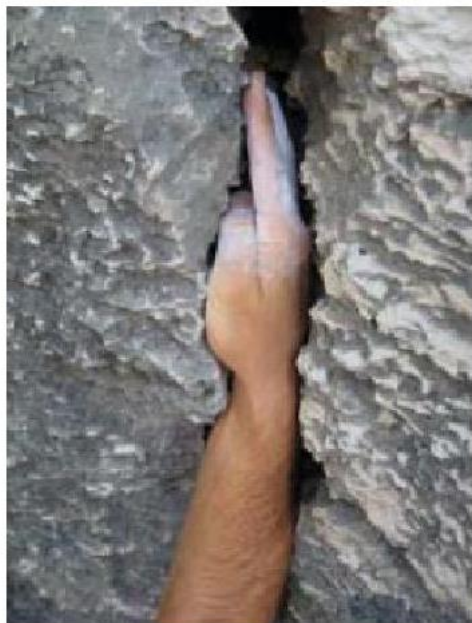
За овај хват употребите део длана крај ручног зглоба. Тешко га је употребити ако се налази у висине васе главе или изнад ње, али постаје знатно доступнији уколико су вам стопала постављена ближе горњем делу тела, тако да можете да испружите руку на доле ка њему.

Рупица

Уколико не можете да угурате целу руку у њу, можете један, два или три прста. Да бисте је ефикасно употребили потребно је солидно искуство. Морате да научите најбољи начин за убацивање својих прстију, што зависи од начина на који је рупица направљена. Морате бити веома опрезни да не главите прсте у рупицу уколико немате добар ослонац, да не бисте сломили прст, тако што нисте успели да га на време извучете при паду.

Глављење

Ова врста хвата може у великој мери варирати према величини, чиме се мења и могућност употребе. Неке можете употребити као хват, док у друге можете да заглавите своје руке или прсте. У зависности од величине пукотине, можете да заглавите целу шаку, прсте или песницу, а затим их благо уврнете да бисте појачали трење.

Као што постоје хватишта за руке, тако постоје и хватишта која користимо за ноге. Они се називају ножишта или газови. У принципу оно што хватамо рукама можемо и ногама, али тада да места другачије називамо. Правилно коришћење ножишта је врло важно за напредак у спортском пењању. У почетку бављења пењањем немамо поверења у своје ноге и пењачице, па мислимо да нас неко мало ножиште неће држати, али ради се о томе да мала ножишта треба јако оптеретити да би се постигао максимум од пењачица и да она држе. Свакако нам је лакше користити руке него ноге, тако да је потребно више времена да коришћење ногу постане инстинктивно.

Полица

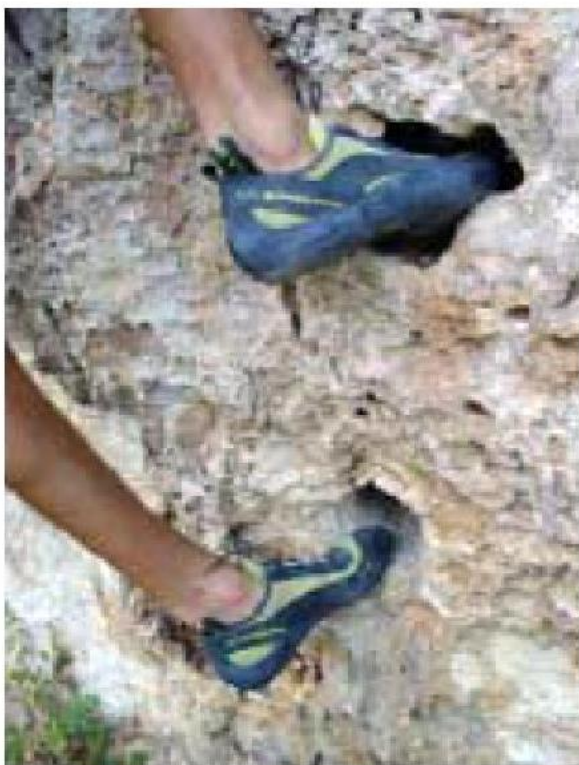
Полица је ножиште које је најлакше користити. Само име говори о облику, значи то је место попут полице на коју можемо лепо ставити предњи део пењачице и лако оптеретити ножиште.

Мала полица

Мала полица – њом називамо ножиште довољно велико да на њега ставимо врхове пењачица њихове спољне или унутрашње рубове, зависно о врсти покрета који желимо да направимо. Полица може бити водоравна или накошена.

Рупа

Рупа као ножиште није лака за употребу, јер својим обликом ограничава улаз пењачице у њу.

Слопер

Слопер подразумева стављање пењачице на стену на којој нема избочења. То нас ножиште држи само трењем које се ствара између пењачице и стене.

Глављење

Глављење је техника која зависи од величине простора у којег можемо углавити неки део нашег стопала, само врхове пењачица или цело стопало.

Основни покрети

У спортском пењању, као што је случај и у већини спортова, важно је познавати појам технике и појам основних покрета. Техника се заснива на основним покретима који је сачињавају, док је основни покрет један појединачни покрет. Врло је важно научити и стварно усвојити основне покрете, како би себи пружили коришћење тих покрета које касније можемо користити у разним пењачким техникама. Исто тако је важно, ако сте у стању извести их аутоматски, да их намерно испробате у различитим ситуацијама под вођством тренера.

Напредовање на стени

Пењање је пре свега ствар осећаја. Рецептори за осећање у вашим рукама, ногама и очима примају спољње информације, а унутрашња реакција која се производи значи непрекидно прилагођавање ситуацији. Као пењач морате научити како пребацивати тежину вашег тела крећући се по стени. На стени смо у сталној потрази за равнотежом. Сваки нови покрет нам доноси нову ситуацију. Покрет који се направи изван равнотеже, чак и ако је успешан велико је губљење енергије и он троши ваше енергетске залихе много брже.

Важност рада ногу

Стопала никако не треба гледати као неки вишак, вишак који се мора сместити где год се може. Стопала су од једнаке важности као што су ваше руке и прсти. Рад ногу одређује успешност вашег покрета или читавог низа покрета. Када почнете пењати, у одређеној мери мораћете почети размишљати са стопалима, што значи увек тражити упориште за стопало пре него за руку и тада адаптирати положај тела зависно о томе како је смештено ваше стопло. Дакле стопала нису вишак који следи тело. Добар рад ногу често је кључан за извођење успешног покрета. За напредовање углавном се користи предњи део пењачица.

Дисање

При пењању не смете заборавити дисати. Можда то звучи смешно, али пењачи врло често задрже дах изводећи тешке покрете, а када се почетници концентришу на покрете, редовно забораве дисати. Мишићима је потребан кисеоник и због тога морате научити слушати ваздух који улази и излази из ваших плућа, и научити наставити дисати што је правилније могуће. Осим тога размишљање о вашем дисању вам такође помаже у одржавању концентрације и самоконтроле. На врло захтевним деловима стене, човек је природно склон задржавању даха, али управо у току таквих покрета мишићима је потребан кисеоник.

Фронтално напредовање

Покрети укључени у фронтално напредовање су први основни покрети који се уче. То су уједно и најједноставнији и најлакши покрети, које почетници изводе на прилично инстинктиван начин. Крећете у основном положају, у којем сте лицем тј. телом окренути скроз према стени, са широко раширеним ногама и осећате се прилично усидрени на базишима за стопала. Ваше руке морају бити испружене, а ваша глава и рамена треба држати даље од стене како би имали бољу прегледност и тако боље смишљати руту за напредовање.

Вертикално померање

То је фронтални покрет у вертикалном правцу који се изводи стављањем тежине на доступно ножиште, са стопалом супротно руци са којом држите хваташте за руку. Рука која се користи тим

хватиштем мора увек бити супротна нози која се одгурује, тако да вертикална линија вашег центра тежишта пада између ваших стопала колико год је то могуће. Тако постижемо равнотежан положај.

Латерално померање

Ово је фронтални покрет који се изводи како би се ухватило хватиште за руку које се налази бочно, што укључује пребацивање целе тежине тела у том смеру. У оба оваква покрета пребацивања тежине, управо доњи удови одраде највећи део посла. Тежина је углавном на вашим ногама.

Мењање руку

Често се догоди да морате користити исто хватиште за обе руке. Ако нема довољно места да их обе ставите заједно, мораћете макнути прсте једне руке полако и тако направити места за другу руку. Битно је да унапред размишљате о овом покрету, остављајући довољно места на хватишту за прсте који ће обавити ову промену.

Мењање стопала

Као и шаке, и ваша стопала ће понекад морати користити исто ножиште како би ви напредовали на стени. Једно стопало је већ дохватило ножиште које сад треба подржати и друго стопало. Још једном једно стопало ће морати постепено направити места за оно друго на том ножишту. Овакво мењање стопала често се изводи постепено и статички, али понекад и лаганим поскоком тј. динамички.

Укрштање руку

Понекад је важније дохватити следеће хватиште за руке укрштањем руку него мењањем. Укрштање руку изводимо на два начина. Тако да руком која се укршта и пролази изнад друге тј. хватиште за руку које треба дохватити на вишем месту него рука која држи добро хватиште. Тако да руком којом се укршта пролази испод ове друге тј. хватиште које треба дохватити је на нижем месту од хватишта које већ држимо.

Укрштање ногу

Овакав покрет је алтернатива за мењање ногу. Ваша нога би се требала укрштати изнутра са другом, ако је базиште које покушавате дохватити на вишем месту од базишта које подржава вашу тежину. Ваше стопало би требало укрстити другу ногу споља, ако је ножиште које желите дохватити ниже од оног на којем стојите.

Пењање оборених плоча

Пењање плоча захтева изузетно добар рад ногу. Плочасте стене, док на њима има добрих хватишта, најлакше су стене за пењање. Ако су стене мало положене не захтевају висок степен утренираности и идеалан су терен за почетнике који би ту започели своје прве покушаје. Међутим, плоче могу бити глатке целе и у једном комаду. На њима је потребно користити врло мала хватишта, па захтевају велику осетљивост у стопалима. Она нам омогућавају пењање, напредовање по стени готово само на трење.

Пењање вертикалних стена

Вертикалне стене захтевају једнаку количину вештине у техникама стопала, али такође захтевају изузетну снагу у вашим прстима. Већину послова обављају управо мишићи подлактице. Смерови на вертикалним стенама често имају мања хваташта него смерови у превису, и то су покрети мање атлетски, мада им оцена може бити иста. Најучесталији тип напредовања на плочама и на вертикалним стенама је фронталан. Врло је важно да успете држати ваше кукове што ближе стени, тако да већину ваше тежине носе доњи удови. Ваше тело требало би се удаљити од стене само онолико колико је потребно како би проналазила хваташта.

Пењање превисних стена

Мора се одмах разјаснити да није истина да је за пењање превиса потребно много више снаге у подлактицама. Опет долазимо до чињенице да је рад ногу од кључне важности. То је врло атлетски тип пењања у коме снага и издржљивост играју велику улогу.

Пењање пукотина камина

Камини се пењу коришћењем трења, одупирањем или у раскораку. Кроз уске камине пењемо користећи се трењем о зидове камина. Одупирући се помоћу руку, ногу или тела крећемо се према горе. Кроз средње широке камине пењемо се делимично коришћењем силе трења, а делимично одупирањем (коленима, стопалима, рукама). Широке камине прелазимо у раскораку, опирајући се о његове стене рукама и ногама неизменично их подижући. Можемо применити и технику да се ногама одупиремо о једну страну камина, а леђима и рукама о другу.

Пењање у стању изван природне равнотеже (Дилферов начин)

Пењач се одупире о једну страну плоче, а са обе руке се хвата за једну страну пукотине. Напредује се неизменично пребацивањем руку и ногу.

Фиксне тачке, сидришта, осигуравалишта, међуосигурања и гелендери, кретање уз помоћ ужета

Фиксне тачке (чврсте тачке) у стени

Приликом успона код којих постоји ризик од пада опрез намналаже да осигуравамо од пада себе, друге или да постављамо привремене гелендере. Тачку за коју причвршћујемо уже називамо фиксна тачка. Када на фиксну тачку поставимо траку, замку од помоћног или главног ужета, забијемо клин или ставимо френд и слично она постаје сидриште. Фиксне тачке могу бити природне и вештачке.

Природне фиксне тачке су најчешће биљке и разни облици у стени. То су стеновити рогови, стубови, љуске, мостићи и прозорци, грмови, стабла, корење и друго. Радо их бирамо за израду сидришта и међуосигурања када нам их природа понуди, њих ћемо брже и уз мање опреме искористити за потребе техничког пењања. Пре употребе фиксне тачке треба проверити чврстину облика којег имамо намеру користити.

Вештачке фиксне тачке су лепљени или експанзивни клинови, конвенционални клинови, френдови, заглавци, стопер, хекс и трикам. Рупе за експанзивне и лепљене клинове бушимо разним врстама бушилаца, конвенционалне клинове постављамо помоћу чекића, остале врсте затикача постављамо руком. Вештачке тачке постављамо када нема природних или када су оне недовољне за осигурање пењача.

Клинови

Клинове забијамо у пукотине у стени. Избор пукотине која је одговарајуће ширине и дубине, која се налази на одговарајућем месту и у стени која није крушљива није једноставан задатак. На располагању треба имати клинове различитих димензија и оријентације, осим тога и пре свега онај ко поставља клин мора проћи одговарајућу обуку и имати потребно искуство за обављање одговорног и захтевног посла. Постављени клин мора бити спреман да издржи пад пењача, нема

оправдања за постављање такозваних психолошких клинова који служе само за то да чувају страх пењача који напредује.

Клин се поставља у изабрану пукотину руком тако да из ње вири око $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{2}$ дужине. Након тога се забија чекићем ослушкујући звук који при сваком удару мора имати све виши тон. Ако је клин лако дошао до ушице и ако при томе код последњег ударца мало одскочи и изађе из пукотине онда сигурно није добро забијен. Ако након звонког звука приликом забијања клина зачујемо туп звук то је знак да је стена крушљива и да клин неће држати како треба. Ако је потребно (да клин не би испао) приликом првих удараца клин придржавамо руком. Након тога појачавамо замах држећи чекић за крај дршке како би максимално искористили снагу ударца. Клин забијен до ушица преставља сигурну фиксну тачку. У случају да није забијен до краја око његовог тела може се поставити прусикова замка како би се смањио ефекат полуге и клин искористио. Клин се у стени држи услед физичке немогућности померања у пукотини и услед трења. Експериментално је доказано да у стени боље држе тврди еластични клинови који се не деформишу у стени и врше већи притисак на зидове пукотине од клинова који су меки и који се прилагођавају облику пукотине.

Клин се из пукотине вади избијањем помоћу чекића, наизменичним ударцима у оба правца сечива клина. Ако постоји опасност од испадања и губљења клина упутно је клин пре озбијања осигурати танким ужетом. Вађење, често чупање расклиманог клина руком мора се вршити опрезно како се не би изгубила равнотежа у тренутку када се клин ослободи.

Сидришта у стени

Стојиште је место на којем се налази онај ко осигурава партнера.

Сидриште је систем којим се помоћу једне или више повезаних фиксних тачака од пада осигурава пењач.

Ако пењач са стојишта помоћу сидришта осигурава навезаног партнера или партнере онда сидриште и стојиште називамо **осигуравалиште**.

Према броју фиксних тачака сидришта делимо на једноставна - на једној фиксној тачки, и сложена - на две и више фиксних тачака.

Према намени сидришта делимо на:

- сидришта за осигурања напредовања пењача,

- сидришта за абзајл и
- сидришта за биваковање.

Сидришта на природним фиксним тачкама често се праве на једној фиксној тачки. На облик у стени постављамо траку или замку од помоћног ужета (прусика). При томе трака или прусик морају бити довољно дуги да угао између кракова не буде већи од 60°

Када фиксне тачке нису довољно сигурне сидриште правимо сложено сидриште повезујући две, три или више фиксних тачака. Фиксне тачке повезујемо користећи карабинере за осигурачем и индустријски повезане траке или замке од помоћног ужета (прусика). Када користимо сидриште на три тачке угао између спољних кракова трака не би требао бити већи од 90° . Примарне фиксне тачке тракама, замкама или помоћу главног ужета повезујемо у **централну тачку** (Master Point). Носивост централне тачке одређује носивост сложеног сидришта.

Сидришта према начину повезивања фиксних тачака делимо на:

- серијска – када се фиксне тачке низно повезују пењачким ужетом,
- фиксна (cordelette),
- клизна (самоподешавајућа)
- мешовита (полуфиксна)

Клизно сидриште на две тачке

Фиксно сидриште на две тачке

Мешовито сидриште на две тачке

Клизно сидриште на три тачке

Фиксно подешавајуће сидриште на три тачке

Мешовито сидриште на три тачке

Пре него што се определимо за неку од наведених врста сидришта треба да знамо шта очекујемо од сидришта које правимо. Клизна сидришта равномерно распоређују оптерећење на фиксне тачке приликом промене правца силе(equalization), фиксна сидришта имају умањени ефекат трзајног оптерећења приликом отказивања једне од фиксних тачака(shock-loading).

Идеално сидриште треба да има следеће особине, да буде:

- солидно, чврстих фиксних тачака које у случају пада пењача неће отказати (Solid),
- ефикасно, да би се и у сложеним условима могло брзо и лако поставити (Efficient),
- уједначено распоређених сила на фиксне тачке(Equalized),
- редундантно, ако једна тачка откаже да друге остану и задрже пад,
- без доприноса значајном продужењу пада (no extension).

Међуосигурање

Међуосигурања се постављају између два сидришта и важан су фактор безбедности пењача. Позиција и учесталост међуосигурања зависе од конфигурације терена (смера), тежине смера, квалитета подлоге као и од субјективне процене првог пењача. Међуосигурања делују као систем јер код евентуалног пада преко ужета свако међуосигурање трпи извесно оптерећење, па колапс било ког утиче на дужину и тежину пада.

Фиксне тачке за међуосигурања могу бити природна и вештачка. Као и код сидришта, природне фиксне тачке су различите формације стена или вегетација. Вештачке се постављају уртањем, укивањем или глављењем.

Приликом постављања међуосигурања у обзир морамо узети неколико битних фактора:

- Тешка места. Међуосигурање се поставља пред место на којем постоји изразита опасност од клизања или пада. Код хоризонталних кретања међуосигурања треба постављати често због опасности од тешких падова и повреда у клатну.

- Могући правац пада. Поставља се тако да може да истрпи силу која ће у одређеном правцу деловати на међуосигурање. Уколико се правац могућег пада не узме у обзир може доћи до неправилног оптерећивања и испадања клинова и затикача, неправилног затезања и пуцања замки или трака.
- Ломљење ужета. Уколико је ток ужета од почетног сидришта до пењача изломљен пењач ће због трења ужета отежано повлачити уже за собом и напредовати. Изломљено уже ће у случају пада деловати неправилним силама на међуосигурања, а то може да доведе до испадања клинова или различитих затикача. Веза између фиксне тачке и повољног правца тока ужета остварује се замкама и шлингама одговарајуће дужине. Дужином везе утиче се и на правац кретања групе дуж гелендера.
- Брзина напредовање групе. Учесталост међуосигурања утиче на број пењача који се касније крећу по гелендеру. На једном сегменту гелендера, између два међуосигурања може да се налази само један пењач. Након пењања првог пењача нека међуосигурања се понекад могу уклонити.

Навезивање на уже и употреба ужета

Појас сматрамо стандардном опремом планинара за напредовање на захтевним успонима. Горњи (прсни) и доњи део чине целину, с тим што горњи део можемо направити сами од траке или помоћног ужета. Ако имамо дводелни појас који није индустријски повезан пре навезивања на главно уже потребно је повезати два дела, наравно помоћним ужетом или траком. Главно уже се на појас навезује чвором осмица са додатним осигуравајућим чвором. Први и последњи у навези чвор праве близу појаса да би у случају потребе могли да се ближе привуку сидришту или међуосигурању. Чланови групе који су навезани између првог и последњег понекад, да би се избегла потреба потпуне синхронизације кретања свих чланова, навезивање врше помоћу кратког помоћног ужета и прусиковог чвора или праве дугачку омчу везујући чвор осмицу. Што је дужи прусик или омча већа је индивидуална покретљивост члана групе, али је и дужи пад уколико до њега дође.

Навезани на појас помоћу ужета водич (водичи) и чланови групе међусобно се осигуравају од пада приликом кретања по стрмом терену на горе или на доле. Хоризонтално кретање (пречење) се осигурава са тачке која је изнад онога кога треба осигуравати, а најбоље је да се у случајевима када се мора пречити постави фиксно уже (гелендер). Ако је пречење немогуће избећи потребно је често постављати међуосигурања.

Међусобно осигуравање пењача у навези

Међусобно осигуравање пењача навезаних на пењачко уже током кретања по експонираном планинском терену спроводимо кроз низ активности у задатом редоследу. Осигуравање има за циљ спречавање повређивања пењача у случају пада. Да би партнер или водич могао осигуравати пењача који се креће најпре мора бити сам осигуран помоћу сидришта и стабилан на стојишту.

Осигуравалац мора бити осигуран на сидришту на такав начин да је његова веза са сидриштем довољно дуга за несметано кретање и све потребне радње на осигуравалишту, али и довољно кратка како би осигурала безбедност осигураваоца и домаћај до сидришта у случају пада осигураваоца.

Постоји више начина осигуравања, али се у водичкој пракси користе два: осигуравање са појаса и осигуравање са сидришта. Уобичајено је да пењача који напредује први у навези осигуравамо са појаса, а да пењача који пење други (прати осигураваоца) у навези осигуравамо са сидришта. Приликом напредовања у снегу у којем немамо сигурна сидришта увек користимо осигуравање са појаса. Приликом осигуравања партнера у напредовању евентуални пад због силе која се у таквој ситуацији јавља, не можемо зауставити снагом руку. Зато се у поступку осигуравања употребљавају системи и справе које енергију пада трењем умањују и на такав начин помажу осигураваоцу да заустави пад пењача.

Приликом осигуравања са појаса у сувој стени осигуравалац треба да на осигуравалишту заузме стабилан положај, добро ослоњен и са затегнутом везом које га спаја са сидриштем. У случају пада пењача мора бити спреман да заустави пад без губљења равнотеже које може довести до повређивања осигураваоца, продужетка пада пењача или испуштања ужета из руке.

Приликом осигуравања у снегу због слабог сидришта пад пењача мора зауставити осигураваоц својим телом. Зато је важно да осигураваоц стабилно седи окренут низ падину са раширеним и добро ослоњеним ногама. Осигуравање се врши тако да осигураваоц није у правцу евентуалног пада пењача.

Када осигураваоц осигурава напредовање пењача који пење први у навези уже не сме бити затегнуто како не би успоравало пењача и спречавало га да копча међуосигурања. Најбоље је да осигуравалишту стојимо тако да видимо пењача како би приликом његовог постављања међуосигурања могли попустити, а затим и прикупити уже. Током напредовања првог у навези обавезно морамо обавештавати пењача о количини преосталог ужета и то тако што ћемо га обавестити када је истекла половина ужета и када је до краја ужета остало десет или пет метара, као и о томе да је уже истекло до краја.

Када осигуравамо пењача који за нама пење у навези (другог, трећег итд.) уже треба да је прикупљено или чак и затегнуто, у зависности од ситуације. Ако пењач напредује брже него што ми стижемо да прикупимо уже морамо га упозорити да успори напредовање.

Осигуравалац не сме никада испуштати уже руком којом осигурава пењача, а то је рука која држи крај ужета који се налази супротно од пењача у односу на систем или справу преко које осигуравамо пењача. Приликом осигуравања партнера осигуравалац мора бити сконцентрисан на напредовање пењача и мора бити спреман да у сваком тренутку спречи или заустави пад пењача.

Кретање навезе

Важно правило које важи за кретање навезаних пењача је да уколико сте навезани обавезно користите технике осигуравања, уколико не користите технике осигуравања, развежите се. Уколико не постоји начин осигуравања пењача од пада, пад једног у навези по правилу повлачи пад целе навезе.

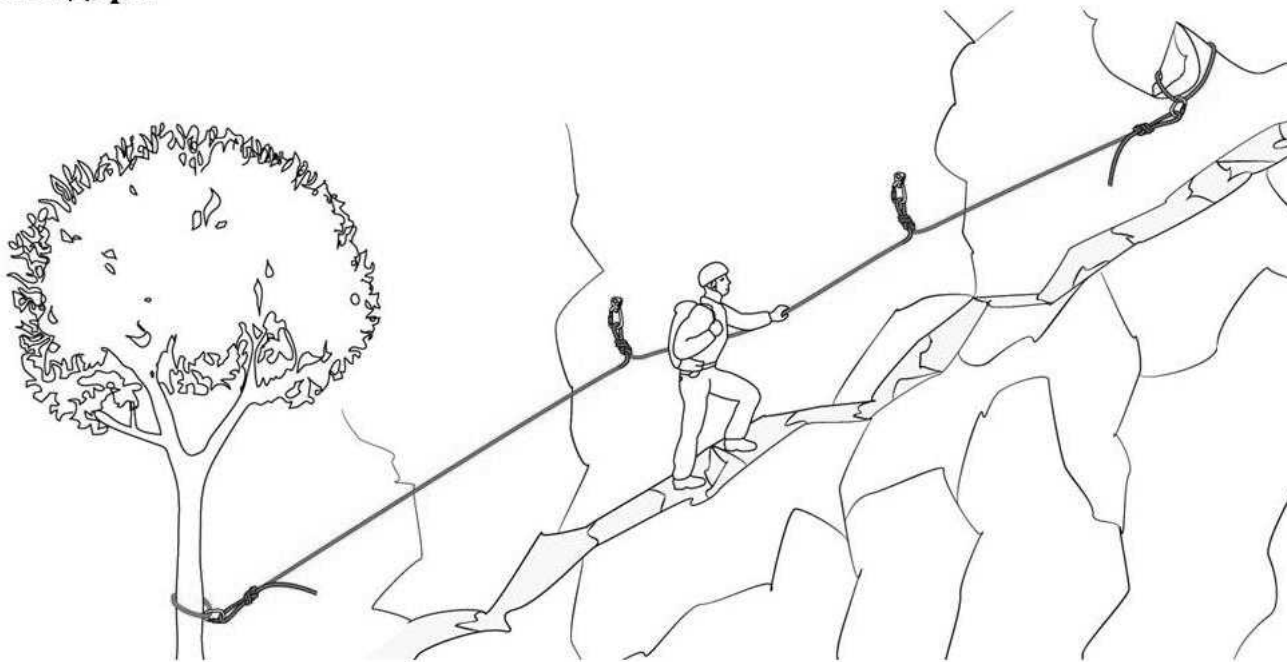
Приликом кретања навезе правило је да док се креће члан навезе који напредује члан навезе који осигурава кретање мирује.

Између пењача и осигураваоца комуникација се врши помоћу унапред утврђених кратких команди или сигнала. Када пењач започиње напредовање он јасно осигураваоцу јавља: "Пењем!" на то осигураваоц јасно узвраћа: "Осигуравам!" Ако постоји потреба да се прикупи уже пењач издаје команду: "Прикупи!", а ако треба уже напети: "Затegni!". У случају пада позив на реакцију осигураваоца је: "Падам!". Осигураваоц обавештава пењача о преосталом ужету (објашњено у поглављу о међусобном осигуравању пењача). Када пењач постави сидриште и изврши самосигуравање издаје команду: "Скини ме!" након чега осигураваоц демонтира систем осигуравања и јавља пењачу: "Прикупи!". Након тога пењач прикупља остатак ужета, а када дође до краја осигуравалац му издаје команду: "Крај!" Затим пењач поставља систем којим ће осигуравати партнера који га је осигуравао у напредовању и на тај начин замењује улогу са њим. Када је поставио инсталацију за осигуравање и када је спреман за то издаје команду: "Осигуравам!" чиме се улоге мењају и онај који је осигуравао започиње пењање наком команде: "Пењем!" Све команде се морају изговарати гласно, ако је потребно мора се викати из свег гласа. Ако је уже веома дугачко, а терен непрегледан боље је комуникацију вршити помоћу радио станица.

Кретање тројне навезе може се вршити на неколико начина. Ако се користи једно пењачко уже средњи пењач може на главно уже бити навезан чвором осмица или прусиковом замком. И у једном и у другом случају напредује само један од чланова навезе, један осигурава онога који напредује, а трећи члан је углавном пасиван. У случају да средњи пењач користи користи чвор за навезивање на главно уже користиће чвор осмицу којег ће за појас фиксирати помоћу карабинера са осигурачем. Први пењач ће на већ описан начин пењати до сидришта, а затим ће до сидришта пењати други и затим трећи. Јасно је да при таквом начину пењања први пењач може напредовати двоструко мање од првог пењача у двојној навези. Зато се за осигуравање средњег пењача често користи прусикова замка. Тај начин омогућава првом пењачу да пење пуну дужину ужета. Када први у навези постави сидриште други пење уз фиксно постављено и благо затегнуто уже наизменично пењући и померајући прусиков чвор. Трећи деоницу пење на уобичајени начин. Ако водич има на располагању два ужета у том случају може, када постави сидриште, паралелно осигуравати другог и трећег пењача који могу пењати један за другим на растојању од неколико метара. Растојање не сме бити мало како не би дошло до међусобног ометања пењача, али не сме бити ни превелико како евентално одваљено камење не би добило велико убрзање и постало превише опасно. Осигуравање два пењача одједном врши се помоћу пужа или неког другог уређаја за осигуравање који има могућност пропуштања два ужета одједном.

Није редак случај да водич несигурног члана групе навезује за себе кратким ужетом и да заједно као навеза прелазе ризичну деоницу. При томе водич од проклизавања и пада осигурава несигурног партнера контролишући уже руком и својим телом у току кретања. Јасно је да овакав начин осигуравања може да се спроводи само на технички мање захтевним деоницама и да је пожељно да је у таквој ситуацији важно да водич не буде знатно лакши од вођеног.

Гелендери

Техника постављања фиксних ужади (гелендера) и кретање помоћу њих је значајна за безбедно кретање групе у планини, зато се овој техници поклања посебна пажња приликом обуке водича. Гелендери се постаљају да би помогли у одржавању равнотеже пењача, да би зауставили или спречили пад пењача у групи, али се користе и за помоћ у напредовању. Водич или пењач који поставља гелендер приликом постављања може деоницу савладати без осигуравања, тако што ће га током напредовања неко осигуравати, или тако што ће користити технику самоосигуравања. Гелендери могу бити вертикални, хоризонтални или комбиновани. Постављају се на копну (земљишту, стени) и у снегу и леду. Гелендери се, осим због разлога безбедности постављају и да би се убрзало кретање групе преко деонице која је захтевна и ризична. Хоризонтални гелендери се постављају и за мање групе, чак и за само једног планинара ако га водимо. Разлог је небезбедно појединачно осигуравања приликом хоризонталног кретања због клатна којим је изложен пењач приликом евентуалног пада. Важно је запамтити правило да је на једном сектору гелендера који се протеже између два чвора на међуосигурањима у једном тренутку може пењати само један пењач.

Гелендери се израђују од главног динамичког ужета. Статичко уже користи се за израду хоризонталних гелендера. За повезивање гелендера са фиксним тачкама на међуосигурању користе се траке (шлинге) и помоћна ужад (прусици). Спајање се врши помоћу карабинера са осигурачем. Везивање траке или прусика за клин или неку другу врсту фиксне тачке може да се обави и без употребе карабинера, директним навезивањем.

Приликом израде хоризонталних гелендера међуосигурања се везују чворовима лађарац или лептир. Чворови се везују за карабинере, а карабинери су за фиксне тачке повезани тракама или помоћним ужадима. Код вертикалних гелендера међуосигурања се за фиксне тачке везују помоћу два наспрамна карабинера. Разлика између хоризонталних и вертикалних гелендера настаје због различитог начина осигуравања пењача: на хоризонталним гелендерима пењач се осигурава помоћу два карабинера која су замкама од прусика или шлингама повезани са појасем, а на вертикалним помоћу замке направљене од помоћног ужета која је на гелендер навезана помоћу прусиковог чвора. Прусов чвор је много лакше протурити кроз карабинере него развезивати па поново везивати приликом преласка сваког међуосигурања. Код хоризонталних гелендера

међуосигурања се постављају чешће, растојање међу њима треба да је мање од 4 метра, а уже треба да је благо затегнуто. Код вертикалних и уопште свих гелендера међуосигурања се постављају на тачкама ломљења правца кретања. Затегнутост вертикалних гелендера треба да омогући евентуалну употребу справа за спуштање низ уже, али и неометано повлачење прусиковог чвора уз гелендер приликом напредовања узбрдо. Шлингу или прусик (који се користе за израду инсталације која повезује пењачки појас и карабинере или прусиков чвор на главном ужету) за пењачки појас (belay loop) везујемо лађарцем.

Прелазак преко међуосигурања на хоризонталном гелендеру

Прелазак преко међуосигурања на вертикалном гелендеру

Уже се за сидриште везује чвором осмица са осигуравајућим чвором. Ако желимо затегнути уже користимо чвор за скраћивање ужади. Уколико сидриште не сматрамо довољно безбедним користимо иза завршетка гелендера још једно додатно сидриште које још називамо бекап. У случају да прво сидриште попусти, бекап ће преузети оптерећење.

Специфичност гелендера у снегу и леду су пре свега мање сигурне фиксне тачке чији је рок употребе знатно краћи него код сидришта на стени. Зато, ако смо у прилици, када је снежни покривач танак користимо фиксне тачке у стени. Предност моћног снежног покривача је у томе да правац простирања гелендера не морамо прилагођавати могућностима терена већ положај фиксних тачака можемо одредити према жељеном правцу кретања. На континуираном и моћном снежном покривачу снежне или ледне клинове можемо поставити готово било где. Важно је још напоменути да код гелендера у снегу не смемо затезати уже. Фиксне тачке се праве помоћу снежних и ледних клинова, дедмена, цебина, штапова за ходање, скија, ранчева и других формацијских и приручних средстава. На пример помоћно уже везујемо лађарцем за закопани предмет и карабинером са осигурачем повезујемо са фиксним ужетом. Ако користимо цепин за међуосигурање, на главном ужету везујемо лептир и помоћу омче лептира на цепину везујемо лађарац. Уз или испод ужета добро је усећи стопе као би кретање било лакше и уз мање оптерећивања фиксног ужета.

Наставиће се...

Исо Планић

Три приповедања О МАЈУ О ЂУРЂЕВДАНУ

Оснивање и отварање карловачке гиманзије поздрављено је цео српски народ без обзира где он живи, јер му се тиме дала прилика да своју децу образује и васпитава бар донекле на матерњем језику. Као најстарија школа у целом Српству постала је; "паладум вере и народности наше, који је требало прихватити и сачувати по сваку цену ради одржања српске будућности. Умни синови нашег народа су већ тада знали, да је питање образовања и васпитања наше омладине заиста витално питање ослобођења народа науком од предрасуда, преображаја будућих нараштаја да буду све просвећенији и способнији за напредније живљење и у моралном и у материјалном погледу. Морамо почети с' омладином ради остварења васпитања и васпитних идеала. Да развијамо и снажимо у њој виша чувства, осећаје за целине све веће, за породицу, племе и нацију, да бди над својим личним достојанством, да вољно врши дужност према старијима и себи равнима и својим нижим, да држи реч и испуњава обавезе, да се научи поштовати што је истинито, лепо и добро, да не живи само за себе него и за друге ближње своје ради опћег добра и среће. У тим речима читамо читав програм наше гиманзије. И заиста, одкад је наша гимназија прорадила све је много другачије. Цео наш јавни живот је обновљен. Отада постоји нека просвета и култура српска, нисмо постидни у очима других напреднијих народа" су речи В. Вујића у извештају за годину 1903/1904.

А многи ђаци дошавши на школовање у Карловце дивећи се Бранковим стиховима где толико певаше о чарним горама, Ешиковцу и Стражилову, сматрали су да ће их барем неко од професора приволети планинарењу Фрушком гором. То се међутим није дешавало и поред тога што су многи и 10 до 20 пута излазили на Фрушку гору. Нико се није усудио да дође до њеног венца па се истога дана врати кући него сво планинарење бејаше одлазак у Нерадин школском другу у госте или на славу, а ишло се преко Фрушке горе јер се она само испречила на путу, а није се ишло ради планине. У душама гимназијалаца несметано је дремало уверење доста један пут годишње изаћи на Стражилово, један пут отићи чак до Врдника-Раванице. А Бранко, а његови стихови? „Шетах ја по горе“ су за професоре биле само пример да је Бранко употребио архаичан облик ресавског или косовског дијалекта, а не позив у планину. Не само Бранко, и многи други, и Милица Стојадиновић, Јован Грчић Миленко, чика Јова Змај, и бројни културни и јавни радници Новог Сада, Сремских Карловаца и Ирига, о феријама долазили су појединачно или у групама у подфрушкогорска села. Матица Српска је још између 1865. и 1868. штампала неку врсту туристичко-планинарског часописа *Путник*, у жељи да приволе заинтересоване на излазак и Фрушку гору.

Одласци у природи имали су вишеструки значај, где је поред упознавања околине, примене практичног знања из одређених наставних предмета, допуне наставе гиманстике бити и боравак на чистом ваздуху, што ће увек ревносно нагласити професори у своме извештају са екскурзија, због велике пошасте тог времена - туберкулозе.

Прво приповедање

Парох карловачки Василије Константиновић је 1896 године пред својих Тидесет дана на убавом путу побележио: "Ретка је година која, а да јој месец мај није пријатан, јер у те дане сунце најпријатније сјаје, а ваздух је најблажи, па ће се свако срце од милине заиграти, пролазећи гором кроза шуме, или равницом кроза плодне њиве, цветне ливаде.

Па опет! ,Никада пријатнијег маја, никада милијих дана, - бар тако се мени чинило,- не беше, као године 1896., кад се дани, један лепши од другог, један милији од другог, низаху један за другим.

Претпостављена ме власт одреди, да обиђем карловачку протопопију, да прегледам како у ком месту црква и школа напредује, па да у своје време званичан извештај о свему поднесем, кажем и истакнем, какво је стање у протопији карловачкој.

Са браћом свештеницима својски се посаветовао и разговорио, као што приличи повереном ми раду, а они су мене искрено, раширеним рукама свугде дочекивали, свугде примали.

Школе сам разгледао, трудио сам се да упознам децу, а одраслију младеж брижно сам проучио.

Све што је у ком месту знатније, што заслужује пажњу, што је за испит и познавање било, марљиво сам уочио, те сам вољно прионуо да своју радозналост задовољим.

Све сам учинио, што сам могао, а учинио сам, колико сам снаге имао, уверен да ћу, бар унеколико, одужити дуг свој, да ћу, бар донекле, учинити оно што се с правом од свакога захтевати сме. Кад би свако хтео онолико колико може, доста би добра међу нама било!

Па вршећи званичан свој посао, нисам пропустио, а да и том приликом не забележим понешто. Те белешке, може бити, нису од особите вредности, али у далеким будућим данима, кад место нас потомци наши буду живот живовали, овакве и ове белешке неће им бити на одмет, нити ће им шкодити.

Онај који буде описивао наш китњаст Срем, лепу Фрушку Гору и убаво Подунавље, друкчије ће и вештије ће то, знам, учинити. Овим белешкама пак, ја сам рад сачувати нешто што сваки даном губи, што време таре, а људи као људи често старо новим замењују, па се врло често и траг оном, што сад опстоји, изгуби и затре.

У овим крајевима око Карловаца поготово су свуда унаоколо српска места, где наше српске цркве красе тај мили кут китњастог Срема, школе нам српске деца весело пуне, по целом крају том српском радени, српске

домаћице и станарице раде, весели српски момци и скромне девојке послове своје свршавају, а у свему томе раду и у свима пословима тим говоре милим језиком српским и лепе српске песмице вију, попевају.

Па ходећи тако од места до места овога пута, зар сам могао друкчије, а да не побележим оно што ми је мило, оно чему ваља спомен очувати, да и онда, кад нас не буде међу живима, деца наша то све сачувају и као своје бране?

Из Карловаца, одакле сам 12 маја 1896. године у шест сахати у јутро колима кренуо преко Банстола и Краљева брега, доспем у убаво село: Чортановци.....

Сва три праунука (Глигорије, Стеван, Јован) проте Константиновића, су после другог светског рата били чланови ПСД „Стражилово“ од којих је Глигорије био запамћен као одличан учесник на оријентационим такмичењима а Јован као врхунски скијаш.

Друго приповедање

А причу о одласку у Фрушку гору професора и ученика карловачке гимназије започећемо са традиционим изласком нашег народа у природу – О Ђурђевдану.

То најбоље сазнајемо из кратких описа њихових екскурзија по Фрушкој Гори тога празничног дана, захваљујући ревносно сачињеним извештајима, који су штампани у годишњацима Државне Реалне Гиманзије у Сремским Карловцима. Прочитајмо један од њих од 6. маја 1933 године: “ На Ђурђевдан приређен је традиционални ђурђевски уранак. Ученици су ишли на три стране. Једна је група, под вођством г. Григорија Микића, професора, направила излет у манастир Крушедол; друга група предвођена г. Панајотом Миодраговићем, професором, отишла преко Буковачких ледина до Вилине Водице а затим у Сремску Каменицу, а трећа група, под вођством наставника г.г. Станислава Геренчевића, Бранислава Радошевића и г-ђице Милунке Јеремић била у манастиру Гргетег“. Наредне године тај свечани излет ће бити много захтевнији у планинарењу нарочито за ону групу коју је чинио мешовити гимназијски хор. А зашто? 6. маја 1934 приређен је традиционални Ђурђевдански уранак. Излет је изведен у три групе. Прва група-мешовити хор гимназије - под вођством г. директора Милана Јаковљевића и г.г. Станислава Геренчевића, професора др Албина Вилхара, проф. Теодоре Петровић, проф. Ангелине Николић, супл. Мирославе Коплић, супл. Маршрута је била Бељешевац – Гргетег – Нерадин – Ириг - Хопово – Венац - ката444- Плетена анта – Стражилово - Карловци. Ученици су упозорени на рељеф, развође Дунава и Саве, формирање плићих вододерина и олука према сремској равници. У Иригу, (родном месту проф. Ангелине Николић п.а.), је гимназијски хор: “отпевао целу литургију лепо и складно“. После подне у хладу воћњака провели су угодно се одмарајући уз песму и свирку. Око 4 часа стигло се у Хопово, манастир Доситеја Обрадовића. После кратког одмора и отпеваних неколико црквених песама кренуло се цестом ка Венцу. Ученици су упозорени на вредност санаторија, одмаралишта и таборована по здравље и душевно и телесно. По билу горе после 3 сата хода стигло се на Стражилово, а одавде у Карловце. Друга група под вођством г. др Сименона Грозданића, проф. и Бранислава Радошевића, супл. била је у манастиру Гргетегу. Трећа група под вођством г. Панајота Миодраговића, проф. била је у Великој Ремети и Крушедолу. У Крушедолу су прегледали “маузолеј“ српских владара, патријарха, митрополита и других сазлужних људи наше историје и разложена им је улога манастира Крушедола у нашој цркви и народу. Прегледали су богату и лепо уређену ризницу.

На годишњој скупштини ПСД „Стражилова“ одржаној 26. фебруара 1955 претседник Др Димитрије Јанковић у уводној речи истиче значај овогодишње скупштине с којом се завршава јубиларна планинарска година. С протеклом годином се навршило осамдесет година од оснивања првог планинарског друштва у Југославији и тридесет година од оснивања првог планинарског друштва у Војводини. За наше друштво је поготово значајна та година јер се истовремено навршава и тридесет година од њеног оснивања као подружнице Централног планинског друштва за Војводину „Фрушка Гора“. Ова чињеница потврђује да смо једно од најстаријих друштава у Војводини. Планинарски покрет у нашем крају, оснивање и активност нашег друштва уско је везано за личност професора Панајота Миодраговића, његовог оснивача и дугогодишњег претседника. Њега као идејног покретача и најзаслужнијег планинара управа је позвала на ову скупштину како би одала признање за несебичан и плодносан рад. Међутим спречен многим дужностима није могао доћи али је упутуио писмо које председник чита. У писму се професор Панајот Миодраговић захваљује на позиву и жали што је спречен и не може скупштини лично присуствовати. Надаље се осврће на најлепши период његовог живота и рада, а то је онај који је провео у Карловцима у карловачкој гимназији и Фрушкој Гори. Евоцира успомене из тих дана и наводи шта је све утицало и дало потстрека да се пре тридесет година оснује ово планинарско друштво у Сремским Карловцима. Сећа се Фрушке Горе, говори о њеним лепотама и користима за планинарење по њој и на крају жели много успеха нашем друштву. Присутни су бурним одобравањем поздравили ове речи проф. Панајота Миодраговића.

Треће приповедање

Проф. др Симеон Грозданић директор карловачке гимназије у својој књижици „Планинарство и живи свет Фрушке Горе“, издате почетком 1941 године пише: “О Ђурђевдану је Фрушка Гора пуна свежег шумског зеленила. Дрвета у то доба необично нагло развијају ново лишће, као да желе скрити своју голотињу и сав онај живи свет, који је све до недавно кроз голе шумске гране уживао пријатно пролетње сунце.

Излетник који се упуту неким кривудавим потоком у недра ма које фрушкогорске шуме, успут ће сусрести на више места сасвим ново зеленило, кога раније није било ни шуми ни изван ње. Упашће му у очи и сасвим нове форме, којих раније у овом крају

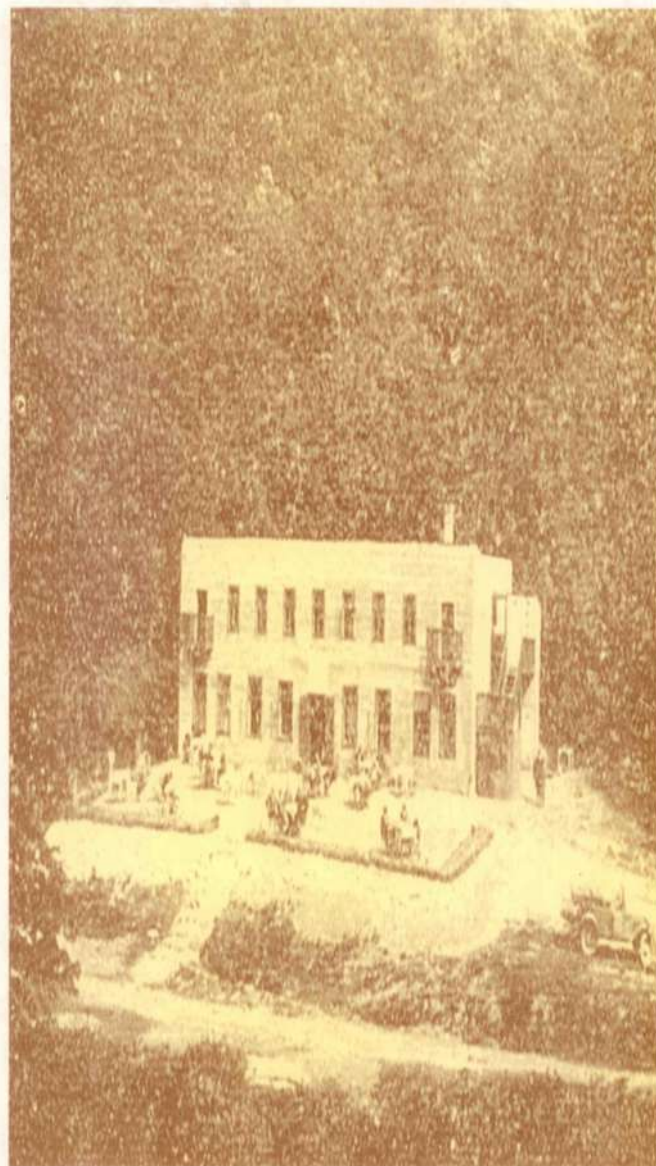
није било. Крупно лепезасто лишће репуха (*Petasotis officinalis*), затим њему слично, али много ситније лишће подбела (*Tussilago farfara*), овално лишће поточне веронике (*Veronica Beccabunga*) показале му као најбољи репрезенти тога новог зеленила и тих нових облика.

На влажним лединама, које обилују пролетњим сунцем, упашће нам у очи и један аспект *sui generis*, по коме ће са сигурношћу судити да је наступило право пролеће, пролеће, коме се и босоноги радују. Главни састав тог аспекта сачињавају цветне главице новчића и златне жуте главице маслачка (*Taraxacum officinale*). По овим главицама, као по каквом барометру, можемо знати, кад се сме ићи бос по шумским лединама, јер ове главице према температури ваздуха и земље показују веома карактеристично понашање. У рано јутро, док сунчани зраци још нису успели да се провуку кроз бујна шумска дрвета, главице новчића и маслачка дремајуу роси, нагнувши се на ону страну, на којој их је мајка природа при последњем јучерњем сунцу окренула. Наравски, у ово доба дана планинар, још не може да се игра босоног на ледини. Тек када сунчани зраци јаче загреју земљу и кад се главице новчића и маслачка пробуде из свога „сна“ и подигну главе, може и планинар да отпочне своју игру.

Најлепшу слику о Ђурђевдану пружају нам исцветали багрењаци којих има много у области Фрушке Горе. Багрем (бела акација, *Robinia pseudoacacia*) развија у то доба дивне беле гроздове, из којих се надалеко шири веома пријатан мирис. Милиони ситних инсеката, оријентисани по овом мирису, необично радо посећују лептирасте цветове багрема. И кад би ти милиони инсеката умели да благодаре за оно шта им пружа багрем, морали би благодарити баштовану Хенрика четвртог, Жану Робину, који је 1600 године донео багрем из Виргиније (Сев. Америка). Од тога времена па до данас багрем се раширио по целој Европи. У нашој Фрушкој Гори има га на многим местима, јер га општине суседних села све више саде као дрво „за све могуће потребе“.

У цветном месецу мају приређује велике манифестације и птичији свет Фрушке Горе. Ситне певачице: кос, сеница, цариф, славуј и мошњарка бирају места по шикарама за свој љубавни провод и у исто време прибирају материјал за прављење гнезда. У овим приликама птичија душа доживљује своју највећу славу...”

Борислав Стевановић

Летовалиште и опоравилиште "Бранко Радичевић" на Стражилову
18 соба (22 кревета), кафана, ресторан, велика сала, радио. Вл. Васа Белић

НОВЕМБАР ДЕЦЕМБАР

Са Радивојем Ковачевићем пре 60 година ОД СТРАЖИЛОВА ДО МОН БЛАНА

Они који прочитају овај чланак на крају могу поставити питање да сам погрешио што сам написао „пре 60г“. Како по питању излетишта Стражилово тако и по питању дискусије слободноумних карловчана и органа власти.

Немислим у овим тешким тренутцима, предивних мајских дана, да кроз овај приказ, дочаравајући део времена у коме је Рада започео своје велике, праве „гуливерске“ кораке, као његову пролазност, баш на Стражилову где је проборавао толике године, где се одржава његов Меморијал, који ће остати као спомен за будуће нараштаје.

Све почиње у свечаној сали Карловачке гимназије, извештајем Управног одбора о раду и активностима друштва у 1960-ој години, поднетим на Редовној годишњој скупштини, 8 јануара 1961. године.

Председник друштва проф Димитрије Јанковић отвара Скупштину у 16,30 и поздравља делегате из ПС Србије друга Нешковић Радомира председника Заједнице планинарских објеката, делегате ПС Војводине, друга Радивоја Раданова делегата ПСД „Орловац“, друга Ракић Лазара ПСД „Фрушкогорски венац“, друга Остојић Драгољуба ПСД „Пензионер“, чика Пају Клиновског и све присутне чланове. Надаље председник саопштава да је и ове године наш почасни члан, проф. Панајот Миодраговић упутио прилог од 1.000 динара што је скупштина бурним аплаузом поздравила.

У самом уводу Извештаја о раду за 1960 годину записано је: „Рад Управног одбора одвијао се под изузетно тешким околностима. Кампања која се водила унатраг неколико година око планинарских објеката на Стражилову завршила се одузимањем Планинарског дома и Чардака и предајом ових објеката угоститељском предузећу „Турист“ из Сремских Карловаца. Управа је уложила велике напоре да до овакве одлуке не дође, јер је била убеђена, а и сада стоји на том становништву да овакво решење није добро и да не доприноси правилном развоју Стражилова и нашег места као излетничког центра. Концепција о уређењу Стражилова и његовом даљем развоју, као и месту планинарског друштва у овоме, управа је исцрпно обрадила и са конкретним предлозима доставила свим надлежним факторима и друштвеним организацијама које су за ово питање заинтересовани. У томе је изнето и наше становиште по коме даљи развој Стражилова оптерећује друштво и прелази границе добровољности, те да је потребно да на Стражилову постоји један угоститељски објект који би растеретио планинарске објекте и задовољио оне посетиоце који угоститељске услуге траже.

Да би се нашло решење проистекло из великог притиска друштвених структура Сремских Карловаца и Новог Сада, Управа је била вољна да уступи зграду Планинарског дома (бившег Хотела Белић п.а.) угоститељству, док би планинарска кућа „Чардак“ остала планинарском друштву.“

Затим следи: „Крајем сезоне прошле године (1959.) је одржан састанак на Стражилову на коме су присуствовали: потпредседник Среског НО Лазар Крстић и секретар Жика Шљукић, представник НОО Сремски Карловци председник Станисављевић Милојко и потпредседник Славко Сеџер, представник „Војводине турист“ из Новог Сада, Апри Маћаш и Мита Теодоровић, од стране нашег друштва друг Лазар Маширевић и Димитрије Јанковић. На састанку је одлучено да се идуће године тј. 1960. почне са зидањем планинарског дома; новац да се обезбеди од дотација Среза из фонда за унапређење туризма и побољшавања услова за коришћење годишњих одмора. До завршетка дома, планинарско друштво водило би објекте, а по завршетку предало би исте угоститељској мрежи. Ми смо се са овим сложили и веровали да ће се то и остварити.“

Међутим, почетком сезоне 1960 године предузета је акција да се планинарски објекти одмах одузму од планинарског друштва и предају угоститељској мрежи. О томе Управа није била ни писмено ни усмено обавештена.

Одржавани су састанци на којима се ово питање решавало, али представници планинарског друштва нису позивани. О свему се, нажалост чуло са „улице“, или од „наших нових домаћина“ којима је шта више и дан предаје објеката био одређен. Вршен је и усмени притисак преко органа тржишне инспекције да се домови предају угоститељској мрежи. О свим овим, крајне немилим догађајима, управа је обавештавала надлежне планинарске форуме од покрајинских па до републичких и савезних а посебно председника ПСС друга Кочу Јончића. Од њега „на жалост нисмо добили подршку какву је давао срески и покрајински планинарски савез.“- истичу у извештају.

Априла 1960. године представници среског и општинског одбора другови Шљукић и Сеџер доносе уговор о предаји објеката. Они који су давали раније подршку сада су коаутори уговора Радивој Раданов испред покрајинске а Маслаћ Иван и Влалукин Сава испред среске планинарске организације су ставили пред свршен чин представнике Друштва „Димитрија Јанковића, Владу Орбића и Радивоја Јованчића. Тако стоји записано: „Објекти се требају предати 27 априла а уговор од стране Народног одбора среза захтева обезбеђење средстава за изградњу новог Дома“. Уговор је још и предвиђао да СНО исплати Планинарском друштву „Стражилово“ у Сремским Карловцима износ од 24 милиона динара, с тим да половина овога износа исплати у 1960 год. а другу половину у 1961 години, за уступљене објекте –Дома и Чардака на Стражилову. Уговором је било предвиђено да се друштву надокнади губитак због предаје објеката у 1960 год. као и коришћење инвентара

у износу од 1.милион динара што друштву обезбеђује провођење програма и обавеза. Такође се НОС обавезује уговором да обезбеди довод воде и струје из својих средстава. Од стране Друштва било је потребно урадити пројекат и образовање одбора који би пратио и надгледао изградњу новог Дома.

Своје обавезе друштво је испунило: предало домове и целокупан инвентар на коришћење угоститељском предузећу, прибавило пројекат дома са којим су се сагласили председник и секретар НО Среза и образовало режиски одбор. Међутим од обавеза са друге стране до краја 1960г није испуњено ништа. Остале су само обећања и уверавања да ће се средства обезбедити. Једна година је прошла а није се ништа учинило. Шта више ни угоститељско предузеће које је користило инвентар друштва није давало одговоре који ће износ уплатити на име оштећења и коришћења.

Овако исцрпно извештавање присутнима на скупштини проистекло је да се са проблемом упозна целокупна јавност од планинарске до друштвене.

У оваквој атмосфери, управа се трудила да не запостави планиране активности за текућу годину, који су били изузетно плодносни од алпинистичке секције, скијаша, до оријентираца.

Издвојићу још две дискусије које су се бавиле овом проблематиком ,пре последње речи проф.Јанковића, по питању настале ситуације са домовима. Морамо приметити да Радован Јованчић и Лазар Маширевић нису узимали реч на Скупштини.

Ковачевић Рада је изнео: „Поново се истиче да су сви чланови били свесни да домови на Стражилову не могу бити само планинарски, али планинари су ипак успели да обезбеде боравиште омладинцима и ђацима а и пријатне тренутке старијима. На рад ових објеката није било приговора па тражи да се правилније реши питање објеката јер су овим решењем оштећени не само планинари већ и сви омладинци и ђаци којима не прија кафански амбијент“.

Радивој Раданов испред ПС Војводине у својој дискусији је дотакао једним делом и ову проблематику иако је, с' обзиром на своју улогу у целом догађају морао дати много исцрпнији и адекватнији одговор на целокупне догађаје. Друг Раданов истиче: “Стражилово је стварно добило шири друштвени и туристички карактер. Међутим туризам је хтео на брз начин да реши ово питање, али једнострано, посматрајући проблем са туристичког гледишта. Ствар је за 3 године требало другачије припремити, али нема сумње да другови из среза (не) ће испунити своје обећање и омогућити подизање планинарског објекта на Стражилову.

Проф.Димитрије Јанковић, уверен да је дискусија при крају, осврће се на питање и отворене проблеме који постоје у друштву и који су у дискусији подвучени: „Као што се из извештаја види, рад и живот друштва је врло озбиљно уздрман начином и ставом надлежних фактора по питању наших објеката на Стражилову и решење Стражилова као излетничког центра. Развој Стражилова је првенствено и најуже везан за рад нашег друштва и активност великог броја активиста наше организације. У трогодишњој борби да се сузбије тенденција карташког и бирташког развоја Стражилова, наше је друштво уложило много напора и енергије, а бранећи позиције планинарске организације, са жалошћу констатује, да се Савез Србије није довољно zaloжио, нити наше друштво у томе подржао. Несхватљиво је, да се у циљу туристичког развоја Стражилова елиминисала друштвена организација. Подржало се угоститељско предузеће које на овај проблем гледа само кроз призму добити, и што је најгоре - личних зарада. Осврт на живот већег дела омладине налази донекле и своје оправдање, јер оваквом политиком ми упућујемо омладину у кафане и локале који штетно утичу на формирање лика нашег омладинца.

Туристички развој једног краја условљава пуно ангажовање свих друштвено - политичких и привредних организација. Њихов рад Туристичка организација треба да потпомогне и координира у једном циљу. Туризам се не може једнострано развијати, а најмање овако, како се на Стражилову поступило. Наше је становиште било и остајемо данас на томе, да су на Стражилову потребни и туристичко - угоститељски објекти, али се ничим не може правдати одузимање планинарских домова и давање угоститељском предузећу. Овим се не решава проблем развоја Стражилова, поготово посматрано са аспекта друштвеног развоја и живота у Карловцима. Због тога мислим да ће се испунити обавезе које су дали представници НО среза и да ће се ове године почети са изградњом планинарског дома.

Овом приликом морамо констатовати да неколицина чланова Управног одбора није оправдало поверење које им је скупштина дала. У најкритичнијим моментима изостајали су са седница и избегавали да учествују у одлукама које, истина, није било лако прихватити. Рано су напустили брод, јер су веровали да брод тоне. Међутим успеси постигнути ове године нису им дали за право. Дефинитивно освајање пехара на традиционалном оријентационом такмичењу планинара Војводине, поводом Дана Републике, освајање првог места на првенству Србије на зимском оријентационом такмичењу на Шар планини, квалитетни успони на врхове Ецталских алпа у Аустрији, освајање Мон Блана, непобитно сведоче о даљем успеху нашег друштва. На крају се истиче: „Као што смо напоменули у протеклој години био је мали број организованих излета. Изведена су свега седам излета у Фрушку гору, Вршачке планине, Авалу, Космај, Триглав, Јулијске алпе и Водно. Осим ових излета успешно су изведени походи на Ецталске алпе и Централне алпе. Свакако да су ове две последње, најквалитетније акције од постанка нашег друштва, а које су наши чланови извели. Успон на највиши врх Европе Мон Блан је круна свих наших успеха. Четворо наших чланова: Радивој Ковачевић, Јосип Матуски, Звонимирка Цвејић - Ковачевић и Сава Апатовић смело су кренули и са успехом 13 септембра освојили највиши врх Европе. Успех наших чланова је и успех планинарске организације Војводине, тим пре, што су они први и једини Војвођани који су освојили Мон Блан.

Сам успон на Мон Блан изискује посебне планинарске квалитете а услови под којима су наши чланови успели да освоје нису били завидни. Прво временске прилике ове године нису биле најповољније за овај успон а са друге стране наши освајачи су имали среће јер снег онога дана када су стигли од полазног места – Шамонија - указало се повољно време које је трајало таман толико колико су успели да стигну до самог врха и да при силаску пређу најкритичнија места. Но, поред свих тешкоћа, сретно су се пробили кроз снежну мећаву преко глечерских пукотина. Друго, опрема којом су располагали није била најподеснија за овако високо планински успон па је известилац пореди са опремом којом се иде у Фрушку гору. Целокупан подухват је трајао 18 часова, 13 до врха и силазак за 5 часова.

И када су овакви успеси увек остаје неки жал. Пре педесет година је највећи био у срцима Јовичић Владе и Малетић Слободана који након Ецталских алпа нису могли да продуже до врха Европе. Остало им је незаборавно сећање које је Рада забележио: „Док прелиставам дневник, поново после годину дана доживљавам оних неколико пријатних и незаборавних дана проведених у масиву Ецталских алпа у Аустрији. Сећам се узбудљивог успона на Симилаун, или снежне вејавице на Вилдшпицу, или оне љупке италијанке на рифуђо Симилаун, или вратоломне вожње џипом од Фента до Цвизенштајна“. А на трећој страни: „Када се већ једном нађете на врху осетите жељу да ту дуго останете. Времена нисмо имали за овакво уживање, јер је пре мрака требало стићи до Финеилшпица и дома на италијанској страни. У подне смо већ доста лако савладали Кројзекотел, крушљиви врх висок 3.340 метара. Силазак са овог врха није ни мало пријатан, јер смо на неколико места морали да се спуштамо по ужету и стално стрепели да се неки камени блок не одвали. До Сенкогла нам је требало око два сата. И ево, већ смо на висини од 3.400 метара. Осећамо умор, немамо још добру кондицију за овакве високогорске туре, али једногласно решавамо да не одустанемо, већ да продужимо до краја. Време је, уосталом лепо, па нас и ноћ може мало ухватити. На заснеженом Хауслабкоглу 3.335 метара били смо око 18 часова“ записао је Радивој Ковачевић.

Борислав Стевановић

ПОНОВО КА МАГНЕТНОМ СЕВЕРУ

Ова самоизолација оставила ми је утисак да ће то бити коначан облик живота који ћу проводити одсада па до спајања са чератском изохипсом. Чак и та моја трчкарања радним данима по великом дворишту куће у којој живим, и у фикцији, недељни „Трофеј Рајачићеве 59“ са познатим конкурентима 65+, помишљао сам да им никада неће бити краја, и да ћу стати једино када тело крене ка последњој КТ - Васељени. Без обзира на сву динамичност ових кућних тренинга, оно је већ почело да ствара осећање непокретне вечности, и да ме полако води у меланхолију. Покушао сам да све то превенирам извлачењем из фиока по орманима албуме са фотографијама пресвучене црвеним плишом или фином напом, дрешио већ истрошене ружичасте врпце на свежњевима старих докумената планинарског смучарског друштва „Стражилово“... Бивао сам све смелији у својој историјској „настрљивости“ и састављању прича о Радивоју Ковачевићу, баш као да је време великих зима када се људи повуку у своја избишта, седе и немају шта да раде, па препричавају приче. Но и поред тога почео сам све више осећати да време полако стаје, земља да успорава орбиту, дани да губе своја имена, а да календар постаје сувишан. Долази и Ђурђевдан. Нема ме на Бранковом гробу да гледам излазак сунца са Тителског брега, а у 6,00 присуствујем помену нашем великом песнику, које ће одржати свештенство карловачке парохије, па после у долину код Чардака, међ веселу србадију.

Fama volat!

300 метара на пола часа.

600 метара на један сат

Дозвољена окупљања уз социјалну дистанцу

9. мај Оријентирци Сремски Карловаца на своме Стражилову. Скуп на паркингу. Одлазак на Дом. Преко 25 чланова. Следи провера степана „тромости“ једне од главних покретачких снага нашега спорта - ногу. Прва класа; Дом - Буковачке ледине - Вилина водица – Астал - Масна ћупа - Дом; друга Дом - Буковачке ледине - Дом; трећа Дом – Борићи - Ешиковачки поток - Дом.

17 мај Тренинг такмичење. Старт и циљ планинарски дом на Стражилову. Цео такмичарски кадар уз свесрдну пратњу родитеља и пријатеља. Преко тридест чланова. Овај дан је посвећен Радивоју Ковачевићу – барду војвођанског планинарства. Тога дана 2003 г. растависмо се од њега. Иако је био заљубљен у многе гране планинарства, нарочито у високогорство, са оријентрингом се сусрео већ на почетку своје планинарске активности 1952, као члан прве екипе Стражилова која је кренула у авантуру са картом и бусолом ка контролним тачкама. У тим авантурама је учествовао све до 1980 када се опрости као ветеран на ЈАСА Дунавском купу.

10,00 Припреме започињу на платоу иза планинарског дома сходно прописаној социјалној дистанци. Код вештачке стене тренер Бауер је окупио учеснике дајући детаљна упутства а на супротном крају клупски кувар Чавић је започео ложење ватре. Ватра се распалила, котлић је на ногарама, лук исечен и убачен, варјача сваки час у њему а Гиша још...

Ово неће бити само технички тренинг оријентиринга и провера другог елемента нашега спорта - „тромости главе“. Подсетимо се на ону нашу крилатицу „Ни најбрже ноге не могу поправити оно што уради луда глава“ или што је наш Радивој Ковачевић у наслову једног новинског чланка написао „Мудрији мање трчали“. Тренинг је био једна велика авантура. Увек је он такав када се траже контролне тачке али овога пута... Само што сте се спустили стотинак метара од Дома започиње својеврстан STRAZILOVO CHALLENGE RACE. Старт са треће кривине серпентинског пута од Дома где почиње стазица која се скоро изохипсом пружа до Борића. Одувек је било тешко пронаћи њен почетак, али када се упутите њоме у шетњу, пријатног ли уживања, нарочито у погледу на биљну вегетацију које се стално и на сваком кораку мења и ствара богат сценарио разних боја и тонова, где ће доминирати светло плава од кампануле до нијанси ружичастих од неколико врста орхидеја које овде обитавају. Цвеће оживи ову стазу, оно јој даје ону драж и лепоту, због које Фрушку гору толико и волимо, и за њом толико чезнемо...

Данас улазиће на стазицу, најпре вас проздриви, густо изникла прилепача (*Galium aparine*). Изненадиће се да она у свом почетном развоју, развоју младих изданака и лишћа, је јестива. Кувају се десет минута што је довољно да се длацице растопе а потом могу да се ставе у варива, салате или припреми шпанат. Да је настао неки велики проблем са котлићем ето нам гастроалтернативе. Њено обмотавање око ваших хеланки ни не осетите, него проблем настаје на путу која се убрзо губи, а оне размакнуте црне линије што је на карти топографски приказују пут најслабије категорије постају непотребне, јер улазите на једно суво клизалиште. Морате ићи изнад једва приметне стазице кроз суво лишће, држати се за младице разног шибља све до прве кривине која се усекла у суво корито потока чије је извориште „биљанин извор“. Долазак на то место сматрате да је малим, кратким „мукама“, дошао крај. Не. Ви тек онда започињете стражиловски челенџ рејс. Сув пут ка

горе клизи. Да ли сте пружили три корака ка горе а онда одједном ка доле уз шуштање по земљи као да одмотавате станиол бомбоне. Колико. Не знате!? Тражите олакшање за успон. Опрез приликом избора помоћних средстава да ипак не буде то млади шиб глога или багрема. Избијате на равнији део на изохипсу. На њој попадала стабла, хрasta, старог дрена, граба. Провлачи. Прескачи. Заобилази. И таман када слободније коракнеш а оно једно „швић“ па ако то природно упозорења игноришеш и желиш потрчати следи ти „топли зец“ од изданака разног дрвећа што су се нагнули над путем. За мном Шелић и Шимуновић. Све више заостају. Вичем. Дозивам. Још увек је у мени тај снажни келтско-сремски отисак у ДНК да могу парирати мегафонима али брдо иза мене, кривина пута, слаби акустику. Мало сам их чуо и после... Спуштање ка првој КТ као вежба за сипар. Наилази Маша са друге стране. Настављамо ка другој коју видимо са кривине пута. Трећа на гребену кога од почетка Борића дели дубоки и непрелазни јарак, а неких 50м од њега, при самом паду на пут, постављена контрола на једном малом „носићу“. Одакле сећи азимутом. Тражим мишљење и од младих. На моменте нас збуни једна велика увала где је њен почетак опонашао „носић“ који тражимо на карти, али није га било, а и није то ни тражени правац пружања. Јаке кише и велика количина воде и ток кратком водотоку је при самом уливу у Стражиловачки поток одронила један део брега. Наилазимо на Јована и Ану који је нису пронашли иако су у њеној близини. Још су млади да би им природни алтиметар дао најбољи одговор на којој су висини. То је једна вештина, данас мање потребна у оријентирингу, која се у Фрушкој гори најбоље учи. Налазимо те црвеножуте траке које помало лелујају због увек пријатне вентилације коју даје поточна долина. Први део и то онај тежи оријентиринг челенџ рејса је завршен. Азимутом ка КТ5 где до почетка увале, у којој је она смештена, води путић што су утабанале наше срне и дивље свиње враћајући се са појила.

Следећа КТ5. Летимично сам проценио задату стазу, као што често бива, не бринући о оном што следи, често сасвим другачије, понеки пут и са крцатим непријатним изненађењима. Тек по уласку у шири круг око контролне тачке, чему је претходио краћи предак, почињем да примећујем. Пут нацртан на карти се у природи поприлично продужио а Машине хитре ноге су га следиле, не проценивши удаљеност од раскрснице и не гледавши рељеф са леве стране. Поток је задржао и даље своју оштру кривину али на њега нисмо обраћали пажњу иако је он требао бити главна нападна тачка. Рељеф Црвеног брега уз поток толико разуђен јарцима, плитким увалама, малим брдашцима, овога пута као да је умножио своје земљане садржаје које нисмо могли упоредити са цртежом на карти. КТ6. Прелазимо преко пута Црвеног брега и гребена пред нама. Маша одлази улево, односно она је на тачном азимуту, а ја удесно. Искусствено на овом терену овако постављену КТ треба увек тражити са вишег дела. Убрзо се налазимо. Следи најтежа техничка деоница ка КТ7. Терен је овде и поред бројних јарака и малих увалица веома трчљив и управо то може, ако вам пажња ослаби, да направи проблем. Убрзо се то и увидело када сам из даљине чуо неколико наших млађих чланова како живо расправљају јер тражену КТ нису нашли. Били су ниско. Један савијутак брега попут полумесеца им је ометао видокруг. Али не свима. Видох Катицу како након пронађене КТ скреће ка североистоку па зави око гомиле „крупског симбола“ (кострике) и у једној параболу трчи уз брег тако сигурно као по ЦПС прорачуну. Ни за тренутак не посумњах да је на идеално одабраној траси за наредну контролу. Тако беше и до оне наредне осамдесетак метара удаљене - везне КТ. Следи спуст ка десетој. Мало сувим јарком, мало изнад њега, јер треба избећи оне суве попадале облике липе. Ако преко ње пређете, а да се налази у правцу вашег кретања, онда често ваше кретање по земљи бива целим телом. Катица се одбила лево, ја сам наставио уз јарак. Врло тешко је када мењате темпо трчања а концентрисани сте само на јарак у коме је смештена контрола, без провере околног рељефа, да знате колико сте прешли. Налазим је. Позивам Катицу и Машу који су у близини. Да је овај рељефни део приказан пуном браон линијом (што се надам да ће бити у наредној реамбулацији) много боље би дочараво „стварност“. До последње контроле која се налазила подно Дома на спајању једне серпетнине и путиће још две у низу. Линијски оријентиринг. Опустисмо се. „Поскидасмо маске“. Та опуштеност нас је коштала. Бројали смо две увале са леве стране, затим поглед удесно, па још мало, још мало, још мало, од потока мала плитка увала на гребену Ђинђош. Једва уочисмо. Настављамо познатим путем од Борића ка Чардаку уз сусретање бројних излетника. Чим су започеле серпетнине у своме подножју, које пресеца пресушени „биљанин“ поток, треба поћи 120 м. уз њега и лево на падини је наша претпоследња. Више формално постављена контрола, концепсијски, да одмах од оне Ђинђошке не кренемо ка последњој. А та формалност је трајала пет минута. Да је још потрајала започела би упала вратних мишића са леве стране. Torticollis l.s. Упорна Катица попела се те две изохипсе, како је и представљено на карти, горе уз стрмину јарка, и потврдила да постављач није ни мало погрешно. Последња КТ на познатој раскрсници путева и онда завршни успон. Само два сата пре овога толико је био „висок“, тражио неколико краћих пауза, док у жару такмичења у једном даху, ето Дома.

Борислав Стевановић

ВРШАЧКА ТРАНСВЕРЗАЛА

Вршачка трансверзала, основана још 1976. године, једна је од најатрактивнијих планинарских стаза у Србији. Током времена је, услед промена на терену, мењала делимично своју трасу, али увек задржавала основну замисао, да се обиђу сви најбитнији локалитети на Вршачким планинама.

На позив великог планинарског активисте Ђорђета Гуге из ПСД „Вршачка кула“, који је у дугом временском периоду старалац над овом и другим стазама на Вршачким планинама, искористио сам иницијативу Далибора Плиснића из ПСД „Поштар“ и Оље Станковић из ПСД „Железничар“, да се прикључим групи планинара и пријатеља на акцији обиласка Вршачке трансверзале.

Услед промена на актуелној траси Вршачке трансверзале, у смислу отежане проходности појединих деоница, на предлог одговорног лица домаћина стазе ПСД „Вршачка кула“, приступили смо провери нових решења и утврђивању трасе за 2020. годину, те смо томе и прилагодили акцију.

Акција је обављена у два дана, 14. и 15. 03. 2020. године (последњег викенда пре обустављања свих планинарских активности услед ситуације са епидемијом Корона вируса).

Учесници акције: Ђорђе „Вршачка кула“, Оља и Илдика „Железничар“, Тошке „Нафташ“, Деки „Раднички БГ“, Маја „Авантуриста БГ“, Сале ПК „Кумулус“ и Далибор, Гоги и Синпе „Поштар“.

Први дан смо обишли кружни део стазе, у примарном смеру, од планинарског дома на Широком билу, преко Лисичије главе, Манастира Средиште, Гудуричког врха, Велике пољане, Манастира Месић, Месићке главице, те преко Думбраве до циља у планинарском дому, а други дан смо обишли пружни део стазе, у секундарном смеру, од дома, преко Ђаковог врха, Турске главе, Вршачке куле, до старта трансверзале код СЦ „Миленијум“, уз повратак трасом ВТЛ, поред клуба Изазов, Дома Црвеног крста и Шумарева куће назад до планинарског дома, уз проверу једне нове деонице за потребе будућих трекинг такмичења.

Препешачене трасе смо снимали као ГПС трагове и тачке од интереса са 5 уређаја.

Део нових решења смо проверили на терену, а део смо усагласили кроз дискусију, разматрајући опције на референтној мапи предметног терена.

Нова траса трансверзале ће имати дужину од 32,5км, уз укупан успон од 1663м, а дефинисане су још две нове контролне тачке, тако да ће их сад бити 10.

Карактеристика нове трасе је да сада више пролази шумовитим пределима Вршачких планина и обилази више атрактивних видиковаца и других локалитета него претходна, која је више пролазила њивама и асфалтним путевима. За потребе израде новог флајера трансверзале урађена је одговарајућа мапа.

Ђорђе Гуга, са сарадницима из ПСД „Вршачка кула“, већ увелико мармира нове

деонице, а обећана је и финансијска помоћ од стране ПСС за путоказни мобилијар, како би ова стаза остала једна од најуређенијих у земљи.

Пошто сам ово радио и у име Комисије за планинарске путеве ПСВ, сачињен је одговарајући извештај за исту и нова траса ће ићи на формално усвајање на следећем УО ПСВ.

Синиша Петров – Синпе

U ODBRANU STARE PLANINE

Planinari često posećuju Staru planinu, ali većina zna vrlo malo o destrukciji ove planine poslednjih decenija. Kako su planinari dužni da štite planine, prema „Katmandu deklaraciji o aktivnostima ljudi na planinama“ koju je usvojila UIAA 15.10.1982. godine (1), ovom prilikom podsećamo na probleme sa kojima se ova, po mnogo čemu jedinstvena, planina suočava. Stara planina je odlukom Vlade Srbije proglašena parkom prirode 1987. godine, prvog stepena zaštite (2), a godinama se mnogi stručnjaci zalažu da se proglasi i rezervatom biosfere zbog izuzetnog bogatstva biljnih i životinjskih vrsta. Zbog raznovrsnosti ornitofaune, Stara planina je proglašena za važno stanište za ptice (IBA-Important Bird Area, međunarodna šifra staništa RS040IBA) (4), a osim ptica, bogata je i čitavim spektrom živih bića, posebno leptirovima, kao i retkim i ugroženim vrstama.

Prve velike štete na ovoj planini nanete su početkom gradnje hotela i ski staza ispod Babinog zuba, a prilikom koje su ignorisani mnogi zakonski propisi. Prva žrtva bila je jedinstvena endemska vrsta Srbije, ali i unikatna vrsta na svetskom nivou, cvet krilati zvončić (*Campanula calycialata*), o čemu je pisao i jedan popularan časopis (3). Nakon toga, uništeno je jedno od poslednjih planinskih tresetišta u Srbiji na lokalitetu Jabučko ravnište, koje je bilo stanište mnogih retkih i zaštićenih biljnih vrsta. Kako su ove vrste zaštićene prema protokolima IUCN i Bernskoj konvenciji, a koje je potpisala i ratifikovala Skupština Srbije, tom prilikom došlo je do uništavanja jedinstvenog eko sistema i divljačkog kršenja zakona. Tresetišta, posebno planinska, prema Ramsarskoj konvenciji koju je, takođe, potpisala naša država, neophodno je štiti kao izuzetno važne prirodne filtere za vodu. Glavni akter uništenja tresetišta na Jabučkom ravništu bio je investitor hotela koji je izgrađen na ovom terenu, a uz svesrdnu podršku države, o čemu svedoče izjave tadašnjih političara. Danas je očigledno da se izgradnjom hotela dogodilo ono na šta je struka upozoravala, a na šta se ni ondašnji ni sadašnji političari nisu osvrtni, jer je u planu nastavak gradnje velikog hotelskog rizorta koji će do kraja uništiti ono što je preostalo, a ispuštanjem otpadnih voda zagaditi staroplaninske vodotokove.

U planu je bilo da se ova planina do kraja uništi izgradnjom žičara duž celog njenog grebena na teritoriji Srbije. Za sada je ova destrukcija stala i ne zna se kada će se nastaviti. Treba napomenuti da je, s obzirom na klimatske promene, topljenje glečera na Alpima, pa čak i na Himalajima, održavanje ski staza sve zahtevnije i skuplje zbog proizvodnje veštačkog snega koji zahteva ogroman utrošak vode i energije.

Pretnje vodotocima ove planine datiraju od 1963. godine kada se usled erozije izazvane sečom šume i velikih kiša, obrušilo brdo i zaustavilo tok reke Visočice. Na tom mestu napravljena je brana koja je od tada poremetila dinamiku toka i temperaturni režim vode što je dovelo do uništenja ribljeg fonda ispod brane. Nakon toga, planirano je da se tunelom sprovede voda Toplodolske reke do Zavojskog jezera čime bi se potpuno uništio tok reke Temšćice koja nastaje spajanjem gore pomenutih reka, a koja obiluje zaštićenim vrstama, kao i geomorfološkim izuzetnostima. Od tada traje borba, posebno meštana Temske da sačuvaju svoju reku, sprečavanjem usmeravanja Toplodolske reke u tunel.

Poslednjih godina ne samo na Staroj planini, već u celoj Srbiji i to na planinskim potocima i rečicama, otpočela je histerija gradnje mini hidroelektrana derivacionog tipa. Država toleriše i kršenje zakona od strane investitora i posebno toleriše stavljanje cevi u korito reka, što ne samo da uništava eko sistem, već predstavlja i veliku opasnost od poplava za sela koja se nalaze nizvodno, a s druge strane dovodi do nestanka vode jer se voda kroz zemljište cedi i napaja izvore. O pogubnosti ovih elektrana po prirodu i vodne režime, mnogi stručnjaci su već rekli svoje.

Da bi se sačuvali vodotoci Stare planine i reke odbranile od derivacionih hidroelektrana, stanovnici sela Stare planine su se udružili 2018. godine u „Savez mesnih zajednica Stare planine“. Stanovnici su već više puta svojim telima branili vodotokove reka na Staroj planini.

Stanovnicima Stare planine u odbrani njihove životne sredine pomažu studenti iz cele Srbije kao i inostrani volonteri. Inicijativom novosadskih studenata biologije, ekologije i geografije sa prirodno-matematičkog fakulteta: Udruženja „Josif Pančić“ i Udruženja „Branislav Bukurov“ od 2008. godine, svakog jula organizuju naučno-istraživački kamp u Temskoj. Zahvaljujući entuzijazmu meštana Temske, saradnika iz cele Srbije, kao i uz pomoć inostranih donacija, decenijska borba za reku je krunisana osnovanjem Muzeja odbrane reka Stare planine u prostorijama Mesne zajednice „Temska“. Ovaj Muzej će biti i obrazovni centar, prvenstveno namenjen borbi za očuvanje reka Stare planine, ali i zaštite njenih sveukupnih prirodnih vrednosti.

U prilogu je Memorandum koji objašnjava buduće aktivnosti ovog Muzeja.

Literatura:

Kalendar aktivnosti za 2020. godinu. Izdanje Planinarski klub „Pobeda“-Beograd, decembar 22, 2019, str. 52
Sl. gl. RS, broj 19/97.

Zdrav život, broj 44, jan-feb, 2008, str. 3 i 5

Značajna područja za ptice u Srbiji, Slobodan Puzović i sarad. Min. životne sredine i prostornog planiranja, Zavod za zaštitu prirode Srbije i Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održiv razvoj, 2009, str. 180-183.

Dr Miroslav Demajo (dipl. biolog)

САВЕЗ МЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА СТАРЕ ПЛАНИНЕ ТЕ ПОЗИВА

ДИГНИ ГЛАС ПРОТИВ УНИШТЕЊА РЕКА! РЕЦИ НЕ ЗА МХЕ!

- Не заборавите да кроз рачун за струју сви плаћамо, без своје сагласности, допринос за мини електране, а тиме уствари наш новац иде као приход богаташима којима је свеједно да ли ћемо ми и наше породице имати квалитетну воду неопходну за живот.
- Већина човечанства нема приступа здравој води. Ми, становници планинских предела Србије имамо привилегију зато што нам је доступна квалитетна вода, али пробудимо се, лопови и криминалци вребају наше природно богатство.
- Запамтите, у будућности ће се у свету водити ратови око воде, на неким местима су и почели, а нашу воду, незамењиво благо, можемо само ми да очувамо за себе и потомство.

МУЗЕЈ ОДБРАНЕ РЕКА СТАРЕ ПЛАНИНЕ

Поштовани,

Поводом 40 година борбе за реке и природу, Удружење „Темска“, месна заједница „Темска“, Савез месних заједница Старе планине и Лицеј покренули су стварање Музеја одбране река Старе планине који ће, као трајно јавно добро, служити свима онима који су стали у одбрану природе. Музеј је смештен у галерију месне заједнице „Темска“, места које је синоним за активизам и општенародну одбрану река Старе планине.

Поред тога што ће Музеј бити својеврсна фактографска архива докумената, фотографија и филмова из земље и света, жеља нам је да постане центар којим ће моћи да се користе активисти, научници и уметници, а ради подизања свести у друштву о неопходности очувања природе.

Музеј одбране река Старе планине установљава признање „Плава повеља Старе планине“ за животно дело у области заштите природе, које ће се додељивати једном годишње оним ветеранима који су својом резилентношћу и личним примером служили као пример другима. Поред тога, за организације и појединце који су значајно допринели теми очувања природе, додељиваће се признање „Зелена плакета Старе планине“.

Отварање Музеја одбране река Старе планине смо планирали, уз свечаност и присуство бројних активиста, научника, медија и шире јавности, да отворимо почетком маја. С обзиром на новонасталу ситуацију епидемије, а у складу са забраном окупљања, са великом одговорношћу према нашим ветеранима у борби за реке, одлучили смо да, у овом тренутку, Музеју поклонимо и виртуелни живот, тј. да прикупљене материјале у наредном периоду представимо и у дигиталној форми на веб адреси: www.savezzazastitupriodesrbije.rs. Сајт је, такође, допринос горенаведених организација и намењен је да буде отворена база материјала и место за промоцију активности и аутентичних покрета за очување природе.

Накнадно ћемо уприличити конференцију за штампу уз видео поруке наших ветерана и њихово присуство путем видео линка почетком јуна, а о чему ћемо вас накнадно обавестити.

Позивамо вас да подржите овај пројекат, како бисмо могли да створимо значајно место за јачање снага у очувању природе.

За сва ваша питања и предлоге, стојимо вам на располагању.

Драгана Божиновић, аутор пројекта

СВЕ ЗА РЕКЕ – РЕКЕ НИ ЗА ШТА

тел. +381 (0)65 56 43 529 muzejodbranereka@gmail.com

<https://savezzazastitupriodesrbije.rs/>

KOPAONIK, SEMETEŠKO JEZERO I NJEGOVA PUTUJUĆA OSTRVCA

“Jeste užasna vrućina, ali u Beogradu; na Kopaoniku će biti dosta niža temperatura, pogotovo ujutro i uveče. Obavezno ponesi topliju garderobu!” Tako su počele naše pripreme za produženi mtb-vikend na Kopaoniku. Sa Tinom sam se nekoliko puta čula telefonom i baš smo se sve fino dogovorile oko putovanja, smeštaja, bicikla, opreme. Sve je teklo glatko i brzo je stigao dan polaska. Nas troje smo u kolima, asfalt oko nas vri, teška je gradska sparina i jedva čekamo da krenemo. Dolazimo po Tinu, ona nas čeka ispred zgrade u *vrućim* pantalonicama i tananoj majičici, a pored nje su bicikl i rančić. Nemoguće da je u to uspela da zapakuje sve što je potrebno za tri dana Kopa!! “Jesi li sigurna da si ponela sve što treba?” – pitam, za svaki slučaj. “Sve mi je tu, vruće je, ne treba mi ništa drugo!” Odustajem od daljih pitanja i objašnjenja.

I tako. Krenuli. Dan se bliži kraju, ulazimo u noć, stižemo na naše krajnje odredište, izlazimo iz auta, Tini je hladno, kaže – “šta se čudite, pa ja sam u vrućim pantalonicama”, smeštamo se u kućicu, naš privremeni dom, umorni smo i ubrzo odlazimo na počinak. Kreveti su na sprat, škrife, majko moja, baš jako škrife, smejemo se, nadamo se da nam ta škripa neće remetiti san; i opet sam zaboravila da ponesem čepiće za uši – iskusni kažu da oni rešavaju ovakve probleme.

Plan je da sutra idemo na Semeteško jezero. Bila sam tamo pre dve godine, veoma mi se dopalo i jedva čekam da mojim drugarima pokažem tu specifičnu lepotu, prirodni fenomen i retkost i u svetu. Jezero je u podnožju Kopaonika, na teritoriji opštine Raška, na 900 m nadmorske visine, u selu Semeteš po kojem je i dobilo ime. Jezero je urvinskog tipa, što znači da je nastalo pri jačem zemljotresu, odnosno prilikom klizanja velike mase zemlje koja pregradi rečni tok, te se voda na tom mestu ujezerava. Najpoznatije jezero tog tipa na svetu je Saresko, u dolini reke Murgab na Pamiru, nastalo između 8. i 9. februara 1911. nakon katastrofalnog zemljotresa. Kod nas su to jezera formirana na Zapadnoj Moravi kod Ovčara 1896. i na Savi 1737. godine. I, kao i obično, gde god malo više “zagrebeš” i zainteresuješ se za neki prirodni fenomen, iskristališe se mnogo toga što do tada nisi znao, a kad nešto ne znaš – misliš i da ne postoji. Srećom, pa je u prirodi čoveka da istražuje, da pronalazi nove izvore zadovoljstava. I zato, da krenemo u našu današnju biciklističku turu-avanturu, na još jedan izvor!

Jutro je sveže, maglovito, prohladno. Mi nestrpiljivi. U vožnju smo krenuli upleteni u prve zrake sunca. Osmesi široki, zadovoljni. Idemo najpre asfaltnim putem, zatim prelazimo na makadamski. Pod otvorenim smo nebom, pošteno se “pržimo”, javlja se i teška jara, nagoveštava kišu. Sve se više spuštamo prema jezeru, makadam je sve krupniji, nezgodniji za vožnju, oprezniji smo, ne trebaju nam iznenađenja u vidu padova i povređivanja. Na svakom lepom vidikovcu zastanemo da predahnemo i uživamo, premda vidljivost i nije baš odgovarajuća. Sumaglica prekriva okolne vrhove i malo smo razočarani zbog toga.

Dolazimo do prvih kuća Semeteša i srećemo meštane koji nas usmeravaju prema jezeru. Već iz daljine vidimo neverovatno zelenilo vode koja blago treperi. Čuje se tišina, neverovatna tišina, mir, spokoj. I misterija. Ovim jezerom vladaju misteriozne sile. Tako barem pričaju stariji meštani. Kažu da je nekada davno neki pop hteo da obavi vršidbu na praznik Svetog Ćirila, premda su ga upozoravali da na taj sveti dan ne treba da se radi. Pop nije poslušao, započeo je vršidbu, zemlja se otvorila, progutala i njega i konje, i na tom mestu je prokuljala voda. Od tada se pored jezera noću okupljaju vile, a iz tamnih dubina povremeno se čuje glas vodene nemani... Tako kaže legenda.

Inače, jezero je prečnika oko 80 metara, a ne zna se sa sigurnošću koliko je duboko, jer su karakteristična jaka strujanja koja vuku u dubinu. Ovde je mnogo podzemnih izvora bogatih vodom, i zato jezero nikad ne presuši. Ono što je, ipak, najveća atrakcija, su plutajuća ostrvca, obrasla drvećem i drugim rastinjem. Na “okupu” ih drži čvrsto upleteno korenje, koje u dubinu seže i do 1.5 metar. Nošena vetrom, ostrvca stalno “šetaju” po površini jezera i pružaju nestvarnu sliku.

Dok stojim uz obalu nakvašenu jezerskom vodom, pogledom pratim drveće “opkoljeno” visokom travom kako se nesputano kreće jezerom, povremeno zastaje, ogleda se, kao da traži pažnju, divljenje. I jesam zadržana, i mnogo mi se sviđa ovde, i u mislima prizivam vetar da ostrvce okrene prema nama i podari nam šansu da kročimo na njegovo tlo. I okrenu se vetar, poslušao naše misli, susrete s očaranim pogledima, začarlija među bogato olistanim krošnjama, diskretno gurnu ostrvce, poleteše ptice, razbežaše se babuške, mi čekamo, priđe nam i neko od meštana, dobismo veslo, prigrlismo čupavo ostrvce čim nam se dovoljno približilo. Hvatamo se za busenje visoke trave, prelazimo na ostrvo, ono se izmiče, migolji, odlazi, pluta, vetar ga usmerava, pa ga malo zavrti, a mi veselo cičimo, onako dečije, razdragano, neiskvareno. Našli smo još jedan izvor neobjašnjive lepote, ovaj put i u sebi. Zaslužili smo da zastanemo, uživamo, i malo se s njega napijemo. I da se ne zadržavamo dugo, da ničim ne poremetimo sklad kojeg smo se samo blago dotakli. Idemo dalje.

Emira Miličević

Još jedno sportsko čedo PSK "Balkan"

ČIČAK TREJL

Bilo mi nezanimljivo da trčim zemunskim kejom, po asfaltu i po ravnom, i jedva sam se nekako "odbranila" od "napada" mog starijeg sina, i odbila poziv da mu se pridružim u toj trci. "Nisam ti ja za to ravno i to tvrdo-asfaltno, ja bih negde gde moram malo više da se potrudim, da preskačem kamenje i popadalo granje, zaobilazim blatnjave baruštine, penjem se uz brdo, i sve tako... Samo da nije lako!"

Šta sam htela, to sam i dobila, a kako drugačije, kad nešto tako silno poželiš?! I, evo me u hladno subotnje jutro, 7. marta 2020., u autu s mojom drugaricom Zoricom: idemo u Višnjicu, beogradsko naselje na desnoj obali Dunava, da učestvujemo u *Čičak trail* trci, koju po prvi put organizuje Planinarski sportski klub "Balkan". I sama sam se pridružila ovoj ekipi vrsnih ljudi – planinara i sportista, i ponosna sam što sam deo perfektnog Tima!

Danima unazad pada kiša, poprilično je hladno, nekako jesenje, premda je proleće "na dohvat ruke". Tereni iznad Dunava, kojima trasa trke vodi, su uglavnom zemljani, što može da znači samo jedno – biće mnogo, mnogo blata. Nećeš asfalt, nećeš ravno... To ja ponavljam u sebi, kao neku mantru... I, prene me iz razmišljanja zvonjava telefona. "Daaa? Evo nas, blizu smo Bele stene i restorana "Dunavska terasa", gde je takmičarski centar, i odakle kreće trka." Kratka dramaturška pauza, pa s druge strane čujem glas mog muža: "Molim te, nemoj da trčiš po ovoj hladnoći, vetru i kiši! Klizavo je, opasno, vrati se kući!!!" Baš sam iznenađena i pokušavam da budem smirena: "Ne brini, Zorica i ja ništa nećemo na silu, ako procenimo da je staza previše opasna, sigurno se nećemo izlagati neprijatnostima. Ništa ne brini." Odustao je Goran od daljeg ubeđivanja, za čičkove i ne pita, to ga ne brine, i samo je kratko dodao – "Važi, čuvajte se!" Ipak se dobro poznajemo.

Stigle smo do restorana, pristižu ostali trkači, svi se prvo "hvataju" za topao čaj, kafu, pa slede "lovačke priče" o težini terena kojim treba da trčimo. Blato, klizavo, uzbrdo, nizbrdo, teško, lako, opasno, zanimljivo, intrigantno, inspirativno, ... i još svakako nekako. Ima ih koji odustaju, nisu spremni za ovaj izazov, nemaju odgovarajuću opremu za kaljucanje, ... Razni su razlozi. Nakon onog Goranovog poziva, ja sam još spremnija da tih 12.2 km i 400 visinskih metara koji me "sleduju", izvedem kako treba, i da na cilj stignem živa, zdrava i – zadovoljnaaaaaa!!! To zadovoljstvo, sreća, uvek mi je na visokom prvom mestu, jer sve ovo što radim, sve moje sportske aktivnosti u prirodi – sve je to zbog onog osećaja nespontanog zadovoljstva i sreće što dođe "na kraju balade" – kad vidiš kako si i opet "pomerio svoje granice", kako si opet nadvladao svoja ograničenja, strahove, nesigurnost. A, toga uvek ima, 'ajd' da se ne lažemo – manje ili više.

Sitna kišica sipi skoro do pred sam start trke. Čini se da više niko i ne obraća pažnju na loše vreme. Šta je – tu je – premda se u svakom zlu nađe i neko dobro: barem nam neće biti vruće. Trkači nisu ljubitelji vrućine i jarkog sunca. Čula sam za "pravilo" da se na trenutnu spoljnu temperaturu doda 11 stepeni i to je otprilike temperatura koju osećate dok trčite.

Nakon pozdravnog govora predsednice PSK "Balkan", legende orijentiringa i planinarstva, Milanke Arsić, dat je znak za start trke, i oko 200 takmičara je krenulo u "ljuti boj". Odmah je "napadnuto" prvo brdo, pa smo se malo "izravnali", pa je krenulo i prvo blatište, pa lepa šumska staza, pa klizanje na spustu, pa divni pogledi prema reci, pa pretičem ja njih, pa pretiču oni mene, ... Nakon nekih tri km prilično se situacija na terenu iskristalisala i otprilike su svi zauzeli svoje pozicije, kojih su se, manje-više, držali do kraja. Nemam mnogo iskustva u *trejl*-trkama, ali imam u brdsko-planinskom biciklizmu, pa mi sva ta dešavanja na blatnjavom terenu nisu nepoznata. Ne bojim ih se, ali sam oprezna. Obično ispod zemlje ima i kamenja, a padovi na takvom terenu mogu biti veoma bolni. I prljavi, naravno.

I stižemo do prve kontrolne tačke i okrepe – vodu nikad ne propuštam, a na KT 2 uzimam i urme. Bilo je tu i slaniša i slatkiša, sad se baš i ne sećam da li sam nešto jela i na KT 3, ali nije ni važno, divan je osećaj kad vidiš kako organizatori brinu o učesnicima sportske manifestacije i kako se ništa ne prepušta slučaju. Ne daj Bože da nekome zatreba medicinska pomoć – i po tom pitanju smo zbrinuti, na sve se mislilo!!

Kilometri se lepo nižu, staza je vrlo interesantna, dinamična, pažnja ni u jednom trenutku ne popušta. Nekoliko puta sam pomislila kako ću ovde sigurno i opet doći, kad se sve osuši i kad bude lep sunčan dan, da se može maksimalno uživati. Sad valja trčati, i trčati, "izravnavaju" se tako mnoga brda, i nakon 1 sat i 26 minuta – ja stigoh na cilj! Mladić s kojim sam zajedno trčala dobar deo trase odvojio se u desno – na još jedan krug, ja skrenuh u levo – prema cilju, utrčah podignutih ruku, baš srećna, svesna da sam se i opet potrudila za svoje veliko zadovoljstvo, i – uspela!

Ubrzo stiže informacija da sam prva među veterankama; sad mogu i da se javim Goranu, i da kažem da zaista nema razloga za brigu, da sam sve istrčala bez problema, bez rizika, a kući se neću vratiti praznih ruku: doneću medalju, pehar i brojne poklone sponzora! Eto, pa zar nisam obećala da ću sve dobro proceniti i onda se odlučiti na akciju...?! Ma, da, znam, Goran će me pitati: "A, zlatne poluge, gde su?!" Ajoojjj... Kakav smisao za humor... Sve je to iz ljubavi. Sad na pranje, presvlačenje, pa na riblju čorbu! Pristižu i ostali, mnogo je mojih prijatelja koji su uspešno završili trku i zajedno se radujemo i čestitamo jedni drugima. Ima ih i koji su malo promašili stazu, premda je čudno kako su uspeali, jer je bilo perfektno sve obeleženo, pa su se neki i malo ljutili, a onim drugima ništa nije bio razlog da im pomuti zadovoljstvo zbog lepo "utrošenog" dana.

I, za kraj ove moje priče, da se zahvalim svima na odličnoj atmosferi, PSK "Balkan" na sjajnoj ideji i izvanrednoj organizaciji prve *Čičak trail* trke, sponzorima na super-poklonima, osoblju restorana "Dunavska terasa" na usluznosti i velikom ljudskom srcu, ... Hvala i veliki sportski pozdrav svima, i vidimo se i opet, naravno!

Emira Miličević

BARIER JEZERO – 2012-te

Mart. U ovo doba godine uvek nam je teško da izaberemo stazu. Razlika u uslovima na stazama u gradu i u planinama je velika. Dok su u gradu staze često suve jer većinu njih čiste od snega, u planinama još ima snega, ponegde ima leda, a neke staze su toliko blatnjave da poželimo da ima snega umesto blata. Taj izbor je često kao gledanje u staklenu kuglu, gde predviđamo na osnovu položaja staze kakvi će biti uslovi. To obično znači da u to doba idemo na staze gde smo već bili, koje poznajemo a takođe znači i dugačke diskusije u kolima. Jednog martovskog vikenda pala je odluka da idemo na Barier jezero, jer je staza okrenuta na jug i široka i posle izlaska iz šume potpuno otvorena pa smo pretpostavili da je suva bar u gornjem delu.

Barier jezero je u Kananaskisu, nedaleko od skretanja sa glavnog autoputa. To je veštačko jezero nastalo pregrađivanjem Kananaskis reke. Jezero podseća na dva međusobno spojena propelera i veoma je popularno leti kad se ljudi skupe da pecaju i da se kupaju na divljoj plaži nedaleko od puta.

Krećemo natovareni jer u proleće uvek moramo da nosimo punu zimsku opremu - kamašne, kape, rukavice i bodlje za cipele za led. Već kod kola zavlavimo se u rančeve i tražimo kape jer na početku staze, koja ide po brani, uvek duva jak vetar. Ne znam kako smo ovo mogli zaboraviti jer je prošlog puta vetar toliko bio jak da smo morali da siđemo sa puta i idemo ivicom brane kako bismo se zaštitili od vetra. Ali kao što znamo, brzo zaboraviš loše stvari sa staze. Ovog puta se mogu videti zaleđeni talasi na ledu koji se još nije otopio. Vetar nas usporava i svi smo srećni kad je staza počela da se penje po ulasku u šumu jer nam je šuma pružila zaštitu od vetra. Ali naša radost je bila kratkotrajna, dolazi najduži (i najnezanimljiviji) deo staze – serpentine.

Znam da su mi ove serpentine bile najteže prošli put, ali ne mogu da se setim koliko ih ima – kaže Ildika.

I ja ih se sećam, ali ne pamtim broj – kažem.

Goran gleda u GPS i obaveštava nas da ima tri.

A pa nije tako strašno, sad ćemo to - svi zadovoljni nastavljamo.

Bar je staza široka i relativno suva, čestitamo jedni drugima na izboru staze. Počinje skidanje jakni koje dodajemo na naše pretrpane rančeve i nastavljamo. Posle treće serpentine vidimo da se staza i dalje penje i zavija.

Šta je ovo? - svi u čudu i pomalo optužujući pitamo Gorana.

A... ima još dve serpentine. Tu smo.

Nastavljamo i svi se mislimo otkud to da Goran nije dobro video i već se rađaju sumnje da možda ima i više od dve serpentine. Tako je i bilo, sve ukupno ima ih šest!

Gorane, ovome se od tebe nisam nadala. - kaže mu Ildika. - Ti nas nikad nisi prevario. Suviše se družiš sa Karčijem.

Pa to je sve za vaše dobro. Da sam vam odmah na početku rekao da ima šest serpentina, vi bi kukali, ovako je bilo lakše.

Svi smo se složili da je to tačno i Goran nas je ubedio da je ova mala prevara bila za naše dobro i sačuvao je svoj dobar glas.

Ubrzo staza izlazi iz šume i ide po grebenu i počinjemo da uživamo u pogledu. Svakim korakom sve više lepote se otkriva pred nama i vidimo jezero ispod nas sa razbijenim ledom po površini, kao da gledamo sante leda na Aljasci. Pravimo predah da uživamo u pogledu i pošto smo zaboravili na tih šest serpentina, rešili smo da odemo još malo dalje. Naš cilj je stena koja je na oko pola sata hoda, sa koje se pruža gotovo vrtoglavi vidik na okolinu. Stena je sa jedne strane skoro vertikalno odsečena i taj se foto momenat ne može propustiti. Staza je sada mnogo uža i strmija, u jednom delu pakujem štapove koji mi na ovom kamenju samo smetaju. Trebaju mi slobodne

ruke da se uhvatim za kamenje i poneko strateški postavljeno drvo koje mi pomaže da izađem na vrh. Na pojedinim mestima ima i leda pa Goran, koji na takvim kamenitim i strmim stazama kao da dobije krila, sa visine upozorava na najopasnije delove. Svi smo se popeli u jednom komadu i pored jezera i okolnih planina koje su nam sada mnogo bliže nego sa prvog vidikovca, vidimo i Kalgari u daljini, koji poznajemo po visokim zgradama u centru koje štrče u nepreglednoj ravnici. Taj me pogled uvek podseti na pustinju i oazu, i uvek zamišljam da su te visoke zgrade u stvari palme po kojima se i prepoznaje oaza. Sledi slikanje i Karči neumorno skakuće sa stene na stenu u potrazi za najboljim uglom za slikanje. Ni ne čuje Ildikino prekorno – Karči!!! - kad se opasno približi ivici.

I jel idemo dalje? - pita Karči kad je završio svoje vratolomno slikanje. - Prošli put smo reki da ćemo drugi put ići dalje. Pa sad je drugi put.

Karči je u pravu. To nam je poznata taktika, kad Karči hoće dalje, a meni i Ildiki se ne ide, kažemo da ćemo ići dalje drugi put. I to upali i mi na to zaboravimo, ali on pamti kao malo dete kad mu nešto obećaš, pa sada gleda u nas sa iščekivanjem. Ildika i ja smo se pogledale i slegnule ramenima.

Ajmo, pa nećemo morati ponovo da dolazimo da bismo se popeli do vrha i osmatračnice za šumske požare.

Čim smo krenuli videli smo da je naša procena da će nam trebati oko pola sata do kućice, potpuno pogrešna. Odmah nakon što smo krenuli sneg je postao dubok do kolena i to nam je usporavalo napredovanje. Stavili smo kamašne i bodlje za led i polako napredovali. Pažljivo smo gazili ne znajući šta je na stazi ispred nas i da li je ispod toliko snega kamen ili možda neka rupa. Sledili smo tragove drugih ljudi koji su prošli tuda, ali nas je to ponekad i prevarilo, jer taman pomisliš da možeš da staneš u trag ispred tebe kad ono noga propadne i nađeš se do iznad kolena u snegu. Videli smo da smo poranili sa ovim poduhvatom ali sad kad smo krenuli nema vraćanja. Kad smo izašli na greben sa druge strane planine zadivio nas je pogled prema Kalgariju, na autoput kojim dolazimo u planine, i kojim kada sada idemo uvek izvijamo glave da vidimo mesto gde smo stajali i pokušavamo da vidimo da li ćemo primetiti neke ljude tu gde smo mi bili. A pogled se proteže do Kalgarija, prepoznajemo svako jezero usput, i čak otkrivamo nova jezera podalje od puta za koja nismo ni znali da postoje. Goran odlazi napred i obaveštava nas da vidi solarne panele, znači tu smo. Prvo nailazimo na veliki heliped a onda vidimo i kućicu i još nekoliko pomoćnih objekata. Iz kuće se ne vidi dim, tako da zaključujemo da je rano za sezonu osmatranja i da je kućica još uvek prazna. Zanosili smo se mišlju da odemo do kuće i da zavirimo kroz prozor, ali su nas brojni znaci upozorenja na kojima je pisalo: Privatni posjed. Ne prilazi. Nastavljaš na spostvenu odgovornost. obeshrabrili pa smo rešili da se zadovoljimo sunčanjem na helipedu. Poskidali smo cipele, jakne, Goran i Karči su čak skinuli i majice tako da je ovo bilo prvo pravo sunčanje ove godine što nije bilo tako loše obzirom da smo morali da prtimo sneg da bismo došli do ovog mesta. I kao što to uvek biva, sav napor i nevolje uspona su se topile pod ovim suncem, kao ostaci snega u proleće.

Ubrzo je pala komanda da se oblačimo i krećemo, ipak su dani još uvek kratki. Počelo je spuštanje prvo po snegu, pa onda po strmom kamenju, dok nismo stigli do šume. E tu smo imali utisak da smo već dole, iako nas je čekalo još onih šest serpentina. Kad smo sišli dole svi smo bili već dosta umorni. Posle zimske pauze ovih 600 metara i 14 km su nam bile pravo vatreno krštenje. Kad smo stigli do parkinga i pogledali gore na planinu odakle smo sišli nismo mogli da verujemo da smo čak tamo bili. Dobro je da mi niko nije rekao jutros da idemo skroz do gore, jer bih sigurno odustala. Dok smo se pakovali u kola sunce je zalazilo za vrh na kome smo bili pre samo dva sata.

Jelena Popržen

HAURAKI ZALIV I OSTRVA ZALIVA NA NOVOM ZELANDU

Čak ni cela nedelja ne bi bila dovoljno duga da bi se istražio novozelandski Hauraki Zaliv. Sa preko milion hektara površine iskričavog plavog mora natačkanog emeraldskim ostrvima. Hauraki zaliv nudi bezbrojno mnoštvo aktivnosti na vodi i avantura na tim ostrvima. I sa tim mnogobrojnim aktivnostima i avanturama pri ruci nije začuđujuće da je Lonely Planet (turistička agencija, p.a.) imenovao *Hauraki* zaliv najboljim doživljajem na Novom Zelandu: džet-skijanje, kajakarenje, jedrenje, ribolov i pešačenje na izboru, više je nego dovoljno da posetilac bude razmažen. Skakutanje sa ostrva na ostrvo je najomiljenija zabava za lokalne čamdžije i jedriličare. Prilaz mnogim ostrvima je moguć i na komercijalnim trajektima. Glavni urbanistički centar u ovom regionu novozelandskog severnog ostrva je grad Okland (Auckland).

Okland će dobiti svoju izuzetnu internacionalnu prominenciju u 2021-oj godini zato što će se u ovom zalivu iduće godine održavati najstarije svetsko takmičenje uzimajući u obzir bilo koji sport. Naime, tokom marta meseca tu će se takmičiti jedriličari iz kvalifikovanih jedriličarskih klubova iz celog sveta sa jedrilicama od 12 metara dužine, a i mnogo duže. Takmičenje se zove *America's Cup*, takmičenje se održava na ispadanje i dve najbolje jedrilice-posade u finalu se bore za kup. Prvo takmičenje između dve jedrilice se održalo davne 1851. godine u vodama zapadne Engleske i pobedila je skuna koja se zvala *America* i po tom brodu je takmičenje i dobilo ime, a ne po državi. Od tada, takmičenje se redovno održava bez prekida i zbog toga je najstarije. Njujorški Jedriličarski Klub (NYSC) je redovno pobeđivao sve do 1983. godine kada je australska jedrilica *Australia II* po prvi put u istoriji takmičenja pobedila kao van-američka posada. Kasnije, u drugim trkama je pobedio i Novi Zeland. Da pođemo sada u posetu ostrvima.

Penjanje na *Rangitoto* ostrvo, ovdašnji najmlađi vulkan, je poseban doživljaj, šetanje sa piknik rancem preko *Motuihe* ili šetnja do istorijske palate na ostrvu *Kawau* su samo jedni od mnogih mogućih izbora. *Kawau* ostrvo je jedno od većih ostrva u Hauraki zalivu i nalazi se nedaleko, oko 10 morskih milja, od *Tawharanui* i *Mahurangi* poluostrva na severo istočnoj obali Severnog Ostrva. Izuzev brodom, na ostrvo se može doći i akvaplanom. Mnogobrojni izbori za noćenje na ostrvu su pristupačni tokom cele godine. Na zapadnoj obali ostrva, Bon Accord laguna je popularna luka za prekomorske jedrilice već duže od jednog veka. Ruda bakra je pronađena na ostrvu 1844. godine i rudnik je započeo sa radom iste godine zapošljavajući i do 300 radnika, a zatvoren je 1855. Ruševine se još uvek raspoznaju ali su ograđene.

U neposrednoj blizini *Kawau* jugo zapadnog rta nalazi se minijaturno *Beehive* ostrvo na koje je najbolje dolaziti za vreme plime zato što je ostrvce okruženo podvodnim grebenima koja su vidljiva za vreme oseke. Posetiocu se može oprostiti ako se oseća kao brodolomac na pustom ostrvu sa kristalno blistajućim peščanim plažicama uz cvrkut lokalnih ptica koje mirno posmatrju radoznu ljudsku(?) vrstu.

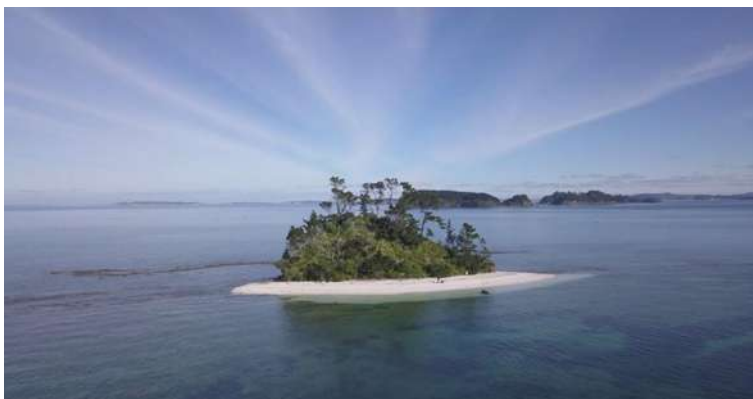
Waiheke – poznat i pod imenom 'ostrvo vina' zbog mnogobrojnih nagrada osvojenih na izložbama, i *Great Barrier* su dva najveća ostrva u zalivu, dok

neka manja ostrva sadrže samo divlji biljni i životinjski svet, a neka ostrva su i vulkani – za sada mirni.

Posmatrači ptica obožavaju *Tiritiri Matangi* ostrvo koje je uređeno kao rezervat divljine na otvorenom i može se posetiti uz pratnju vodiča da bi se posetilac mogao obavestiti o lokalnoj flori i fauni. Ostrvo je izuzetno popularno među pecarošima zbog redovnog bogatog ulova u vodama dubokim i do 20 metara. Ostrvo je bilo popularno u prošlosti za držati farme, ali pošto je postalo skoro potpuno ogoljeno nakon 120 godina upotrebe 220 hektara ostrva je ponovo pošumljeno pre tri dekade i sve životinje grabljivice su uklonjene na drugo mesto.

Dnevni izlet na *Rotorua* ostrvo otkriva bogatu društvenu istoriju, prekrasne plaže, pešačke staze, istorijske zgrade i jedan umetnički izložbeni centar.

Great Barrier je najveće ostrvo u grupi i najudaljenije je od grada Okland, lokalne prestonice, prema Pacifiku i zbog svog položaja štiti Hauraki zaliv od divljih čudi Tihog okeana i na taj način utiče da zaliv bude jedan pomorski raj. Istočna obala ostrva se suprotstavlja okeanu svojom visokom stenovitom obalom sa dugim, peščanim surf plažama. Zapadna obala nudi mirne, uvučene male lagune sa još više peščanih plaža. Šume na ostrvu su isprepletane pešačkim stazama koje vode do sakrivenih izvora sveže vode.

Waiheke ostrvo je kao u nekom drugom svetu – plaže pokrivene belim peskom kod *Oneroa*, *Palm Beach* i *Onetangi* se blago spuštaju dole do obale Hauraki zaliva i nisu ništa manje nego perfektne za plivanje, kajakarenje ili samo za jednodnevni piknik. Kretanje po ostrvu je lako – može se iznajmiti maunten bajk, motorni skuter ili auto da biste istražili ostrvske trejlove uzduž brdskog grebena, plaže ili prostore domaće vrste šume.

Ne naporan Hauraki Bike Trail lenjo vodi kroz uspavane istorijske gradiće u dužini od 197 kilometara i vozi se tokom 5 dana usporenom vožnjom koja odgovara svim uzrastima i godinama starosti. Startuje se u gradiću *Thames* i jedan od najuzbudljivijih događaja je prolazak kroz *Karangahake* klanac, koji je priroda izdubila tokom mnogih geoloških epoha, a završava se u gradiću *Matamata* u čijoj bujnoj okolini se snimao film *Hobbit*. Ugodna klima dozvoljava uzbudljivu avanturu tokom cele godine ili tokom svih godišnjih sezona. Staza je većinom široka, ravna sa tvrdom podlogom i blagim usponima.

Hauraki distrikt se pruža od *Mahurangi* na severu do *Katikati* na jugu novozelandskog severnog ostrva.

Istorijski gledano, značajna plemena Maora u ovom regionu su: *Te Patukirikiri*, *Ngati Hako*, *Ngati huarere*, *Ngati Hei*, *Ngati Pukenga* i *Ngati Rahiri*. Maori su naselili Novi Zeland kao doseljenici iz istočne Polinezije između 1320-te i 1350-te godine prešavši ogromnu morsku površinu u čamcima-kanuima.

Evo i jedna maorska legenda o tome kako su postale planine na Novom Zelandu:

U geografskom poziciranju planina rat je bio odlučujući faktor. U to vreme kad je Zemlja bila u svom periodu formiranja pre nebrojeno mnogo miliona godina, četiri planine-ratnika: *Tongariro*, *Taranaki*, *Tauhara* i *Putuaki* su se borili za pažnju i naklonost devojke-planine *Pihanga*. *Tongariro* je pobedio ostale i pobeđene planine su morale otići dalje svojim putem.

Zvonko Đaić

Velebitske zgodancije: **PENJI SE NA GROMOVAČU, RUČAJ U ROSSIJEVOJ KOLIBI**

Evo me s ekipom planinara iz Zagreba na Velebitu, na Premužićevoj stazi. Staza je savršeno uklopljena u okolinu i kao da je sasvim slučajno izronila iz kamena i napravila predivnu prirodnu vezu koja spaja vršne delove Srednjeg i Severnog Velebita. U ovom se okruženju osećam odlično, kao da sam oдавде nekad davno potekla i setih se priče da su Stari Grci verovali da su se ljudi posle Potopa – rodili iz kamena! Moj otac je iz Hercegovine, i bratu i meni je, dok smo bili mali, na vrlo specifičan način pokušavao da dočara svoj život na hercegovačkom kršu i svu surovost kojom je njegovo detinjstvo obilovalo, pa nam je tako pričao da je – jeo kamenje, jer jedino je toga bilo u izobilju... Bilo nam je to isprva smešno i nemoguće, a onda smo porasli i shvatili šta je tata hteo da kaže i kako je kroz šalu pokušao da nam dočara muku, siromaštvo i tugu jednog hercegovačkog dečaka.

Ali, da se vratimo na velebitski krš i malo više zađemo u carstvo neobičnih stenovitih skupina i vrhova. Da, to su Rožanski i Hajdučki kukovi na području Nacionalnog parka Severni Velebit, međusobno odvojeni Lubenovačkim vratima, proglašeni za strogi rezervat prirode pre tačno 50 godina! Svuda oko nas su veličanstveni kameni vrhovi, ogromne vapnenačke gromade visine uglavnom oko 1600 m, sa karakterističnim vrtačama i provalijama nad koje se, prolazeći stazom, svako malo nadvijamo. Neverovatno koliko uživam dok povremeno skrećem sa staze i verem se po stenama, sve vreme pazeći, naravno, da ne presečem put nekom simpa-poskoku koji se vraća sa sunčanja i baš mu i ne treba moja senka. Planinarski štapovi prave vibracije i nadam se da je svakom pametnom poskoku to sasvim dovoljno da nasluti dolazak nezvanih gostiju i na vreme se skloni.

Sunce nemilice prži, jako je vruće, hladovine u jednom delu staze skoro i da nema. Ništa mi ne smeta, jer u svemu vidim samo dobro i tražim razlog da zastanem i upijem što više lepote. Sve vreme razmišljam kako ću nešto sigurno propustiti i zato se moram opet ovde vratiti. Izuzetno mi se dopao prirodni, kameniti amfitetar, a posebno se izdvojila stena sa spomen-natpisom posvećenim Anti Premužiću, idejnom tvorcu i graditelju staze kojom se krećemo.

Stižemo do odvajanja za vrh Gromovača, koji je ujedno i najviši vrh Rožanskih kukova. Tu je i prijatna hladovina i deo ekipe odlučuje da ostane i odmori, dok mi ostali krećemo u penjanje na 1676 m visok vrh. Uspon je veoma zanimljiv, na nekim mestima malo zahtevniji, ali tu su postavljeni klinovi, tako da ništa nije prepušteno slučaju. Došavši na vrh, za sav trud bili smo nagrađeni prelepim pogledom na more i jedan deo Severnog Velebita. Biba je ponela svesku za pečate, a na Gromovači je pečat ugrađen u kamen, u neposrednoj blizini vrha. I inače se u Hrvatskoj „neguje“ taj običaj udaranja pečata i, koliko primećujem, većina vrhova ga ima.

Po spustu sa Gromovače, staza nas vodi do Rossijevog skloništa, na 1580 mnv. Radi se o ljupkoj kamenoj kućici sagrađenoj 1929. godine i nazvanoj po istraživaču velebitske flore Ljudevitu Rossiju. Ovde stalno duvaju vetrovi, a pošto i sunce baš pošteno prži, a i vreme je za predah i užinu, ušli smo u sklonište da predahnemo. Uz kućicu su i sto i klupe, ali Željko nam je rekao da je za nas „rezervirao stol broj 2“. U stvari je to deo livade uz stazu, u *debeloj 'ladovini*, te većina krenu za Željkom, a Ivana, Renato i ja ostadosmo u kućici. Renato je ovde dolazio i u zimskim uslovima, kad je jako hladno i sneg poprilično napada, i dobro je upoznat sa funkcionisanjem skloništa. Zato je sad prvo uzeo metlu i počistio pod, proverio ima li vode u cisterni, pokazao nam zalihe drva i sudove za putnike-namernike, ako se ovde zateknu i zatreba im predah ili prenoćište.

Ivana i ja smo sele za sto i počele da jedemo. Negde kod trećeg zalogaja, nismo ni stigle da utolimo prvu glad, vrata se naglo otvoriše i sa sunca u tamu skloništa počеше da ulaze simpatični mladi ljudi, njih šestorica. Krenuli su i oni Premužićevom stazom, i oni idu prema Crikveni i Alanu, i dan će završiti na Mrkvištu. Jedan od njih je iz Zagreba, drugi iz Rijeke, Gospića, Dubrovnika, Otočca, .. „Hej, pa ti si Zvoncara!“ Pa da, stvarno sam to ja, ali da li je moguće da me neko prepozna na sred Velebita, u Rossijevom skloništu, .. Pa, dakle, to je stvarno neverovatno! U stvari, ako malo bolje razmislim, i nije to mnogo čudno, jer priče sa mojih biciklističkih i planinarskih tura-avantura su oдавno pronašle svoj put i ne prestaju da putuju, i to sve dalje i dalje, pozivaju na druženje, radost, igru, akcije u planini. A, kako sam blogu dala ime Zvoncara? A, kako je na Čiker-mtb maratonu? A, Mnogo pitanja, divni mladi ljudi, mnogo lepog razgovora i akcija koje su u pripremi.

„Vidimo se večeras na Mrkvištu! Biće i dobre klope i dobre muzike“ Rekoše tako, a Ivana i ja shvatismo da je vreme da krenemo, da nas ekipa za *stolom broj 2* možda već nestrpljivo čeka. Sve se nadamo da nisu krenuli bez nas, sa obrazloženjem – njih dve mogu biti onaj dozvoljeni minus na kraju akcije.... Požuri, Ivanaaaaaa...

Nastaviće se...

Emira Miličević

BELJANICA ZA JEDAN DAN

Nedelju dana posle Bogojavlenskog uspona na Beljanicu, potaknuti lepim fotkama i u potrazi za snežnim planinskim stazama, odluka je pala na ovu lepoticu istočne Srbije. Pravimo ekipu, raspitujemo se i dobijamo trek staze od domaćina PSK Resava i na kraju ili početku, shvatamo da ekipu čine 4 žene, od kojih su dve nekad, pre desetak godina bile tamo ali se slabo sećaju a preostale dve nemaju pojma gde idu. Ipak, to nije razlog da ustuknemo i odustanemo. Na brzinu uspevam da instaliram novu aplikaciju na telefonu za praćenje gps treka, jer nam je pravi gps u kvaru. Takođe, uspe mi nekako da uvučem i trek u aplikaciju i nadam se da će to raditi. Na netu, Tina i ja čitamo opise staze i krećemo samouvereno. Vremenska prognoza, odlična.

Dakle, Tina, Kaja, Marija i ja. Ovog puta, na mene je red da vozim. Skupljam ih u sneno, subotnje, rano jutro, pola pet...Dok čavrljamo u kolima, polako sviće a mi smo već na kafi na autoputu u motelu Krnovo. Eto nas opet...svake ili skoro svake subote ovog januara smo tu...krenulo nas...Odatle, još malo, pa izlaz sa autoputa kod Svilajнца, pa Despotovac, selo Strmosten, Lisine i tu smo...oko pola devet. Parkiramo auto kod vodopada Lisina i tražimo ulaz u stazu. Iz dva pokušaja, ne nalazimo. Onda sledi, pomoć prijatelja, zovem Željka iz PSK Resava sa kojim sam se tih dana nekoliko puta čula i on nam objasni da je po treku ulaz u stazu kod planinarskog doma a da nam je kod vodopada kraj staze, jer je trasa kružna. Pomeramo kola do planinarskog doma, koga prepoznamo tek iz drugog pokušaja. Dakle, tek kada smo shvatili da smo na uključenom treku, mi mala plava tačkica koja se kreće a ne zeleni stojeći pinč, sve je pošlo po dobru. Trebalo nam je skoro sat vremena... ali onda je Sunce izgrejalo, dan i staza su bili pred nama. Ko da odoli tome...Početni uspon kroz šumu, su smenile livade i ravniji teren. Naidosmo i na prvi sneg. Razgali nas to, toliko, da Kaja hoće da se opušta i fotka. Ipak, tek smo na početku, brine me malo satnica i forsiram hodaње, dok ne vidimo prolaznost. Aplikacija i trek su savršeno radili, ipak, svako malo smo to proveravali. Tek kad zađosmo u šumu, staza se na nekim mestima napravi prilično strmom, pa nas je to, samo malo usporilo. A onda izađosmo na greben, obavljen snegom i okupan Suncem. Preko vidimo ponosni Rtanj, koji nas pozdravlja. Zimska idila je bila ukrašena četinarima i jednim konjem koga smo jedva spazili, tek kada smo mu došli sasvim blizu. Šćućurio se iza par jela, valjda se sklonio od vetra i začuđeno posmatrao ove 4 žene...ko zna šta je mislio? Odmah iza toga, naidosmo na obeležje vrha 1339m. Naravno, fotkanje za dokaz da

smo bile, i moramo u zaklon, jer je vetar neumoljiv. Treba nam predah i okrepca. Lepo smo ovo izgurale, za četiri sata, oko 9 km i skoro 1100 mnv uspona u zimskim uslovima. Na vrhu nas sustiže još jedna ekipa, za koju saznajemo da je Adrenalin iz Novog Sada. Eto, Vojvođani danas okupiraju Beljanicu. Ubrzo krećemo prema dole, svesne da imamo još toliko nazad i oko tri sata danjeg svetla. Igra senki, oblaka i gorućeg Sunca, su napravile naše najlepše fotke toga dana. Po livadama, kroz šumarke, u gornjem delu po snegu a onda malo po blatu, uglavnom staza u silasku je bila sasvim blaga, čak, čini mi se mnogo blaža, nego na usponu. Tek pred kraj, naidosmo na malo strmiji deo, ali ubrzo izađosmo na vodopad. Tu nas je sustigao i mrak. Do kola još oko pola sata, ali po putu, pa nismo mnogo brinuli. Kod kola smo bili oko 17:30h, dakle za 8 sati smo napravili, 18 km, 1100 uspona i isto toliko silaska. Najniža tačka 376m, najviša 1339m, merila Marija. Staza je bila odlično markirana, aplikacija nas poslužila ali i sve 4 smo bile stalno budne i uključene u praćenje staze. Snega nije bilo previše, taman za uživanje. Dan, zimski blag, bez mnogo vetra, poslužio nas. A mi prezadovoljne, što smo uspele same, što nismo odustale i verovala u sebe.

Naravno da smo i u kafanu morale, negde pred Svilajnac. Tek da se okrepimo kafom i čorbom. A onda u povratku, dok su se moje druge opuštale, vozila sam nazad, bez imalo napora, opijena danom i zadovoljstvom učinjenog. Sreća me je stalno, kuckala po ramenu.

Šta se sve može u jednom danu....i Beljanica, je tako pala!!

Jadranka Kostovski

IZVEŠTAJ SA AKCIJE – BOSNA ZA ROĐENDAN 2020

Bosnu za moj rođos, smislili smo još u novembru predhodne godine. Kako rođos pada u vreme Sretenjskih praznika, priliku za druženje i zajedničke planinske pohode nismo hteli da propustimo. Odličan smeštaj u Sarajevu, samo smo „prepisali“ od predhodne godine i rezervisali ga za već poznatu ekipu, a sve ostalo, prepustili da smislimo u hodu, odnosno kada za to dođe vreme.

U pripremama za ovu akciju učestvovalo je više nas, pa je to nekad zbog manjka komunikacije izgledalo haotično ali se na kraju sve nekako, dobro skockalo. Tina je bila u komunikaciji sa domaćinima i vodičima na terenu, Ognjenom, Novicom i Zokijem i razmatrala sa njima šta bi mogli penjati. Mi smo joj podmetali klipove u točkove sa raznoraznim predlozima...Opremu (dereze i cepine) smo skupljali i pozajmljivali danima, jer smo hteli da budemo spremni na sve varijante. Članovi ekipe su se menjali, ispadali i ulazili do poslednjeg trenutka...šta ćeš...čari organizacije...

14.02. – petak, Dan zaljubljenih

Svi zaljubljeni u planine i naša druženja su bili uzbuđeno-tačni na predviđenom mestu polaska. Po nas je svojim kombijem došao Rade (Knežević), naš dugogodišnji prijatelj, drugar, vodič i učitelj iz Leposavica. Sa sobom je poveo i Tanju (Krasojević) iz Gornjeg Milanovca, koja je toliko draga, da mora biti među nama, a znamo je, još od Kajmakčalana (2018). Marija je vozila drugi auto i tako je nas 13-toro tog kišnog jutra krenulo iz Zrenjanina.

Trasa puta prema Zvorniku nas vodi preko etno kompleksa Sunčana reka, gde svraćamo na kafu. Na žalost, kiša koja pljušti ne dozvoljava nam opušteni obilazak ovog prelepo osmišljenog mesta. Ostavljamo to za povratak, ako bude prilike.

Granicu sa Bosnom prelazimo bez ikakve gužve a u nastavku puta sivi oblaci donesoše nam snežne pahulje. Kako je bilo vozačima, ne znam, ali mi ostali smo se radovali tome kao deca.

Milići, Han Pijesak, Sokolac, Podromanija, poznatim putem do Sarajeva. Stigli smo oko 15h.

Radost ponovnog dolaska nismo krili. Nepoznanica u pogledu smeštaja nije bilo, jer smo sve znali od prošle godine. Smeštamo se i krećemo peške da se nađemo sa Ognjenom i dogovorimo sutrašnji dan u planini. U kafiću Tito, sve podseća na lepa stara vremena, pa smo opušteni. Dogovor je pao da sutra penjemo Visočicu, mnogima od nas, ranu od prošle godine, jer nismo svi uspeli da je popnemo (samo nekolicina). Ujutro, na terenu, u zavisnosti od vremenskih uslova, ćemo videti da li će to biti vrh Vito ili Džamija. Ognjen Čvoro, iskusni sarajevski visokogorac, član kluba PD Javorina sa Pala, nam priča, kako je predhodnog vikenda na usponu na Vito, zbog leda bilo nekoliko povreda. Nadamo se da će sutra situacija sa snegom i ledom biti bolja i da će nas Visočica pustiti da se popnemo visoko. Za nedelju, Ognjen nas prepušta Novici i Zoranu, isto Sarajlijama, domaćinima iz PD Šošana Pale i PD Trebević. Oni će nas voditi na Bjelašnicu. Veče završavamo, naravno, sa sarajevskim ćevapima. Ko bi tome mogao da odoli?

15.02. – subota, Dan državnosti ili Sretenje

Idemo da se sretnemo opet sa Visočicom. Za oko sat vremena autima dolazimo do Tušila, oko 40 km od Sarajeva. Upoznajemo se sa Milenom iz PD Acer iz Vlasenice, koja će danas Ognjenu biti pomoćni vodič. Ulaz u stazu za vrhove Vito i Subar koji su naši današnji ciljevi se nalazi u blizini planinarskog doma Vrela na 1210 mnv kojim gazduje PD Treskavica iz Sarajeva. Pakujemo opremu koja će nam posle trebati i odlučno krećemo. Snega je manje nego prošle godine ali je dan sumorniji. Sunce nam se tek na mahove prikazuje. Prvobitno staza vodi kroz šumu, da bi nas kasnije za oko pola sata hoda, odvela do takozvanog amfiteatra. Tu se odvaja grupa koja ide na vrh Subar. Sofija, Pavle i Daga. Sami, iskusno, bez vodiča. Prošli su tu stazu i prošle godine, pa se nadamo da neće biti problema. Mi ostali, krećemo na Vito. Još od šume se stalno preganjamo sa tročlanom ekipom Bosanaca. Posle ćemo ih sresti i na vrhu iako su oni iskusno penjali Vito drugim smerom. Dakle, na jednom mestu, Ognjen daje komandu za montiranje dereza, ostavljanje štapova u ranac i prihvatanja cepina u ruke. Objašnjava kako se pravilno koristi oprema, jer se neki od nas prvi put sreću sa tim. Složna ekipa, pod budnim Ognjenovim okom na početku i Radetovim na kraju, na nekim mestima, bukvalno korak po korak za oko dva sata se popela do prevoja. Odatle je sve dalje bilo lako. Za još oko 15 minuta, nađosmo smo se na 1960 mnv visokom Vitu. Nije baš bila gostoljubiva, Visočica ovaj put. Šibala nas je jakim hladnim vetrom, obavijala oblacima, tek nam se malo prikazala. Svejedno, mi smo, bili i tako srećni. Fotkanje za uspomenu je trajalo kratko, a onda pregrupisanje za silazak. Oprezniji nego na usponu, gazili smo ipak bez ikakvog straha, polako, uz Ognjenove instrukcije i njegovo veliko strpljenje. Na jednom mestu, čak uz otpenjanje sa cepinom. Kasnije kad dođosmo na siguran deo, opustismo se, radosni zbog uspeha. Cela ekipa je popela, za razliku od prošle godine. Snega je bilo manje, a sastav snega i leda dopustio da ga pregazimo. Proslavismo to u domu Vrela, zajedno sa ekipom Bosanaca sa kojim smo se preganjali i na spustu. Pređena kilometraža od svega 9 km sa 780 m uspona i isto toliko silaska, ne umanjuje ovaj uspeh. Najniža tačka je bila na 1210mnv a najviša na 1960m. Druga grupa za vrh Subar je prešla 6,43 km, 564 m uspona, isto toliko silaska. Početna visina 1210m, krajnja, vrh Subar 1820mnv. Ponosni smo na njih.

Kasnije, u smeštaju, uz spremljene i donete đakonije od kuće, proslavimo moj rođos, veće pre, na najbolji mogući način. Dragi gosti su nam bili, Novica i Zoran.

16.02. – nedelja, Drugi dan praznika iliti moj rođos

Na žalost i jedan peh je obeležio predhodni dan. Marija koja je popela Vito, zajedno sa nama, u povratku u smeštaju se okliznula niz stepenik i povredila skočni zglob. Opreznosti, nikad dosta. Mala oteklina i delimičan bol su ipak presudili da danas ne ide sa nama. Teško joj je palo, ali je donela dobru odluku. Jutros hitamo prema ski centru Bjelašnice, mesta zvanog Babin Do, na 1250mnv, oko 25 km udaljenog od Sarajeva, odakle ćemo krenuti na vrh. Sa nama su Novica, Zoran i Slavko, naši današnji domaćini. O Bjelašnici smo i ranije slušali priče, kao o čudljivoj planini, gde se sreću dve klime, kontinentalna i primorska, gde se sudaraju vetrovi, gde su magle ili oblaci tako gusti da se ljudi gube u njoj. Na žalost, tako su izgubljeni i životi 7 mladih ljudi, Zemunskih i Sarajevskih planinara, koji su daleke 1962. godine, stradali u snežnoj oluji, nadomak samog vrha i na 300m od Opservatorije i mogućeg spasa. Krajem svakog novembra, planinari ovde održavaju memorijal u njihovu čast, kao sećanje i opomenu ostalima. Videćemo kasnije i spomenik na vrhu. Juče su domaćini potvrdili da se na Bjelašnicu ne ide po lošem vremenu, pa je ovaj dan biran, naročito, za ovaj pohod. A dan, sunčan i vedar i sneg škripi pod cipelama. Početnu stazu sa blagim nagibom, smenjuje dosta strma staza, delimično sa snegom, delimično sa travom i siparom. Južna je strana planine, pa je Sunce odradilo svoje. Za nekih tri sata, uz jednu usputnu pauzu kod trafo stanice, izlazimo na najviši vrh Bjelašnice, 2067mnv koji se zove Opservatorija,

po meteorološkoj stanici koja se tamo nalazi. Ima još planinara i skijaša koji uživaju na Suncu na ovom velikom platou vrha. Predlog da se ide dalje grebenom i popnu još tri vrha preko 2000 m, dočekuju svi spremno. Ko ne bi hteo da uživa u ovim nestvarnim predelima bele pustinje, okupane Suncem, gde je samo nebo granica. Beskrajno smo uživali idući tako grebenom, dok su se prema nama otvarali vidici na Jahorinu, Trebević, Treskavicu, Visočicu, Igman...Prođosmo dva bezimena vrha, dok ne dođosmo do Male Vlahinje 2055m, krajnje tačke, našeg današnjeg pohoda grebenom. Valjalo nam se i vratiti, istim putem nazad. Ali pre toga, Vlada mi otvori oči na Prenj, Čvrstnicu i Vran, gde smo

bili letos. Ja to zovem srećom, kada znam koja je planina i vrh naspram mene, kada ih mogu dotaknuti pogledom i dušom svojom.. Povratak, kao i svaki, otegne se, pa mu nema kraja...ali sam ipak u jednom momentu, na jednoj osunčanoj padini, gazeći sama, po dubokom snegu, osetila kako mi se grudi nadimaju od miline...dragi ljudi su bili oko mene, Sunce i sneg na planinskom vrhu. Ima li lepšeg načina da se provede rođjendanski dan?

Opet mali predah kod Opservatorije i krenusmo dole, istim putem, samo sada kroz dubok sneg. Kakvo je to uživanje bilo!! Gaziš po dubokom snegu, niz padinu i samo paziš na ravnotežu. Sišli smo mnogo brže, nego što smo se nadali. Kod kola smo bili oko 17h. Dakle 8 i po sati na stazi, 14 km 910 uspona, isto toliko silaska i mnogo sreće je činilo ovaj savršen dan.

Džmrđža ipak nismo videli, iako smo ceo dan bili u potrazi za njim. Novica reče, da je protrčao ispred nas, brzinom svetlosti. Ja u to ne verujem.

17.02. – ponedeljak, dan bez titule ali jednako dobar kao i oni sa...

Dan za povratak. Prepodne smo proveli u Sarajevu. Baščaršija nas je ugodila sa svojim specijalitetima. Heljdpita kakvu dosad nisam jela i savršena orijentalna poslastica kunefe, dale su pečat tome jutru. Brzinska oproštajna kafa sa Ognjenjenom, par savršenih minuta na Sunčanom keju Miljacke i već smo bili u kolima za nazad. Usput na Romaniji posećujemo lokalitet Crvene stene, odličan vidikovac sa 1423mnv na planinine oko Sarajeva. Do njega se stiže za samo oko 20 minuta hoda od novoizgrađenog planinarskog doma Crvene stene kojim gazduje PD Glasinac iz Sokolca. Vertikalno odsečene stene i prelepa romanijska šuma, dale su odličnu podlogu za pravljenje nebrojeno mnogo fotki.

Ostatak puta je prošao u pravljenju planova za sledeću sreću....

Bio je ovo savršen rođos!! Zahvalna sam Bosni, planinama, Suncu i snegu a naročito dragim ljudima oko mene. Bez Vas to ne bilo to. Živi i zdravi bili!! Ljubim Vas!!

Jadranka Kostovski

КАМПОВАЊЕ У БРУКСУ 2011

Седам је сати ујутро. Камп се полако буди, Карчи је запалио ватру и ставља воду за кафу. И наше мало село од четири шатора у оквиру кампа оживљава. Почињу јутарње активности – полако распакујемо кухињу. Кухиња је најмодернија у кампу. Састоји се од пикник стола са уграђеним клупама са обе стране (саставни део камп места), око кога је постављена структура од разних цеви (понеке су можда давних дана и биле део неког шатора, али већина је скупљена са разних страна и тренутна улога им је да представљају зидове кухиње). Преко те контрукције навучене су тенде разних величина које прекривају сто и чине три зида ове наше мале кухиње. У кухињи се на једној гомили налазе на окупу сви наши судови, есцајг, зачини и канистри за воду, прекривени тендом да не пада роса. Виталне намирнице се налазе у гепецима аутомобила да их животиње не би развукле. Срећом нема медведа па је читава процедура чувања хране много једноставнија. Једна од лепших страна камповања је што је кување у скоро потпуној надлежности мушких чланова екипе. Женски део екипе за сада ужива.

Карчи почиње да мути јаја додаје мало млека, значи биће кајгана за доручак, помислила сам.

- Где је брашно? - пита Карчи.

- Шта ће ти брашно за кајгану? - питам га.

- Какву кајгану? Не правим ја кајгану.

Нашли смо брашно и сви посматрају Карчија питајући се шта то спрема. Он се само смешка.

- Правим палачинке. Код Карчија на камповању не сме ништа да зафали.

То већ сви знамо, сваки пут нас нечим изненади али овим палачинкама се заиста нико није надао.

Седамо сви за сто, морали смо да ставимо и додатне столице да бисмо сви стали око стола. За доручак шта ти душа хоће, пржена сланина, пржене печурке, јаја на око, салата, сенф, кобасице, што би неко рекао права икебана.

- Има и муслија ако неко хоће – нуди Илдика али нема заинтересованих.

На крају палачинке, ко хоће може са пекмезом од кајсија или шљива (марке Бакина тајна), еурокремом, неко чак и проба са кикирики бутером, укуси су различити.

Налазимо се у кампу код језера Њувел, на 20 км од Брукса. Брукс је место удаљено 220 км од Калгарија. Место је мало, неупадљиво и слично многим местима у Алберти, главна улица са неколико продавница, обавезном радњом (или две) за продају пића, врло оронулом продавницом – самопослугом и лепим старим кућама у околним улицама.

Камп се налази на полуострву.

Најлепша карактеристика кампа је велико дрвеће - тополе чији листови по цео дан шушкају на ветрићу и уљуљкују те у сан. Ми нисмо једини који су очарани лепотом и спокојем коју то велико дрвеће пружа, многобројне врсте птица су такође изабрале овај камп за своје станиште и кампери могу да рачунају на бесплатно буђење птичјим цвркутањем сваког јутра негде око 5 ујутро. На око 10-так минута пешке од кампа налази се лепа пешчана плажа. Око плаже опет има

пуно дрвећа тако да има и хладовине, за сваког понешто. Лево од пешчане плаже, налази се пикник место, са столовима и местима за ложење ватре. Кад се свему томе дода и мала барака поред плаже у којој се могу купити разне грицкалице и неколико врста сладоледа, није ни чудо што је ово место врло популарно како међу локалним становништвом тако и међу излетницима који се возе и по 2 и по сата да проведу дан на плажи. Купање? Па има и тога ако си храбар, језеро важи за једно од топлијих језера, али ипак непосредно по уласку у језеро увек помислим да сад са сигурношћу знам како изгледа да си одједном зароњен у ледени базен. После неколико минута престанем да осећам да је слој хладне воде свуда око мене и кад ме питају каква је вода обавезно следи онај познати одговор – Добра је кад се навикнеш. На полуострву постоји и кратка пешачка стаза, која води прво обалом језера одакле се могу видети галебови и пеликани. Стаза је пуна осушених кракова рачића (занимљиве и изненађујуће плаве боје) који су очигледно били плен птица. Након 200м стаза улази у мочвару и мноштво барских птица употпуњава орнитолошки доживљај. Нажалост, где год има мочваре има и комараца па тако и овде, тако да се стаза која има око 5км врло брзо обиђе уз непрекидно прскање спрејом против комараца.

После доручка, наступа женски део екипе - ја перем судове, Илдика испира, Соња брише. За трен ока све је враћено на место и дневне активности могу да почну.

Већина нас се пакује за одлазак на плажу. Соња и Питер су решили да се прошетају по стази кроз мочвару. Ми смо једном били на тој стази, и то нам је било довољно. Чак и најлепши приказ много губи на лепоти кад се током целе шетње лупаш лево и десно да отераш комарце, који су отпорни на сваку врсту спреја.

Опрема за плажу (два чамца, душек, пет камп столица, двапут толико пешкира и разних лежаљки, велика количина грицкалица, воће, вода, сокови, љуљашка, сунцобран – ништа се не сме препустити случају) је спаковано у један ауто којим ће се то однети на плажу, док ми остали идемо пешке.

На плажи већ има људи и види се да ће бити гужва. Срећом нисмо закаснили, у шумарку поред плаже још се може наћи хладовина и заузимамо бусију. Паркинг је мало удаљен од места које смо изабрали тако да наши бескрајни одласци до кола и доношење све више нових реквизита изазивају знатижељу код комшија.

- Ви сте се баш спремили – коментаришу поред нас док Карчи и Горан везују љуљашку између два дрвета.

Конечно можемо да се препустимо уживању, лежемо на песак да се сунчамо, храбрији су већ у води. Мени се од свега највише допада гужва на плажи, какофонија звукова – људске граје, плускања воде, птичјих цвркута, шуштања грања који се сви стапају у умирујуће тонове од којих тонем у сан док лешкарим у полухладовини. Будим се из дремежа, око мене

све зуји од активности, неко из друштва игра карте, неко је у води у гуменом чамцу. Питер и Соња су се вратили из шетње и тек су сада схватили да је наше описивање стазе било врло преувеличано и улепшано како би и они 'уживали' као и ми. Сунце је све више на небу, време све топлије, право време за сладолед. Све подсећа на оне дуге топле летње дане који тромо пролазе, али који остају дубоко у сећању као најбезбрижнији дани. Дани када се у вреле ране поподневне часове ништа не чује, на селу нема чак ни лавеза паса, у граду потпуну тишину нарушава само гласно уздисање аутобуса кад се зауставе на станици и када крећу. Све стоји, ваздух стоји, ни травка се не миче, има се утисак као да си у једној великој рерни, а чак ни у хладовини нема великог спаса јер врели ваздух улази и у најскровитије пукотине.

- Е баш имамо среће са временом, ово су најтоплији дани ове године – изјављујем сва усхићена. Ти врели летњи дани ми баш недостају овде у Калгарију.

Иако време као да спорије тече кад су дани овако врели, ипак време да се иде у камп и спрема вечера долази пребрзо. Следи исти поступак као при доласку (само у обрнутом редоследу) и све је спаковано у кола, и убрзо смо поново у кампу. Као и за доручак, и сада је кухиња поново оживела, сви зује као пчелице и ускоро се крчка гулаш у великом казану изнад логорске ватре. Неколико нас одлучује да иде на туширање. Ово је заиста камп на високој нози јер се поред плаже налази зграда са тушевима. У одласку стајемо на рецепцију кампа да разменимо паре. Туш прима само новчиће од једног и два долара. На тушевима срећем колегиницу са посла. Они кампују у кућици, са струјом, ТВ-ом, интернетом и свим осталим тековинама савременог доба.

Са туширања се враћамо таман на време, гулаш је готов, сто је постављен, комарци само што нису кренули у вечерњи напад.

После вечере сви седамо око логорске ватре. Следи препричавање доживљаја са претходних излета и путовања и прављење нових планова. Ноћ је неуобичајено топла, може се седети и без џемпера. Сви смо се сетили наших давних топлих ноћи кад смо били деца и на селу спавали поред отвореног прозора, кроз који се чује непрекидно надмудривање сеоских паса. Таман све утихне, кад се чују кораци како прођу поред капије и можда и пробуде неког пса који одмах почне да лаје на шта му одговарају још три комшијска и опет наступи какофонија лавеза и тако у круг све до зоре.

Око 11 сати се довољно смркло и пао је предлог да одемо до плаже подалје од логорских ватри у кампу да уживамо у звезданом небу. Небо је ведро, безброј сазвезђа (од којих смо успели да препознамо мала и велика кола) и јасно видљив млечни пут, приказ који нисмо видели још од давне 1999. године кад смо камповали на Дурмитору. На плажи седимо дуго, посматрајући звездано небо, ћутећи, свако задубљен у своје мисли. Помало опијени од сунца и топлот дана и свих доживљаја, враћамо се у камп, увлачимо се у вреће и тонемо у сан.

Следеће јутро прво што чујем је врло гласна песма птица. Лењо се теглим, још ми се не устаје па лежим тако будна док не чујем лупкање судова. Онда полако устајем, да помогнем око кафе и доручка и тако почиње нови дан и ново уживање и у том тренутку пожелим да живим као номад, да ово топло време никад не престане...

Јелена Попржен

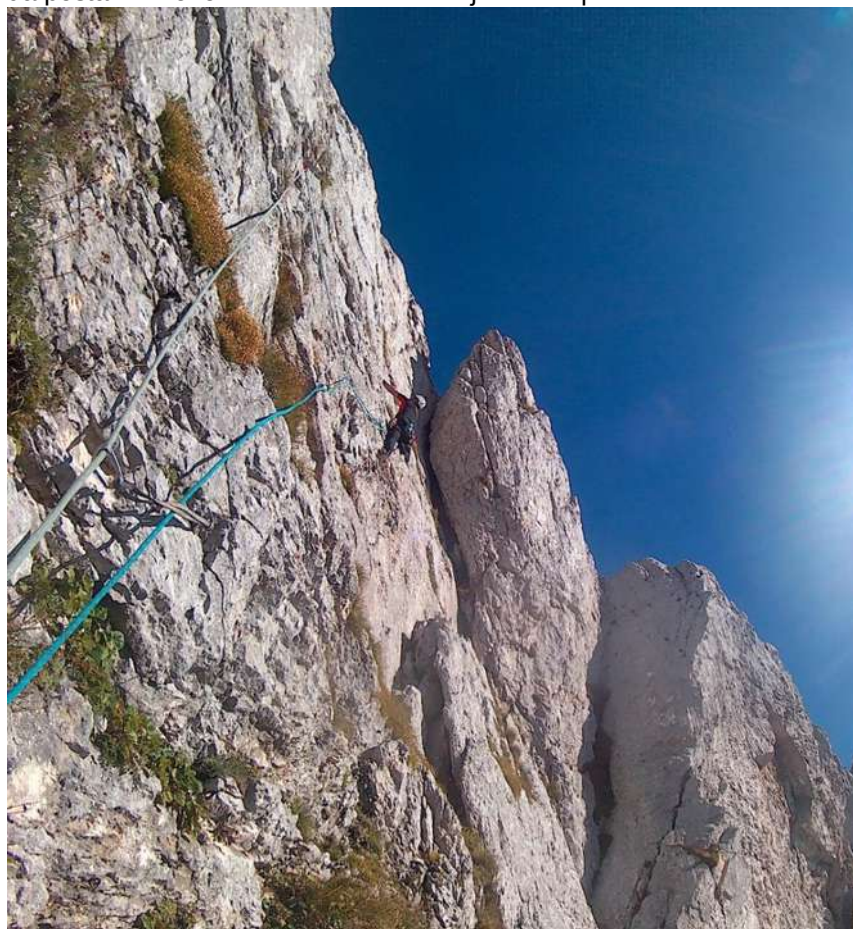
PRVENSTVEN SMJER "OBMANULI VUKA"

Dva dana alpinističkog penjanja, kampovanja i uživanja u idealnim vremenskim uslovima.

Uspjeli smo da ispenjemo još jedan prvenstven smjer na Durmitoru, ovaj put u zapadnoj stijeni masiva Mininog bogaza. Prvog dana od Sedla pješačimo u pravcu Mininog bogaza sa svom potrebnom opremom. Preko Trojnog prevoja dosta brzo stižemo u podnožje zapadne stijene. Gledamo će bi najbolje i najbezbednije postavili kamp. Nalazimo malu travnatu površinu tek toliku da može stati šator. Dejan i Vuk postavljaju kamp dok ja osmatram kuda penjati stijenu.

Odmaramo sat vremena i oko 13h krećemo u smjer. Vuk dugo nije bio sa nama u alpinističke avanture i dogovor je bio da ne penjemo ništa preko ocjene V.

Dolazimo u samom podnožju odakle penjem prvi cug preko gole stijene koja ima nešto malo hvatova i nije prevelik nagib, iako sam mogao i lijevo i desno od nje lakšim smjerom. Prva dva cuga penjemo lako. Na treći cug nailazimo na dosta zdravu stijenu sa malo hvatova i velikim nagibom dužine 30m koja vodi do vrha. Započinjem i taj cug, ali već poslije 10m vidim da neću imati dovoljno klinova ako mislim da se bezbjedno popnem do vrha, jer frendove nemam da postavljati. Ocjena je veoma visoka za tradicionalno alpinističko penjanje. Na potpuno nepristupačno mjesto odlučujem da postavim novo sidrište i da mi se Dejan i Vuk pridruže.

Postavljam sidrište sa čak 4 tačke osiguranja, jer se mora sjedjeti u pojas. Kako su bili idealni vremenski uslovi nijesam htio da tražim neki lakši izlaz do vrha.

Vuk osjeća žestoki adrenalin i razumijem ga poslije tolike pauze. Po njihovom dolasku na sidrište preuzimam opremu i krećem u završni cug. Sreća pa na pojedinim mjestima ima pukotina da postavljam zaglavke i klinove.

Šansa da se otkačim i padnem u užu je preko 70%. Ipak uspijevam da savladam taj zadnji cug bez većih problema. Na vrhu kucam jako sidrište i osiguravam njih dvojicu. Vuk ide na jedno užu, a Dejan na drugo. Uz malo poteškoća Vuk ipak uspijeva da se popne, zato i nazivamo ovaj smjer "Obmanuli Vuka" jer je ocjena VI-VII. Bez obzira na sve Vuk je na vrhu osjetio toliko sreće i rasterećenja rekavši: "Kako mi je ovo trebalo"...

E to je taj adrenalin koji nas resetuje i osvježi. Na vrhu uz sendvič uživamo u planinskom spokoju obasjani suncem i okruženi silnim vrhovima.

Povratak smo izveli sa istočne strane pa preko nekog prevoja travnatim dijelom i siparom do samog kampa.

Kad je noć pala momci su iznijeli iz šatora podloge i vreće legli pored šatora da posmatraju nebeski svod. Noć je bila vedra a nebo zvjezdano kako se to može uočiti samo sa planine.

Ovo je posebni dio uživanja u planini, osjetiti toliki mir i spokoj, pročitati dio iz omiljene knjige, disati planinski vazduh na 2100mnm i utonuti u bezbrižan san.

Jutro drugog dana je dosta hladno, sve dok nije izašlo sunce.

Budimo se oko 7h i spremamo doručak. Kada je sunce izašlo legli smo na podloge i uvukli se u vreće van šatora obasjani suncem, doručkovali i ležkarili posmatrajući prizore planine izjutra.

Oko 10h spakovali smo kamp i uputili se prema sjevernoj stijeni Zubaca. Tačnije, u pravcu izboltovanog smjera "Soko iz magle" 100m, 6a+...

Vuk nije želio da penje jer je stijena bila veoma hladna. Deši i meni je bio neophodan trening te smo taj smjer ponovili već treći put.

Popodne drugog dana odmaramo blizu jezera Surutke i poslije 16h povratak na prevoj Sedlo će nam je i auto. A onda pravac restoran Gnjezdo gladni kao vukovi. Specijalitet kuće "Gnjezdo" je toliko bio izdašan da nas trojica i mačak pored stola nijesmo mogli sve da pojedemo.

Rajko Popović

Video u prilog

<https://www.youtube.com/watch?v=DDeffXqMiCU&t=26s>

Borački krš i Ostrvica ŠUMADIJSKI ROKENROL

Bilo kao litice koje treba savladati veštinom i snagom, bilo kao otvoreni vidikovci do kojih vode pitomije staze, stenovite goleti su među omiljenim terenima za mnoge planinare. Mada ih kod nas ima mnogo manje nego kod nekih naših suseda, i Srbija se može pohvaliti zanimljivim krševitim planinama, podjednako primamljivim i adrenalinskim zavisnicima i onima koji samo vole da uživaju u pogledu. Pa ipak, retko kome će prva asocijacija na stene biti pitoma Šumadija, iako se u njoj kriju dve prave poslastice za ljubitelje planinarskog rokenrola - Borački krš i Ostrvica.

Posle dva meseca prinudne pauze, ni promenljivo prolećno vreme ne može da spreči ljubitelje prirode da svaki vikend iskoriste koliko god mogu. Ideja je mnogo, potencijalnih destinacija još više, ali istomišljenicima je za plan dovoljno samo nekoliko rečenica. Odluka pada na samo srce Šumadije, pa makar padale sekire.

Prva stanica - Ostrvica, "Šumadijski Materhorn". Izlazimo iz kombija, bacamo pogled prema velu magle gde bi trebalo da bude vrh, i brzo odlučujemo da produžimo dalje. Penjanje kompaktne stene ionako se ne preporučuje po vlažnom vremenu, a ako još nema ni pogleda, gde je tu onda uživanje? Srećom pa se meteorološkim radarskim slikama ipak može verovati, pa preskačemo i Rudnik kao alternativu u slučaju kiše i krećemo dalje ka jugu. U vodičkoj delatnosti uvek postoji ona klauzula koja kaže da "vodič zadržava pravo izmene plana akcije u zavisnosti od vremenskih prilika i mogućnosti grupe", ali promena plana pre nego što je akcija zapravo i počela obično ne obećava dobro. U ovom slučaju, ispostaviće se, ta odluka je od potencijalno dobre napravila odličnu akciju. Ali, da ne trčim pred rudu.

Borački krš, stenovita formacija vulkanskog porekla, potpuno je neočekivana u reljefu zatalasane Šumadije. Zbog relativno male visine ne vidi se iz velike daljine, i prosto se odjednom stvori ispred putnika koji ništa ne sluti. Ime je dobilo po naselju Borač, koje se nalazi u podnožju stena. Mada planinari već dugo rado posećuju ovaj kraj, Borač je "otkriven" široj javnosti tek pre desetak godina, kad je u njegovoj okolini snimana televizijska serija "Moj rođak sa sela" (koju ja nisam gledao, ali su neki članovi ekipe odmah prepoznali neke kadrove).

U istorijskim izvorima, Borač se prvi put pominje u jesen 1389. godine, kada je ugarski kralj Žigmund Luksemburški iskoristio pometnju nakon Kosovskog boja da zauzme nekoliko srpskih gradova, među kojima i tvrđavu Borač. Već 1405. godine tvrđava se vraća u ruke despota Stefana Lazarevića, ali posle dosta previranja za kratko vreme konačno je razaraju Turci 1459. godine. Od utvrđenja koje je svojevremeno smatrano za jedno od najjačih u ovom delu Srbije danas postoji samo nekoliko fragmenata zidina na stenovitom vrhu.

Današnji Borač nastao je od srednjovekovnog podgrađa, ali malo šta u njemu danas ukazuje na toliku starinu. Izuzetak je crkva Svetih Arhandela, uvučena duboko pod krševite litice, za koju meštani tvrde da datira iz XIV veka. Prava starost crkve nije utvrđena, ali se pouzdano zna da je oslikana sredinom XVI veka, što može da ide u prilog teorijama o vremenu izgradnje. Ispred ulaza u manastirsku portu nalazi se i jedno neobično istorijsko dobro - staro seosko groblje, na kom neki spomenici datiraju još iz XVIII veka. Groblje se, zajedno sa crkvom i ostacima utvrđenja, nalazi pod zaštitom države, što je u ovom slučaju mač sa dve oštrice, jer tako niko ne sme da ga uređuje bez posebne dozvole pa zarasta u korov i propada...

Uspom do vrha Boračkog krša počinje upravo ispred manastira, i do grebena se stiže vrlo brzo i lako, strmom ali dobro uređenom i tehnički lakom stazom. Po grebenu se ređaju vidikovci, na zapad prema Gružanskom jezeru i Kniću, a na istok ka planinama Oštrica, Bukovik i Vujan. Do najviše tačke grebena, na nadmorskoj visini od skromnih 515 metara, ima i malo veranja, što daje dodatnu draž ionako atraktivnoj akciji. Na najvišem vrhu trebalo bi da se nalazi drveni krst, ali mi ga tamo nismo zatekli.

Ako je do grebena staza i lagana, prelazak celog grebena je pravi pravcati rokenrol, iliti uživanje u kamenom bespuću. Osim par markacija, greben Boračkog krša nije ni obeležen ni uređen. Svaki korak je nova prepreka koju treba zaobići i novi izazov. Najveći od svih, veliki metalni krst na steni iznad samog manastira, ostao je izvan našeg domašaja. Jednostavno nismo uspeli da otkrijemo kuda da do njega dopremo: taman bismo naišli na nešto što liči na utabanu stazu pa bismo izbili na ivicu provalije, i tako par puta dok konačno nismo odustali... Kasnije smo od monaha u manastiru čuli da je izlazak do tog krsta vrlo zahtevan i da planinari često koriste užad i druga sredstva obezbeđenja... Više sebi a manje planini, obećali smo da ćemo tamo doći sledeći put... Da je ovde bio i kraj akcije, opet bi to bio jedan sjajno iskorišćen dan, ali naša tura još nije bila gotova.

Uskoro stižemo ponovo u podnožje Ostrvice. Jutrošnja promena plana ispala je bolje nego što se bilo ko nadao: magla se razila, sunce je počelo da se pomalja kroz oblake, a dnevne svetlosti je ostalo i više nego dovoljno za uspon laganim tempom.

Slično Boračkom kršu, i Ostrvica je vrh vulkanskog porekla, ali je za razliku od njega vrlo kompaktne forme, u vidu strme kupe izdaleka prepoznatljive siluete, zbog čega je i zovu "Šumadijski Materhorn". Naravno, daleko je Ostrvica od Materhorna, ne samo na karti sveta, ali većito samoživi srpski mentalitet uvek će naći načina da nešto svoje uporedi sa nečim tuđim, često neuporedivim. Selo moje, lepše od Pariza...

Kako god bilo, ne može se poreći da je Ostrvica (ili OstrOvica, kako je uporno nazivaju zvanične informativne table koje ovde postavljaju Srbija Šume, a koje lokalno stanovništvo uporno prepravlja) vrlo zanimljiv i tehnički relativno zahtevan vrh, ali daleko od toga da predstavlja ozbiljan izazov za iole iskusnog planinara. A otkako su pre nekoliko godina najstrijmiji delovi uspona obezbeđeni čeličnim sajlama taj izazov je još manji, što doduše ne znači i da je penjanje manje zabavno!

Međutim, baš zbog tih sajli Ostrvica je poslednjih godina postala omiljeni poligon za obuke početnika u kretanju stazama via ferrata, pa vikendom ovde ume da bude poprilična gužva... Ipak, što zbog promenljivih vremenskih uslova, što zbog našeg kasnog popodnevnog polaska na uspon, uspeli smo da izbegnemo i sve "ferataše" (negde pri podnožju mimoišli smo se sa grupom legendarnog Dukija Popovića, mog školskog druga sa obuke za vodiče II kategorije PSS) i da imamo i ovaj vrh samo za svoju ekipu. Lepo je sa drugima deliti radosti planinarenja, ali što je drugih više to je teže osetiti prirodu na pravi način...

Iako od podnožja do vrha nema ni čitav kilometar, moglo bi se reći da Ostrvica (osim dužine) ima sve što bi jedna prava planinarska staza trebalo da ima: uzbuđenje, težinu, izuzetne poglede, a pre svega mnogo, mnogo uživanja! Samo da uspon traje bar malo duže (do vrha se može stići za nepunih pola sata), bila bi to apsolutno savršena avantura!

Vrh Ostrvice sastoji se zapravo iz dva manja vrška koja deli uski i krušljivi grebenčić, od

kajih viši dostiže 758 metara iznad mora, ali se zbog izolovanosti stiče utisak mnogo veće visine. A ako uspon samo po sebi nekome nije bio dovoljno zanimljiv, vrh krije još jedno iznenađenje: ostatke bedema srednjovekovnog grada!

Penjući se uskom kamenitom stazom, na ivici provalije, prosto je nemoguće poverovati da je neko pre mnogo vekova tuda nosio velike kamene blokove, a još manje je moguće shvatiti kako! Utvrđenje na Ostrvici prvi put se spominje krajem XIV veka, kao utočište rudničkog vojvode Nikole Zojića nakon neuspele zavere koju je kovao protiv despota Stefana Lazarevića; predanje ga pripisuje kome drugom nego Prokletoj Jerini, ženi despota Đurađa Brankovića, koja je (ako je verovati legendama i narodnim pesmama) s jedne strane zaslužna za izgradnju pola tvrđava po Srbiji, a sa druge lično i svojeručno kriva za propast države po kojoj je toliko zdušno gradila... Slušajući sve što se o sirotoj Irini Kantakuzinoj pripoveda, reklo bi se da su tajkuni vekovna tekovina srpskog naroda...

Ako je nejasno ko je ovu tvrđavu ovde izgradio i kako, bar nema sumnje zašto: sa vrha Ostrvice pruža se fantastičan pogled na celu Šumadiju, od masiva Rudnika na istoku skroz do Rajca, Suvobora i Maljena na zapadu i od dalekih Stolova na jugu do Venčaca, Bukulje, Kosmaja i Avale na severu! Čovek bi mogao čitav dan da sedi gore i igra se pogađanja vrhova, gradova i sela, ali dan se po običaju primakne kraju brže nego što bismo to želeli...

Umesto pozdrava, Ostrvica nas je za srećan put počastila još jednim pogledom, potpuno nestvarnim prizorom igre svetlosti i senki, neba i oblaka, kao preslikanim sa razglednice. Vremena je bilo taman toliko da se jednom škljocne fotoaparatom, pre nego što je sunce ponovo zašlo za oblake i slika pred našim očima postala ponovo obična, koliko to jedno ovako nesvakidašnje mesto može da bude...

Možda stene Boračkog krša i Ostrvice ne mogu da se mere sa planinama Crne Gore, Hercegovine, južnog Balkana, ali pravi ljubitelji penjanja po kamenju itekako će umeti da uživaju i na ovim mestima. I možda ove staze nisu toliko zahtevne, toliko duge i toliko nabijene adrenalinom kao što su neki navikli, ali su sasvim dovoljno interesantne, sasvim simpatične i sasvim, sasvim blizu. Za iskrene zaljubljenike u planinski rokenrol, ništa više i nije potrebno.

Milan Mirković

Putopis iz Australije

JEDNO JEZERO I JEDNA REKA I JEDNA PRAŠNJAVA TRKA

JEDNO JEZERO

Da li je posetilac ovom jezeru raspoložen za pecanje, posmatranje ptica, pešačenje ili da se samo izležava u mreži za ljuljanje i posmatra kako divlji svet prolazi onda se nalazi na pravom mestu pored jezera Tajers (Lake Tyers) u Viktoriji jer su sve te avanture ovde na izvolte.

Sedeći u malom čamcu i biti hipnotisan lepotom šarenila dubokog prirodnog kaleidoskopa i posmatrati prizor jednog domaćeg ježa (echidna) kako talasa površinu vode mirnu kao ogledalo, dok se iznad glave galebovi obrušavaju i uzdižu koristeći vertikalne, tople vazdušne struje, je izuzetno umirujuće za posmatrača.

Posmatrajući tog ježa kako pliva je smešan spektakl sam za sebe, njegov dugački nos uzdignut iznad vode uperen u nebo, njegove noge odlučno, ali nespretno, mada ritmički, kopiraju prsno plivanje, dok njegove bodlje paraju površinu. Često viđeni 'plivači' su i 'water dragons' (vrsta guštera) i raznorazne vrste zmija, pa i poneki kengur ili volobi (wallaby). Mnogobrojni su i priobalni stanovnici: egresi, ibisi, čaplje i moderni pterodaktili – pelikani. Gusta populacija crnih labudova dodaje slici ambijenta dok mirno plove po glatkoj površini.

Tokom noćne vožnje kroz gustu eukaliptusovu šumu obavezno je biti oprezan u to vreme kad se noćni šumski svet budi i postaje živ prisustvom kengura, volobija, mrmota, jelena, ne zaboravljajući veeverice, oposume, slepe miševе, sove u visokim krošnjama.

Jezero Tajers Park se nalazi između Ninety Miles Beach na obali mora na jugu i Mount Nowa Nowa na severu. Gradić-selo Lake Tyers Beach na jugu jezera je mesto gde se nalazi Water Wheel Tavern, restoran gde se može dobiti odlično posluženo hrane. Do mesta se može doći za 4 sata vožnje od Melburna, oko 7 sati vožnje iz Sidneja ili oko 14 sati vožnje iz Adelaide – ovde 'komšiluk' ima drugi pojam. Jezero u atarima ovog gradića je relativno plitko ali je bogato ribom čak i do znatnih veličina, mamac se može naći na licu mesta kopajući pesak u potrazi za pešćanim glistama, školjkama i račićima. Predveče se mogu uhvatiti i škampe na pešćanom dnu, ali se mora biti oprezan zbog mogućeg prisustva raža i njihovih otrovnih šiljkova na vrhu njihovih repova.

Jezero, grubo gledano, pruža se u sever-jug orijentaciji. Polazeći od južnog dela, jezero je ovalnog oblika sa širinom istok-zapad nešto više od 2 kilometra i oko 1 kilometar širine u svom severnom delu. Dubine se u proseku kreću od 5-6 metara sa najdubljom tačkom oko 8 metara kad je jezero napunjeno vodama morske plime koja ima otvoren ulaz u jezero. Prema severu jezero se razdvaja u dva samostalna dela – Toorloo lagunu prema zapadu i Nowa Nowa lagunu u pravcu severo istoka.

Toorloo laguna je znatno kraća i manje duboka od one druge. U njenom zapadnom priobalju i južnijim delovima se nalaze organizovana izletišta kao što su Fisherman's Landing i Mill Point gde postoje i rampe za spuštanje čamaca. Izlazak sa rampe kroz plitku vodu do dublje vode je kroz obeleženi kanal odakle se ide u raznim pravcima tražeći minijaturne lagune za pecanje. Može se pecati i u blizini rampe na plovak, vrsta pecanja koja je uzbudljiva svim uzrastima. Ribolov u jezeru je dozvoljen samo amaterima, sportskim pecarošima dok profesionalcima ribolov nije dozvoljen. Bogatstvo ribe u jezeru je sasvim znatno sa izobiljem raznih vrsta. Gornji delovi lagune su popularni za kajakarenje i kanuing.

Smatra se da je ona druga laguna, Nowa Nowa, jedna od najlepših u Viktoriji, a konkuriše i za jednu od najlepših u Australiji. Ploveći lagunom severo istočno, laguna se počne postepeno sužavati posle nekih 30 kilometara da bi pri kraju postala uzani ostatak nazvan Boggy Creek u okvirima mirnog gradića Nowa Nowa, gradić koji se nalazi na raskrsnici puteva koji vode iz mesta Bruthen i Lake Entrance (ovaj naziv gradića je možda malo zbunjujući ali tako se zove).

Nowa Nowa je više selo nego gradić čija glavna atrakcija je 'The Big Root', 7 metara širok i 4 metra visok panj eukaliptusa udomljen u drvenoj piramidi, smatra se da je panj star 250-300 godina. Druge atrakcije u okolini su mesto za plivanje sa vodopadom, mounten bajk trek, pešački trail, Gippsland Rail Trail, Stony Creek i Stony Creek Trestle Bridge od istorijskog značaja, i rampa za čamce u čijoj blizini se nalazi i jedna kamena gromada ispod vode koja nije prijatelj propelerima. Pešačka staza počinje kod rampe i krivuda oko jezera dajući dobar prilaz mnogim mestima za pecanje sa obale.

Sandy Creek Trestle Bridge dug 276 metara je na listi zaštićenih objekata, napravljen je od drveta iz lokalnih šuma i postavljen je na pruzi između Bairnsdale do Orbost prema istoku. Stavljen je van upotrebe 1988. godine. Najveća visina mu je 20 metara i zaštićen je kao najveći, još postojeći, most te vrste u Viktoriji.

Oni koji kampuju u predelima oko jezera treba da budu oprezní, naročito noću, jer postoji mogućnost da će biti posećeni, vrsta velikih gušterova 'goanna' neumorno traže hranu i provaljuju u šatore cepajući ih svojim ostrim zubima i kandžama. Jezero Tajers nudi mnogobrojne mogućnosti za povratak prirodi čak i u najmanjim čamcima u zaštićenoj, zatvorenoj vodi gde se mogu naći bezbrojna mesta za kupanje, minijaturne lagune za pecanje, posmatranje prirode, pešačenje - i sve drugo što je u vašoj mašti.

JEDNA REKA

Geografski centar australskog kontinenta je peskovit, vruć i suv, bez ijedne značajne reke ili jezera koji sadrže vodu preko cele godine, teren je pustinski mada je tu nekad u davnoj epohi bilo more, nešto slično kao što je tu u Vojvodini nekad bilo Panonsko. Većina reka na kontinentu nalaze se u priobalnim regionima pružajući se par stotina kilometara iz unutrašnjosti prema okeanima koji okružuju kontinent. Najveća, najduža i najznačajnija reka je Murray River sa svojom dužinom od oko 3500 km i koja se napaja vodom utokama iz Kvinslenda, Novog Južnog Velsa i Viktorije. Izvor joj je u Snežnim Planinama (Snowy Mountains) u Viktoriji odakle teče uglavnom u zapadnom pravcu kroz valovite i ravničarske predele na svom putu da prospe svoje vode u jezero Alexandrina, a odatle u Južni Okean, kod grada Goolwa u Južnoj Australiji.

Prelazak preko reke mostom kod grada Murray Bridge u jednom ili suprotnom pravcu pobuđuje mešane osećaje – ili odlazim u avanturu ili se vraćam kući u Adelaidu posle nezaboravnih, prijatnih događaja bilo gde uzduž reke. Ovom prilikom cemo istražiti region oko gradova Albury i Wodonga u Viktoriji.

Istraživači Hume i Hovell su pronašli mesto 1824. godine na kome su do danas izgrađeni ovi gradovi, jedan na jednoj strani reke a drugi na suprotnoj. Tu su pronašli reku kojoj su dali ime Murray po imenu nekog sela u Engleskoj i očigledno je da se ime zadržalo. Nedaleko nizvodno nova pritoka, Murrumbidgee, se pripaja kod Boundary Bend-a. Albury je magnet za turiste, specijalno za one koji vole rečni ribolov i sportove na vodi. Grad je znatno velik, ima oko 50 000 hiljada stanovnika i pruža se od rečne doline pa sve do podnožja planinskog masiva Great Dividing Range. Tokom 1800-tih godina nemački useljenici su prepoznali region kao plodan za vinovu lozu. Danas tu postoje mnogobrojne vinare i jedna od obaveza za ispuniti u regionu je da se vinare i posete - zna se zašto! Region je bogat pašnjacima i obradivom zemljom što daje mogućnosti za proizvodnju odlične hrane dostupne u mnogobrojnim restoranima i kafićima, da bi se zadovoljile svačije gurmanske želje znajući da su višebrojni lokali nagrađeni sa 'Certificate of Excellence'. Vredno je spomenuti 'River Deck' restoran, ili čardu kako bi mi rekli, koji se nalazi u Nareuil Reservatu na samoj obali. Sve đakonije je najlepše zaliti sa Two Cells šardonaj vinom iz Beechworth vinarije.

Albury je isto i izlazno mesto za posetu brdovitom delu regiona kao što su snežna polja i zimska skijališta u Falls Creek i Mt. Hotham, zatim posetiti istorijske, iz naseljeničkog pojma, gradove Tallangata i Beechworth, zatim Kiewa Valley, Chiltern, Barnawartha i Howlong, i malo severno Burrumbuttock prema brdskim masivima Carryong i Jingellic da bi se posetilac upustio u splavarenje, jahanje konja, traženje-kopanje zlata, lov, bicikl i motocikl trails.

Kao živahne lokalne metropole Albury i Wodonga nude veliki izbor proizvoda u raznim 'šoping' centrima za one koji vole da potroše 'dolar-dva'.

Značajno dostignuće je vidljivo van grada gde su napravljene lagune od gradskih, prečišćenih, otpadnih voda koje su postale staništa za preko 150 vrsta ptica, dodatna vrednost ovom ostvarenju je mogućnost za posmatranje, fotografisanje i proučavanje prisutnih vrsta u mirnoj životnoj sredini.

Hume - Hovell pešački trek sledi put kojim su istraživači stigli u Port Phillip 1824. Između ova dva grada zajednički postoji preko 90km pešačkih staza. U neposrednoj blizini je i jezero Hume i zajedno sa rekom čini znatan vodno-ekološki sistem. Između Albury i Wodonga je napravljena hidrocentrala sa branom pomoću koje se reguliše protok vode nizvodno u zavisnosti od klimatskih uslova i potreba tokom godine. Bogatstvo ovih voda ribom je enormno zbog društvene kontrole i pozitivne svesti korisnika. Autohtone vrste su trout, golden perch, silver perch, callop, som i rakovi (molim čitaoca da prihvati činjenicu da je prevod imena riba sa engleskog jezika nepraktičan). Najznačajnija i najomiljenija riba je Murray Cod koji raste i preko 1 metar dužine, ali zbog proređenosti ove vrste svaka uhvaćena jedinka kraća od 50cm ili duža od 1 metar mora se vratiti u vodu. Naučnici smatraju da glavni uzrok proređenju ove vrste je prisustvo evropskog šarana koji se ovde odomaćio toliko dobro u ovim uslovima tako da se mresti preko cele godine, što povećava šaransku populaciju koja potom zauzima životni prostor domaćim vrstama. Svaki ulovljeni šaran je zabranjen da se vrati u vodu živ bez obzira na veličinu ribe. Lokalni pelikani su uvek u neposrednoj blizini pecaroša – naučili su znanje. Zanimljivo je posmatrati vesele igre kljunara.

Kad ne upecaš ništa kažeš „samo kupam gliste“, a baš tako mi je i bilo

Tokom toplih meseci Bundalong, 80km zapadno od Albury-Wodonga, je popularno mesto za sportove na vodi zbog širokih poteza rečne površine i idealno je mesto za waterskiing, waterboarding i wakesurfing.

Jezero Hume je 80 kvadratnih kilometara površine po veličini i idealno je za ove sportove gore spomenute sa dodatkom mirnih, minijaturnih laguna za sedenje u tišini i zabačenom udicom. Jezero je deo hidrološkog sistema sa hidrocentralom za proizvodnju struje. U 1940-tim i 1950-tim godinama mnogi imigranti iz Evrope su ovde radili na izgradnji te centrale.

Praktično, ovde ima toliko toga da se vidi i uradi i na vodi i na zemlji da je najbolje da si posetilac dozvoli što više vremena za što više uživanja.

Vreme mešanih osećanja će opet biti aktuelno prelazeći most preko reke na putu kući u Adelaidu.

JEDNA PRAŠNJAVA TRKA

Počelo je pre 20 godina kada je nekoliko dokonih lokalnih mislilaca potkrepljenih hladnim pivom počelo da tera nakoliko kamila da se utrkuju dužinom jednog prašnjavog puta. Ta jurnjava kamila je danas prerasla u godišnji događaj pod imenom 'Boulia Camel Races' i postala je zvanična spektakularna trka pod kontrolom državne agencije 'Racing Queensland'.

Trka kamila u Australiji?, šta ja ovde pričam? Kamile nisu australske životinje!, nije ovo romantična Arabija sa beduinima i njihovim šatorima u nekoj neznanoj pustinji, nije ovde legendarni ratnik Lorens od Arabije, nije ovde Saladin ispod bedema Jerusalema, ne prolazi ovuda ni Svileni Put – Peking, Samarkand, Isfahan; ni Marco Polo nije ovde bio niti je znao da ovo mesto postoji na Zemlji.

U relativno (ne)davnim godinama istraživanje novog kontinenta Australije, od kojih najuspešniji su bili Burke i Wills, Hume i Hovell, Joseph Banks, Matthew Flinders, Charls Sturt, Ludwig Leichhardt, Abel Tasman, William Bligh, Bungaree aboriginal izviđač, John Stuart, Paul Strzelecki, najveći problem je bio transport i prenos opreme potrebne za duga putovanja u nepoznato. U kasnim 1700-tim i ranim 1800-tim godinama izbor za putovanje je bio ili pešice ili na konjima. U dubokoj pustinji pri visokoj temperaturi konji nisu opstajali niti izdržavali napor zahtevan od njih, pešačenje je bilo ubistveno hodajući po vrućem pesku – Burke i Wills su umrli u pustinji. Da, pa aboridžini hodaju bos po tom pesku pa ništa – izuzev što oni to rade zadnjih više od 40 000 godina; da su belci hodali tuda toliko dugih godina verovatno bi i oni do danas bili braon ili tako nešto – samo filozofiram.

I onda su se Vlasi dosetili, nisu bili Vlasi, samo koristim upoređenje, i uvezli su kamile – pustinske vozove, životinje koje i pripadaju pustinijskoj sredini života, i eksploracija se nastavila na mnogo uspešniji i značajniji način. Prolaskom godina kamile su bile korišćene sve manje i manje tako kako se znanje o kontinentu širilo i sve više i više životinje su bile ostavljane u divljini da se snalaze kako znaju i umeju. U to vreme zaštita životne sredine još nije postojala kao pojam ili nauka; životinje su se nekontrolisano razmnožavale tako da ih danas ima u tolikom broju preko celog kontinenta da su postale opasnost za opstanak autohtonih vrsta.

Jednog dana nekoliko dokonih danguba se prisetilo da uhvati nekoliko životinja sa namerom da započnu trke kamila – u pustinji, a gde drugde?!

Prošlog jula meseca Mick Johnstone je bio izuzetno nervozan, srce mu je ubrzano lupalo, šake su mu se znojile, imao je suv kašalj i to nisu bili nepoznati osećaji za njega. Zadnjih 10 godina on je bio vodič kamila za šampionku jahanja i trenera kamila Glendu Sutton i opet je sa njom u ovoj seriji trka u unutrašnjosti Kvinslenda posećujući Bedourie, Boulia, Winton i Tara. Ovog puta trka se održava u Boulia i Mick je vodič kamile nazvane Hajime, životinja visoka, tamna i dobrog izgleda. Glenda, omanjeg stasa u njenim crvenim, plavim i zlatnim bojama dresa sedi na životinji visokoj kao toranj, životinji koja je oborila rekord Australije prethodnog vikenda trčeći 400 metara za 32.43 sekunde.

Svi koji znaju nešto o ovom sportu se slažu da je jahanje kamila izuzetno opasno. Na startu trke kamile su pod kontrolom vodiča, a kad trka startuje vodiči su na meti mnogobrojnih dugačkih nogu. Jahači nemaju uzde pomoću kojih bi upravljali kamilom, životinje mogu biti nepredvidive, tvrdoglavo idući unazad, postrance ili čak i zauzimajući sedeću poziciju.

Na većini karnevala trke kamila su 400-600 metara, ali danas u Boulia trka je na 1000 metara; najduža trka koja je ikad održana bila je na 1500 metara. Pre trke vodiči vode kamile od cilja do linije starta dok jahač sedi pozadi grbe i izgleda kao da će pasti sa životinje. Misli se da sada životinje znaju gde da trče jer idu 'nazad kući'. Glenda kaže: „Ne možeš ih zaustaviti ili usporiti, ne možeš ih upravljati, možeš samo da im pričaš i koristiš bič dok se nogama držiš da ne padneš i nogama ublažavaš ritam, nadaš se da nećeš pasti“. Ambulante su prisutne na svakoj trci za svaki slučaj.

Pre starta trke Hajime je nemirna, sruši Micka na zemlju i vuče ga okolo, zatim sedne i odbija da se pomeri ili ustane. Glenda, sedeći pozadi kamiline grbe ima oči široko otvorene i zabrinute. Konačno, trka startuje, Hajime trči u ispravnom pravcu ka cilju, pretrči 400 metara za 35 sekundi i pobeđi, Glenda osvoji 400 dolara.

Glenda potroši svoje vreme trenirajući svoje kamile, osvojila je preko 250000 dolara tokom 20 godina karijere pobeđujući u Australiji i Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Sav novac vraća u održavanje životinja kojih ima 18. U ranim danima kad je utrkiavanje bilo još u osnivanju kao događaj niko još nije imao kamile u vlasništvu nego su hvatali divlje i pokušavali da ih nauče da trče u datom smeru, više od polovine životinja nisu ni završavale trku nego su odtrčale unazad.

Kad je neko upitao jahača Krisa kako očekuje da će se njegova trka odvijati on je odgovorio: „Unapred, nadam se.“ Jahačica Chantelle priča okupljenim posmatračima: „Znam da mnogi misle da je utrkiavanje kamila smešna ludorija i sprdnja, ali je to ustvari opasna igra. Sediš na leđima životinje koja je izvanredno jaka. Tajna pobeđivanja je imati dobre, istrenirane životinje, moraš da ih razumeš osobno jer je svaka drugačija. Neke se bolje ponašaju ako sa njima pričaš, a nekima čak i pevam“.

Za zadnju trku dana na stazi od hiljadu metara kamile se vode unazad prema startu laganim hodom. Na startu, posle startnog pucnja kamile počnu trčati kako koja, jedna se posle nekoliko stotina metara okrene i počne trčati nazad .- trka završena za nju. Wason pobeđuje ovu trku i čeka ga veliki obrok večeras jer je osvojio 4000 dolara.

I tako se završava još jedan dan na trkama kamila.

Sutra počinje pakovanje i odlazak na neki novi karneval na nekom drugom mestu.

Ovde će se prašina slegati sledećih nekoliko dana.

Zvonko Đaić

SEDAM DANA ANTI-STRES TERAPIJE

Planina je raj i lek. Tom krilaticom se mi planinari rukovodimo godinama, decenijama. Kakav god problem da imamo – odemo kod dr. Planine na terapiju. Posle dvomesečne izolacije, sudija je odsvirao kraj početkom maja. To je bio znak da se ode i uživa u planinama Šumadije i šire centralne Srbije. Isprva smo hteli turu od dve nedelje, ali smo u toku ture (moj drugar Miodrag i moja malenkost) procenili da je to veliki zalogaj, što i jeste bilo zbog malih povreda nastalih usled dužeg nekretanja. A i krene da ponestaje motiva, a valja ga čuvati za predstojeće letnje avanture.

Napraviću kratak rezime običanih planina sa malo dodatih korisnih informacija, kako bi i ostali mogli da ih iskoriste.

Prvi dan: predstojalo je četvoročasovno putovanje vozom od Niša do Mladenovca. Atmosfera opuštajuća, maske i rukavice ne nosi pola ljudi. Stižemo oko 11 na stanicu Vlaško polje, odakle krećemo asfaltnim putem do sela Amerić. Pri kraju sela kreće makadamska stazica, koju pratimo skroz do partizanskog spomenika na vrhu. Dosta ljudi je izašlo u prirodu. Baš dosta. Subota, lepo vreme. Očekivano. Od spomenika do najvišeg vrha (Rutavi vrh, 626m) je još oko 20-ak minuta laganog hoda. Razočarenje je usledilo zbog činjenice da je na vrhu stacionirana vojska i da pristup nije moguć bez specijalne dozvole (čitaj: papirologija i gubljenje vremena). Šta da se radi, ne možemo, i to je to. Idemo dole, spuštamo se gustom bukovom šumom do srednjevekovnog manastira Tresije, gde uživamo u razgovoru sa ocem manastira i opuštajućoj atmosferi i dobroj hladnoj vodi. Sledi spuštanje do sela Nemenikuće i autostop do Aranđelovca, gde nas čekaju dobri ljudi predvođeni dugogodišnjim planinarom Momom iz PD Bukulja. Povezao nas je do planinarskog doma njegovog društva koji se nalazi tik ispod najvišeg vrha planine. Do kraja dana smo uživali u preukusnim kroasanim sa čokoladom i pogledom na Šumadiju sa vidikovca, koji je isto na par minuta hoda od vrha.

Drugi dan: Pešačka tura celim grebenom od Bukulje do Venčaca. Planinarski dom PD Bukulja je izuzetno dobro održavan objekat i boravak je relaksirajući. Skutkan je u nedrima guste bukove šume. Kako se nalazi na pet minuta hoda od vrha, nije nam bilo daleko i teško popeti se. Mini razočarenje na vrhu visine 696m jer je (ponovo) i tamo stacionirana vojska ili šta već. Nema pristupa. Idemo dalje. Spuštamo se kroz prohladnu šumu do Bukuljskog jezera, a onda staza ide poviše zadnje kuće do asfaltnog puta, kojim se kroz dva časa penjemo na šta je nekada bilo najviši vrh Venčaca (659m). Danas je diskutabilna visina najviše tačke jer je firma Bekament jednostavno uništila i demolirala najvišu tačku tražeći za mermerom. Jako tužno. Kapitalizam vs Ljudi 1:0. Baš nemamo sreće sa najvišim tačkama planina. Kako to uvek biva, posle razočarenja vrhovima, spuštamo se i utehu

tražimo u manastiru. Ovog puta je to manastir Venčac, na pola sata hoda ispod samog vrha. Okrepljuje uživanje u tišini svetog mesta. Posle ture smo otišli do grada, obišli park Bukovičke banje, koji je zaista impresivan. Na kraju dana smo se popeli stazom iz grada do doma, gde su nas čekali na druženju planinari PD Bukulja. Koristim priliku da im zahvalim na toplom planinarskom gostoprimstvu.

Treći dan: Pozdravljamo se sa dobrim ljudima Aranđelovca i Bukuljom. Spuštamo se u ranim jutarnjim časovima do grada, odakle nastavljamo do Topole i Oplenca, gde posećujemo istorijska mesta i mauzolej dinastije Karađorđević. Odatle je put vodio do 20km udaljenog naselja Rudnik, poznatog još u srednjem veku. Tu su bili bitni rudnici koji su ekonomski održavali tadašnju Nemanjićku Srbiju. U naselju nekako nalazimo prenočište kod starine Mića i koristimo dan da odemo i popnemo Šumadijski Materhorn, kako zovu vulkansku kupu, vrh Ostrvica (758m). Nalazimo vožnju do podnožja, odakle se penje strmom osiguranom stazom do vrha pola sata. Sam vrh je meni bio neverovatan, tačnije pogled sa njega. Ne očekujete na ovako maloj visini pogled od 360 stepeni koji pokriva sve u radijusu od 100-150km! Fantastično! Mutno oblačno vreme je pokušalo malo da pokvari utisak, ali nije uspelo u nameri. Na vrhu su još stari Rimljani podigli fortifikaciju zbog odličnog strateškog položaja i osmatračnice. Naši srednjevekovni vladari su pratili tu praksu, da bi kasnije Osmanlije porušile sagrađeno. Malo od zidina se danas može videti.

Posle uspona, sledio je povratak do naselja i odmor. Kako je Ostrvica prva kontrolna tačka Transverzale Rudničke staze, a koja je bila u planu za preći naredna tri dana, nevoljno smo odustali od ideje zbog malih povreda. Rudnik će biti tu gde jeste i nadalje, vратиćemo se.

Četvrti dan: Good bye Rudnik, vidimo se uskoro ponovo! A mi nastavljamo šumadijski slalom nekadašnjom Ibarskom magistralom prema Ljigu. Pre grada se odvajamo i skrećemo levo, ka selu Ba. Saobraćaj prestaje. Jedva se nekako odbacismo do Suvoborskog platoa. Planinarenje je krenulo. Nekih je 5km do najviše tačke planine (866m). Na putu nas je omela jaka kiša i hladan vetar. Uspeli smo se da oko podneva popnemo na vrh. Bilo je oblačno, te pogled nije bio superioran, ali se videlo tu i tamo. Na vrhu je podignut spomen-krst našim palim borcima u I svetskom ratu. Slava im i zahvalnost za odbranu otadžbine! Sa vrha se vidi i obližnja Ravna Gora. Iako nisam pristalica političke korektnosti, sada

ću to biti i izbeći ću da dublje komentarišem istorijat Ravne Gore (mada verujem da svi već znaju sve o njoj). Uglavnom, sa vrha do istorijskog kompleksa nam je trebalo malo manje od sat vremena. Vreme se naglo promenilo, temperatura je pala na samo 5 stepeni, sa tendencijom da noću bude oko nule. Posetili smo Memorijalni centar, crkvicu i statuu Draže Mihailovića. Kako nismo našli nikakvo mesto gde bi mogli noćiti, a već smo bili skroz mokri, opcija spavanja u šatoru je skroz bila napuštena u kasnim popodnevним časovima. Dobri čiča nas je na traktoru povezo do raskrsnice za selo Koštunići, odakle smo pešačili još par kilometara do druge raskrsnice. Prevoza nigde. Ceo kraj od Ljiga, preko Ravne Gore, do Gornjeg Milanovca bez ljudi, poražavajuće da nam se zemlja prazni vrtoglavom brzinom. Nekako smo nahvatali vožnju najpre do Milanovca, a zatim i do Trstenika, gde smo bili gosti starog planinarskog prijatelja i planinarskog vuka, Gileta Batoćanina i njegove porodice, Mile i Jelene.

Peti dan: Dan za odmor i obilazak Trstenika. Odmor znači da taj dan nismo hodali 20, već "samo" 15km. :) Obišli smo srednjovekovni manastir Ljubostinja, zadužbinu kneginje Milice i uživali u hodu po lepom i sunčanom vremenu. Kasnije tokom dana šetali po centru grada, dopunjujući energiju koju smo izgubili prethodnih dana. U tome su nam svesrdno pomogle lokalne poslastičare i kafane. Uživali smo tog dana u društvu trsteničkih planinara. Odlično je ponovo i posle dužeg vremena videti stare prijatelje! Hvala im na predivnog gostoprimstvu!

Šesti dan: Planinarski pozdrav za Trstenik i polazak ka centru vinarstva Srbije, Župskom Aleksandrovcu. Prošetali smo po gradu, obišli par spomenika, gradski trg i dobre pekare. Ubrzo smo nastavili i imali sreće sa stopom. Do 13h smo stigli u selo Ploče, na obroncima Željina. Ostavili smo stvari kod dobrih ljudi u kafani i krenuli na uspon. Usput smo prošli kroz par zaseoka i pozdravljali domaćine, kao i oni nas. Vreme je bilo prijatno, da bi se tek na vrhu naoblačilo. Vetar je bio orkanske snage, te nismo mogli da uživamo duže vreme. Slikali smo se na Rogavskoj čuki (najviši vrh planine sa 1785m), na kamenu koji označava vršnu kotu. Željin je jedna od najviših planina naše zemlje i planina najbogatija vodom (čak i zvanično, ako se ne varam). Nije skoro uopšte naseljena. Na kraju ture smo u kafani Lipov lad uživali u odličnoj jagnjećoj čorbici pojačanoj šopskom salatam. Posle kompletnog ugođaja, umor je upozoravao da moramo krenuti i naći dobro mesto za šator. Ravnina pored seoske crkve je bila pogodno mesto, i tu smo utonuli u san do ranih jutarnjih časova kad je alarm na mobilnom rekao kako je kraj ture. Svemu što je prelepo dođe kraj, tako i ovoj podužoj turi. Vratili smo se u Niš prepuni dobrih utisaka, srećni što smo skoro uvek imali lepo vreme, ponovo sreli stare planinarske drugove i uživali u lepotama naše zemlje.

Miloš Tašković

Homolje

OD GORNJAKA PREKO JEŽEVCA DO KRUPANJSKOG VRELA

U našem narodu je u davna vremena postojala izreka da se u Homolje ne ide bez velike nevolje. Ovaj kraj je nekako bio zabačen, odvojen i nepristupačan i iz tih razloga je služio kao odlično mesto za skrivanje. Hajducima je Homolje bilo sigurno sklonište, a ostali su morali da ga zaobilaze u širokom luku.

Smešteno je u gornjem slivu reke Mlave. Kroz njega je ova brza i plahovita planinska reka isklesala dugačku klisuru izuzetne lepote i jedini je prolaz kroz monumentalne planine. Zato Gornjačku klisuru sa razlogom još zovu i "Kapija Homolja".

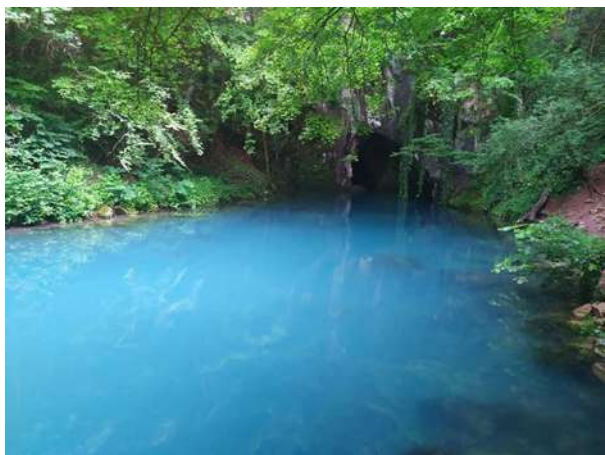
Mnoge legende se vezuju za ove krajeve, a naročito za nastanak manastira Gornjak. Jedna od njih kaže da je Knez Lazar bio u lovu uoči boja na Kosovu. Sreo je isposnika Grigorija i započeo je sa njim razgovor. Dovikivali su se preko bučne reke. Da bi se bolje čuli, Grigorije se pomolio da se reka utiša. Molitva mu je bila uslišena. Reka je na tom mestu izuzetno tiha. Nakon ovog razgovora, Knez Lazar je odlučio da izgradi bogomolju. Ova zadužbina, smeštena na levoj obali reke Mlave, pripijena uz litice planine Ježevac neodoljivo podseća na Ostrog.

Legenda je jedno, a stvarnost je ono što vidimo našim očima. Ulaskom u ovaj predeo, ja sam jednostavno, ne začutala, nego zanemela od lepote viđenog.

Dva puna autobusa, stošestnaes' duša, članova Udruženja "Poželi želju" su izašla ispred manastira Gornjak. Tiho i u miru smo obišli svetinju i krenuli na pešačenje, lagano uzvodno uz reku Mlavu. Nabujala posle kiša, moćna i pomalo mutna hućala je pored nas. Dugoj koloni se nije video kraj. Prošli smo izletišta Čvarinac i ušli u gustu šumu. Nakon jednog pređenog kilometra, razdvojili smo se na dve grupe. Jedna, brojnija, je otišla levo prema Krupajskom vrelu, a druga, u kojoj sam bila i ja, nas dvadesetsedmero, uputilo se na vrh planine Ježevac. Uspón je konstantan, do samog vrha. Najpre smo prolazili kroz šumu punu senki. Sunce se jedva probijalo kroz guste bukove grane. Šuma je toliko lepa da imate utisak da se nalazite u lepo uređenom velikom parku. A kada smo izašli iz šume bili smo zatečeni lepotom prizora. Zelena trava se talasala na vetru, a u tim talasima, beli cvetovi nežni poput morske pene bili su rasuti na sve strane. Šiljaste stene vire poput ježevih bodlji i eto odgovora zašto planina ima takvo ime, Ježevac. I što smo bliže vrhu, sve više zastaje dah od lepote prizora. Posle obilja kiša koje su danima padale, dan je toliko čist da je pogled sa vrha za nezaborav. Videli su se svi okolni vrhovi: Veliki Vulkan, Krilaš, Beljanica... a dolina Mlave je bila ispod nas. Jedva smo se odvojili od ove lepote koja zaslućuje samo divljenje. Posle uspona smo se vratili do mesta na kome smo se razdvojili od naše velike grupe i krenuli za njima, prema Krupajskom vrelu, prema selu Milanovac.

Put nas je na početku vodio šumskom stazom pored same Mlave. Sve vreme tokom pešačenja uživalo se u žuboru vode i zelenilu šume. Odmaraju se oči, celo telo, a glava se čisti od nagomilanih stresova. Malo se odvojismo od Mlave, a evo nam njene pritoke. Treba je pregaziti. Neko skida cipele i bos ulazi u ledenu vodu. I ja sam jedna od tih. Preko kamenitog korita, do druge obale. I gle, posle ove terapije, moje noge kao da nisu prešle 14 kilometara. Potpuno su živnule. I sve vreme idemo na gore, kroz šumu. Prelazimo još jedan potok. Ovaj put ne gazimo vodu već preskaćemo sa kamena na kamen. Tu je i napuštena vodenica. Kulturno smo pokucali. Sava Savanović, najpoznatiji srpski vampir je spavao, nije hteo da nam otvori. A onda izađosmo na široku, mirisnu livadu, a na njoj velika trešnja. Zrela, tamnih, skoro crnih plodova. Taj neopisivo lep ukus divljih trešanja na nepamćima budi slike detinjstva. Ponela bih je celu, onako visoku i snaćnu da je zasadim u moje dvorište, da mi rađa plodove i oćivi uspomene svakog proleća. I dobro je da smo prošli, da smo joj pomazili grane, jer ovde retko ko prolazi. Plodove joj beru jedino ptice. Mnogo smo kilometara prešli, nagledali se prekrasnih predela, a prošli smo samo pored nekoliko kuća, visoko u brdima. Kod ljubaznog domaćina Zorana, od čije se kuće pruća pogled na Veliki Vulkan, dobili smo vode, osvećili se i nastavili dalje prema Krupajskom vrelu.

Imali smo toliko sreće. Celi dan nas je pratilo lepo vreme. Samo nas je u jednom trenutku zakaćio manji pljusak. Nije bilo ništa strašno, čak je došao kao pravo osvećenje. I nakon pljuska konaćno spust do sela Milanovac.

A za kraj akcije nagrada je tirkizni dragulj skriven ispod oboda planine Beljanice. Krupajsko vrelo je dragulj koji smo dobili na cilju akcije. Planina je iznad vode, voda izbija iz pećine. Sa svih strana se spuštaju grane krupnog drveća, trava i puzavice. Površina vode je kao staklo, kao ogledalo u kome se ogleda otvor pećine, stene i rastinje. Preko brane koja koliko toliko zauzdava silinu vode, sa tri metra visine se spušta vodopad. To hući, bući, a lići na najlepšu ćipkanu zavesu. Ćekala sam vilenjake da se pojave iz vode, iz pećine, iz guste šume, ali ih nije bilo. Proletela je po koja ptica i ribe su plivale u ribnjaku. Pored šume, tirkiznog jezera, prekrasnog vodopada, tu je i izvor termalne, lekovite vode koja se meša sa ledenom izvorskom vodom Krupajskog vrela. Cela prića je zaokrućena na ovom bajkovitom mestu.

Ostaje vam samo da poćelite ćelju, da doćete i posetite Homolje, da doćivate njegovu neodoljivu lepotu. Bićete opijeni ćistim planinskim vazduhom i oćarani prelepim planinskim vrhovima. A ovakva mesta, kao što je Krupajsko vrelo, to je mesto koje će vam dati povoda da mu se opet vratite.

MAGLEŠ

Prošlo je mnogo vremena od mog predhodnog izlaska na vrh neke planine. Naravno, nisam sedela i plakala, neprestano sam koristila svaki trenutak za kretanje, bilo biciklom, bilo peške i maštala, iščekivala neki novi predeo. Najava za odlazak u okolinu Valjeva je došla u pravom trenutku, kao nagrada za moje strpljenje. Valjevo oko sebe ima ceo venac planina, okružuju ga u obliku potkovice i ne zna se koja je od koje lepša. Visina im je u proseku 1000 metara, a najviši vrh Mali Povlen je 1347 metara. Načičkane su kao najlepša niska: Maljen, Povlen, Medvednik, Suvobor, Rajac, Jablanik...i naravno Magleš.

Idemo na Magleš. Valjalo je poraniti da bismo na vreme stigli u njegovo podnožje i krenuli prema vrhu. U pet sati smo već bili u autobusu, puna šezdesetčetiri sedišta. I uvek pomislim da ću spavati, a onda već na početku putovanja shvatim da je to nemoguće. Kada imate ovakvo društvo i kada željno iščekujete da pređete Dunav i Savu, da uđete među brda i planine, nema te sile koja će vas naterati da sklopite oči. Još ako imate pored vas Ketii, pa ako joj padne na pamet da vas i u autobusu frizira, e onda sigurno ostajete budni. Naravno, imaćete odličnu frizuru za pešačenje. Iz tih razloga, neverovatno brzo prođe vreme i pojavi se tabla sa natpisom za skretanje prema Lajkovcu i Valjevu. Dolaskom do centra Kolubarskog regiona ostalo nam je još oko 23 kilometra do polazne tačke našeg pešačenja. Znak pokazuje da treba da skrenemo desno, prema selu Lelić. Put nas vodi pored brojnih kulturno istorijskih spomenika: kompleksa posvećenog borbama valjevskog kraja, učesnicima u drugom svetskom ratu, manastira Čelije, manastira Lelić... U samom centru već pomenutog sela Lelić, čekali su nas naši drugari, planinari iz Pančeva, članovi planinarskog kluba Jelenak. Današnja akcija je zajednička. Još četrdesetšest duša će biti na planinarskoj stazi. Ukupno stotinudeset. Srdačan pozdrav, za mene susret sa starim poznanicima i upoznavanje sa nekim novim ljudima, sa Gradom, Žikom...našim vodičem Draganom.

Još vožnje kroz šumovite predele atara sela Donje Leskovice i konačno iskrcavanje i polazak na pešačenje. Sa asfalta ulazimo u gustu crnogoričnu šumu. Okruženi smo visokim jelama. Naš vodič nam govori da se nalazimo na mestu koje se zove Rastilo. Na tom području započeto je pošumljavanje još davne 1918. godine. Mada se nismo udaljili previše od glavnog puta, već sam imala osećaj da se nalazim u potpunoj divljini. Pored četinara, po šumi raste gusta paprat, medveđa leska i bukva. Puno je kamenja za koje imaš utisak da ga je neko razbacao po šumi. Uskom stazom se spuštamo do česme. Podigli su je članovi planinarskog društva „Magleš“, a na samoj česmi se nalaze imena svih onih koji su otišli u neke druge visine. Koristimo priliku da dopunimo rezerve vode i da se na licu mesta osvežimo ledenom vodom. Na Rastilu se nalazi lepa, vidi se, nedavno renovirana, šumarska kućica. Na tom mestu napuštamo markiranu i nastavljamo jednom neuobičajenom, ali nadasve lepom stazom. Najpre se probijamo kroz visoku travu. Vidi se da ovuda skoro niko nije prošao. Penjemo se kroz bukovu šumu, punu senki i visoke paprati. Sunčevi zraci se jedva probijaju kroz guste krošnje. Izlazimo na šumski kolski put koji nas vodi na proplanak odakle puca pogled na najviše vrhove valjevskih planina. Za Magleš postoji tvrdnja da nije samostalna planina, već se smatra obroncima Povlena.

Meni je ipak ostavio utisak prave, dostojanstvene planine sa visinom koja nije za podcenjivanje, 1036 metara na vrhu Pali.

Dalje, staza nas vodi preko prevoja, valovitih i širokih livada. U ovo doba godine sve liči na najlepše slikarsko platno. Zelena dominira, ali je slikar nabacao žute, ljubičaste, bele, crvene i plave. A šta to viri iz trave crveno i mirisno? Divlje jagode su prekrasan dar koji možete da dobijete samo na ovim proplancima i na obodu šuma. Brala sam ih, jela i darivala. Uživam u tome da vidim osmeh na licima oko mene, da mi ruke zamirišu na prirodu. Treba da vidite Neninu sreću na licu kada prelazimo preko tih šarenih tepiha i vi ćete biti srećni zbog nje. A ispod samog vrha, pored neke kućice pauza na travi, uživanje u još jednom pogledu na susedne vrhove. Ovo je i poslednja pauza do izlaska na vrh. Pogled je sada još lepši i pruža se prema Maljenu i

njegovoj najlepšoj visoravni Divčibarama. Kako onda da ne poželiš još neku želju, da odeš na novi vrh, da pogledaš šta to ima i sa tamo neke druge strane.

Već smo na skoro hiljadu metara, a još uvek ima kuća. Zaseoci su ovde rasejani po celoj planini. Krave mirno pasu dok mi prolazimo. Čobane nisam videla, ustvari, osim nekih adrenalinskih tipova na motorima i kvadu, nigde jednog čoveka. Na vrhu, šumarska kućica i na njoj natpis – Magleš 1036 metara. Fotografisanje i lagani spust prema Kraljevom brdu, najpre kroz šumu, a potom preko mirisnih livada. U jednom trenutku, kiša je počela da pada. Kao da je htela da nas uplaši, ali je brzo odustala. Dovoljno je bilo za kratku maskaradu u kabanicama.

Na Kraljevom brdu još jedan divan vidikovac odakle se pruža pogled na celu okolinu. Valjevo se sa ovog mesta vidi kao na dlanu. Zanimljiva je crkva na ovom brdu koja je sagrađena od kamena peščara.

„Na Vidovdan, 28.juna 1943. Godine na Kraljevom brdu kod Valjeva, meštani tri sela, Gornje i Donje Leskovice i Magleša, odlučili su da u Gornjim Leskovicama sagrade sebi crkvu koja je posvećena Svetom Đorđu. Ono što je odlučeno to je i realizovano. Na rođendan kralja Petra, 06. septembra 1944. godine hram je osveštan i počelo je bogoslužjenje. Na žalost, crkvu su oslobodioci zapalili posle rata. Meštani su je obnovili 1990.godine svojim prilozima i prilozima građana iz zemlje i sveta.”(wikimapia.org)

Ispred crkve smo napravili zajedničke fotografije, uživali u predivnom pogledu na okolinu, a onda smo lagano krenuli prema cilju trudeći se da što više pogledom upijamo lepote valjevskog kraja.

Završili smo zajedničko pešačenje, oprostili se od naših dragih pančevaca i krenuli prema Subotici preko Šapca, čitaj Platičeva. Da ne bismo mislili da je sve idealno, imali smo mali problem sa autobusom. Normalno je da se nekada dese i neke nepredviđene stvari. Na to treba da budemo spremni i da ostanemo pribrani, da ne stvaramo nervozu i paniku. Kao što je normalno da u planinu ne idemo bez dobre obuće, hrane i vode, tako je normalno da se dogodi i nešto što nije bilo u planu. Sve je na kraju bilo u redu, nastavili smo vožnju. Posmatrali smo kako crno nebo iznad Cera cepaju munje i gromovi. Pobegli smo oblacima i zaustavili se u selu Platičevu, u opštini Ruma. Tu se prave odlične pljeskavice. Mada smo već kasnili, ipak smo svratili da se okrepimo, a onda se više nismo zaustavili do Subotice. Prošla je ponoć kad smo stigli kući. Umorni smo bili, to je sigurno. Ali to je prolazna stvar, a lepota viđenog ostaje za ceo život.

JUŽNI BANAT SA NAGLASKOM NA ZAGAJIČKA BRDA

Kada se završavalo jedno moje pešačenje u društvu nekih meni dragih ljudi, neko je postavio pitanje: “Gde ćemo sledeći put?” Ja sam izustila jednu moju davnu želju: “Hajdemo u Banat, na Zagajička brda!” Znam da neki nisu znali o čemu pričam, ali ih je radoznalost i želja za otkrivanjem novih mesta pvela na put. Rano, pre sunca krenusmo u nepoznato i

samo sluteći, na osnovu fotografija i priča, da ćemo doživeti bajku. Idemo da se uverimo da zaista u Vojvodini postoji predeo koji liči na prizore iz Tolkinovih romana.

Putovanje sa jednog na drugi kraj Vojvodine, preko sela i gradova je trajala čitavih četiri sata sa pauzom za kafu i doručak. Stigli smo u selo Grebenac oko 9 časova. Malo se protegli, osvežili i krenuli lagano u najveću peščaru u Evropi, zapravo u njen najzeleniji deo. Selo Grebenac je lepo, ali su ljudi na ulicama bili prava retkost.

Deliblatska peščara se prostire na celih 350 kilometara kvadratnih. Zagajička brda se prostiru na oko 250 hektara površine i njen su najviši deo sa 256 metara nadmorske visine. Videla sam i neke druge delove peščare i tvrdim da su Zagajička brda njen najlepši deo.

Tura je bila kružna. Staza nije markirana i nije jednostavno bez GPS pronaći cilj. Izlaskom iz sela nailazili smo na različite pejzaže. Kretali smo se, najpre, pored obrađenih oranica. Ušli smo u pešćane useke oivičene rascvetalim bagremom i zovom. Došli smo na jedan deo koji je ličio na tok nekog potoka i odatle smo počeli da se penjemo kroz šumu. Zapravo, to je bio jedan zeleni, mirišljavi tunel. Da, sve je mirisalo na orahovo lišće, jer smo zapravo hodali kroz drvored oraha, rascvetalog bagrema, zove, bilo je čak i divlje vinove loze, lijana kao u prašumi. Imali smo oko pet kilometara neprekidnog uspona. Nailazimo na hrastovu šumu, pročitah da se zove Dumača. Pored puta uz samu šumu načiškane čeke. Naravno, na jednu moram i da se popnem. Pogled sa nje se pruža sve do Dunava. Još malo hoda pored šume i kada smo pomislili da nema kraja šumi, izbismo na prostor

odakle ugledasmo smaragdna brda. Prizor koji vam u momentu oduzme dah. Zaobljeni zeleni bregovi, koja se nižu jedan za drugim, u vašim očima stvaraju sliku zemlje iz snova. Između brda su široke travnate površine, doline kroz koje vijugaju puteljci, utabani nekim radoznalim tabanima, poput mojih. Tu nema kuća, naselja, jedini stanovnici ovih predela su mnogobrojne ugrožene životinjske vrste. Tu možete da sretnete, ako imate sreće: slepo kuće, skočimiša, balegara... U šumama živi i stepski vuk. Na padinama brda se napasaju stada ovaca. Zelenilo brežuljaka, prostor bez ljudi, bogatstvo rascvetalog bilja nas zaustavlja na svakom koraku. Pokušavamo da upijemo tu neopisivu lepotu, da je pogledom i foto aparatom ovekovečimo. Odjednom, sa jednog dela, u daljini se naziru obrisi Vršakih planina i Južnih Karpata na rumunskoj strani.

Dolaskom na vrh čija je visina celih 256 metana pogled vam puca na cela Zagajačka brda. Gde god da se okrenete, imate utisak da se nalazite na nekoj neverovatno visokoj planini. Ovaj prizor sa zatalasanim pešćanim dinama, dočaraće vam sliku davno nestalog Panonskog mora. Verovatno ste kao deca posmatrali morsko dno sa pešćanim brežuljcima u plićaku. Tu sliku ćete prepoznati i ovde, samo što su ovi brežuljci obojeni u zelenu boju.

Na vrhu najvišeg brežuljka se nalazi obelisk od kamena za koga niko sa sigurnošću ne za ko ga je podigao. Pošto u sebi ima armature, pretpostavlja se da je sa početka 20.veka. Napravili smo pauzu za zajedničku fotografiju i kraći odmor. Morali smo da nastavimo do početne tačke našeg pešačenja. Videla sam da se nikome nije odlazilo sa ovog božanstvenog mesta. Sa vrha smo se spuštali hodajući grebenom jednog od brežuljka. Silazak je bio malo strm, a kada smo sišli dočeka nas je predivan pogled iz doline. Vratili smo se putem koji vodi preko njiva u selo Grebenac, na početnu tačku našeg pešačenja.

Ukupna dužina staze je oko 15 kilometara. Može se prepešačiti za 4 do 5 sati laganog hoda. Ovaj predeo će vas zasigurno opčiniti i imaćete utisak da ste sve sanjali. Zato ćete morati da odete ponovo da se uverite u njihovo postojanje. Taj mirni, zatalasani, smaragdni predeo, skriven od ljudskih pogleda, liči, barem meni, na raj. Posle obilaska, shvatila sam i uverila se da su još zelenija nego na slikama. Da biste se uverili, morate da odete da ih vidite iz bliza. Poželela sam da ostanem tamo zauvek, da neprekidno uživam u toj lepoti.

Povratak kući, sa kraćom posetom Beloj crkvi i Vršcu me je vratio u stvarnost. Neki su čak iskoristili priliku da zaplivaju u jednom od sedam Belocrkvanskih jezera. Bravo na hrabrosti za Krstu i Uroša. Put do kuće je protekao u veselom čavrljanju, slušanju muzike, pevušenju i smišljanju nekog novog putešestvija.

Nadam se da će moj tekst i fotografije probuditi u vama želju da odete na ovo čarobno mesto.

Mila Milenković

SRCE KUCA, TU JE

Normalno samo se okupili ispred „Arene“, u normalno vreme i normalno da nas je ceo put pratila kiša. I pričalo se o trkama budućim i prošlim. Ono što je bilo drugačije je da su prošle ovaj put bile dosta davno, pre više meseci (ili možda prošle godine?) a buduće su se sve zvale „Ako bude“- ako bude Priboj, ako budu Prokletije. Ali, Fruška nije bila Ako, išli smo na VTL, išli smo da gundamo na vreme, na blato, na okrepu i da jedva čekamo kad ćemo opet, išli smo da se Đačić nervira što me čeka, išli smo da mene bude baš briga ako ćemo posle da popijemo pivo i sve je to OK. Kao Englezi komentarisali smo vreme i vozili se ka našoj Fruškoj, sa puno stare radosti i za mene nove strepnje oko toga da li je sve isto i da li smo mi isti. Distanca od 40km nikad mi nije bila beznačajna, ali sam svake godine mogla da je učinim manje strašnom onim „pa išla si i 90, 70...“. Ove godine nisam, evo do juna planine smo posećivali skoro nekako krišom i halapljivo na blic. Čim su se stvorile mogućnosti krenuli smo prvo na one bliže, pa na one dalje, na par sati, na dan, sa par ljudi, sa malo više ljudi...Kao da smo malo po malo skupljali deliće onoga što je nekad bilo jednostavno tu, deo nedelje, deo dana, deo godine.

Stigli smo na Popovicu i izgledalo je kao kad se posle letnjeg raspusta vratiš u školu. Bilo je ljudi kao da je Frušogorski maraton, sva poznata lica i mnogo nepoznatih, svi par meseci nesigurniji, mnogi par meseci željniji. A meni je posle mnogo vremena bila frka na startu, onih 40 km sad nisam imala da ublažim nekim ludačkim maltretmanom od ultre. Ali bila sam na Fruškoj...Fruška je deo mog detinjstva, na Frušku sam bežala i za vreme vanrednog stanja i Fruška je verovatno jedno od par mesta na svetu gde sam mirna, gde me ne brine ni vreme, ni kad si sam, ni kad je teško. Pa cela je u srcima kako takvo mesto može da te povredi.

Od starta do 40 km pratila me je kiša i blato naše nasušno valjda od dragosti se lepilo do ušiju. I to je super, jer znate gde nema blata i kiše? U stanu. I divno je osetiti sve na svojoj koži nakon straha da ćemo do kraja godine svi jedino trčati oko stolova, po stepeništima, krovovima...Živeloo blato, i kiša i magla! A onda posle Jazka, na putu ka Brankovcu, stalo mi je srce i moje a nestalo je i ono na drveću...jedan veliki deo šume posečen je, put je proširen, napravljene su čistine...neko je lomio srca. Ne verujem da će Banić da mi da da psujem inače bi bilo sočnije, ali zašto majku mu? Koji su to planovi, čiji su to planovi, ko vas je pustio, šta hoćete...aman...bre! I nije isto, i nije normalno i to nije ni novo

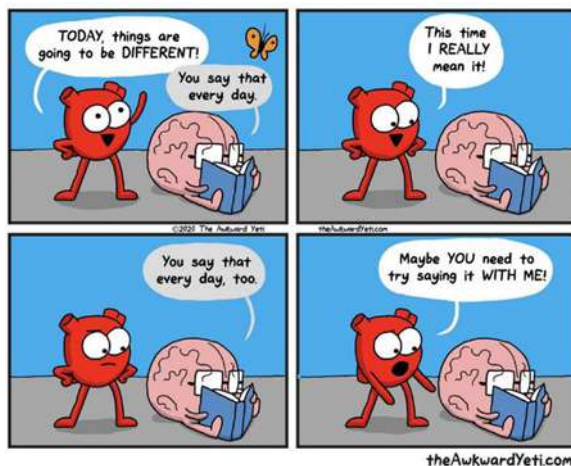

normalno koje najavljuju kao teleshop prodavci...izdržite još par nedelja možete da osvojite NOVO NORMALNO, autoput kroz Frušku goru i gratis stan u Beogradu na Fruškoj gori...I bila sam tužna, i bila sam besna, i htela sam da pojedem nekoga, pa sam pojela te ostale kilometre valjda od nemoći.

Smandrljala sam se posle do Zvečana, sve kočeći na ručnu (izvinjavam se gospodinu na kontroli ako sam ga isprepadala jer sam stigla dole kao iz rata i hvala mu na pomoći) i ostavila sam dušu na onom zadnjem usponu. Al to je OK, meni je deo duše uvek na Fruškoj. I upala sam dole na cilj malo i u neverici da je gotovo, ali daleko od toga da mi nije bilo drago. Ozbiljno bre to 40 km kad je tako samo, bez većih babaroga. VTL je VTL, jedna uigrana postavka, pioniri i začetnici, liga koju voliš i kad nije savršena i zato traje koliko traje i nek bude tako na mnogaja ljeta.

Prva treking liga nakon „onoga“ (što je u stvari i dalje „ovo“) bila je kao voda nakon duge suše (a jes' i bilo vode vala) i sve je to divno...ali... ne dajmo Frušku. Srce kuca, tu je, ali ne može samo jedno, potrebna su sva naša srca.

Ivana Cenerić

Organizator jedine trke koja je bila brža i od vanrednog stanja!

Apsolutni evergrin Vojvođanske treking lige!

Ponosni vlasnik Inđija trejla!

Lider u regionu po broju organizovanih trejl trka!!!

Vas poziva na još jedan spektakularni nastavak čuvene franšize:

21.

DUNAVSKE CAROLIJE

27 – 30. AVGUST 2020.

PLANINARSKI DOM KOZARICA, ČORTANOVCI

AKCIJA DOBROVOLJNOG DAVANJA SLOBODNOG VREMENA
"PRVOMAJSKI" URANAK U ČORTANOVcima
FUDBAL NA PESKU
ODBOJKA NA PESKU
SKOKOVI U VODU SLOBODNIM STILOM
NOĆNI ORIJENTACIONI KROS
PLANINARSKA ORIJENTACIJA
TAKMIČENJE U SPREMANJU RIBLJE ČORBE
KANU AVANTURA
ČAMDŽIJANJE DUNAVOM
PENJANJE PO DRVEĆU - POKAZNA VEŽBA
PEŠAČKA TURA "ČORTANOVAČKA TRANSVERZALA"
BOGAT MUZIČKI PROGRAM
IZLOŽBA PLANINARSKJE FOTOGRAFIJE
REVIJA FILMOVA XI ČORTAFEST
CAPRIOLO CROSS COUNTRY BICIKLISTIČKA TRKA
II KOLO VOJVODANSKE TREKING LIGE

DUNAVSKE CAROLIJE

fb stranica: Dunavske Carolije

fb događaj: XXI Dunavske Carolije

mejl: pk.zeleznicar.indijia@gmail.com